

EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU MÄÄRUS (EL) 2022/869,**30. mai 2022,****üleeuroopalise energiataristu suuniste kohta ja millega muudetakse määrusi (EÜ) nr 715/2009, (EL) 2019/942 ja (EL) 2019/943 ning direktiive 2009/73/EÜ ja (EL) 2019/944 ning tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) nr 347/2013**

EUROOPA PARLAMENT JA EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artiklit 172,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni ettepanekut,

olles edastanud seadusandliku akti eelnõu liikmesriikide parlamentidele,

võttes arvesse Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamust ⁽¹⁾,võttes arvesse Regioonide Komitee arvamust ⁽²⁾,toimides seadusandliku tavamenetluse kohaselt ⁽³⁾

ning arvestades järgmist:

- (1) Komisjon esitas 11. detsembri 2019. aasta teatises „Euroopa roheline kokkulepe“ (edaspidi „Euroopa rohelepe“) uue majanduskasvu strateegia, mille eesmärk on muuta liit õiglaseks ja jõukaks, nüüdisaegse, ressursitõhusa ja konkurentsivõimelise majandusega ühiskonnaks, kus hiljemalt 2050. aastaks on saavutatud kliimaneutraalsuse eesmärk ja kus majanduskasv on ressursikasutusest lahutatud. Komisjoni tegi 17. septembri 2020. aasta teatises „Euroopa 2030. aasta kliimaeesmärgi suurendamine: investeerimine kliimaneutraalsesse tulevikku meie inimeste hüvanguks“ ettepaneku suurendada kasvuhoonegaaside heitkoguste vähendamise eesmärki 2030. aastaks vähemalt 55 %-ni. Seda eesmärki toetas 11. detsembril 2020 Euroopa Ülemkogu ja sellele teatisele lisatud mõjuhindangus kinnitatakse, et tuleviku energiaallikate jaotus on praegusest väga erinev, ning rõhutatakse vajadust energiaalased õigusaktid läbi vaadata ja neid vajaduse korral muuta. Praegused investeeringud energiataristusse ei ole tuleviku energiataristu ümberkujundamiseks ja ehitamiseks selgelt piisavad. See tähendab ka, et Euroopa energiasüsteemi ümberkujundamise toetamiseks on vaja taristut, sealhulgas kiiret elektrifitseerimist, taastuvelektri ja fossiilkütusevaba elektri tootmise osakaalu suurendamist, taastuvate ja vähese CO₂ heitega gaaside laialdasemat kasutamist, energiasüsteemide lõimimist ja uuenduslike lahenduste suuremat kasutuselevõttu.
- (2) Praegune liidu tasandi siduv eesmärk saavutada 2030. aastaks taastuvenergia vähemalt 32 % osakaal energia lõpptarbimisest, ja liidu tasandi peaesmärk saavutada vähemalt 32,5 % energiatõhusus, vaadatakse läbi osana liidu tõhustatud eesmärgist, mis on sätestatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (EL) 2021/1119 ⁽⁴⁾ ja Euroopa roheleppes.
- (3) ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni osaliste konverentsi Pariisi kliimakokkuleppes ⁽⁵⁾ (edaspidi „Pariisi kokkulepe“) on seatud pikaajaline eesmärk hoida üleilmne keskmine temperatuuri tõus tunduvalt alla 2 °C võrreldes tööstusajastu eelse tasemega ning jätkata jõupingutusi temperatuuri tõusu hoidmiseks 1,5 °C piires võrreldes tööstusajastu eelse tasemega, ning rõhutatakse, kui oluline on kohaneda kliimamuutuste kahjuliku mõjuga ning viia

⁽¹⁾ ELT C 220, 9.6.2021, lk 51.⁽²⁾ ELT C 440, 29.10.2021, lk 105.⁽³⁾ Euroopa Parlamendi 5. aprilli 2022. aasta seisukoht (Euroopa Liidu Teatajas seni avaldamata) ja nõukogu 16. mai 2022. aasta otsus.⁽⁴⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 30. juuni 2021. aasta määrus (EL) 2021/1119, millega kehtestatakse kliimaneutraalsuse saavutamise raamistik ning muudetakse määruseid (EÜ) nr 401/2009 ja (EL) 2018/1999 (Euroopa kliimamäärus) (ELT L 243, 9.7.2021, lk 1).⁽⁵⁾ ELT L 282, 19.10.2016, lk 4.

rahastamisvood kooskõlla vähese kasvuhoonegaaside heite ja kliimamuutuste suhtes vastupanuvõimelise arengu poole liikumisega. Euroopa Ülemkogu kinnitas 12. detsembril 2019 eesmärgi saavutada kooskõlas Pariisi kliimakokkuleppe eesmärkidega 2050. aastaks kliimaneutraalne liit.

- (4) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) nr 347/2013 ⁽⁶⁾ on kehtestatud õigusnormid üleeuroopalise energiataristu esmatähtsate koridoride ja -alade õigeaegse arendamise ja koostalitlusvõime kohta, et saavutada Euroopa Liidu toimimise lepingu (ELi toimimise leping) energiapoliitika eesmärgid – tagada energia siseturu toimimine, energiavarustuskindlus ja konkurentsivõimelised energiaturud liidus, edendada energia tõhusat kasutamist ja säästmist, arendada välja uusi ja taastuvaid energiaallikaid ning edendada energiavõrkude ühendamist. Määrusega (EL) nr 347/2013 on kehtestatud raamistik, mis võimaldab liikmesriikidel ja asjaomastel sidusrühmadel teha piirkondlikul tasandil koostööd paremini ühendatud energiavõrkude arendamiseks, et ühendada praegu Euroopa energiaturgudest eraldatud piirkondi, tugevdada olemasolevaid ja edendada uusi piiriüleseid ühendusi ning aidata lõimida taastuvenergiat. Nimetatud eesmärkide poole püüeldes aidatakse määrusega (EL) nr 347/2013 kaasa arukale, kestlikule ja kaasavale majanduskasvule ning tuuakse kasu kogu liidu konkurentsivõimele ja tema majanduslikule, sotsiaalsele ja territoriaalsele ühtekuuluvusele.
- (5) Määruse (EL) nr 347/2013 hindamine on selgelt näidanud, et raamistik on tõhusalt parandanud liikmesriikide võrkude lõimimist, ergutanud energiakaubandust ja seega aidanud kaasa liidu konkurentsivõimele. Elektri- ja gaasisektori ühishuviprojektid on oluliselt kaasa aidanud energiavarustuskindluse tagamisele. Gaasi puhul on taristu nüüd paremini ühendatud ja tarnekindlus on alates 2013. aastast tunduvalt paranenud. Projektide elluviimisel on oluline tegur piirkondlik koostöö piirkondlikes rühmades ja kulude piiriülese jaotamise läbi. Paljudel juhtudel ei vähendanud kulude piiriülese jaotamine siiski projekti rahastamispuudujääki, nagu oli ette nähtud. Kuigi enamikku loamenetlusi on lühendatud, on protsess mõnel juhul veel pikk. Oluline tegur on olnud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) nr 1316/2013 ⁽⁷⁾ loodud Euroopa ühendamise rahastust antud finantsabi, sest uuringute jaoks antud toetused on aidanud projektidel maandada riske varajastes arendusetappides, samas kui tööde tegemise toetustega on toetatud projekte, mis on aidanud tegeleda peamiste kitsaskohtadega, mida üksnes turupõhise rahastamisega ei olnud võimalik piisavalt lahendada.
- (6) Euroopa Parlament nõudis oma 10. juuli 2020. aasta resolutsioonis üleeuroopalise energiataristu suuniste muutmise kohta ⁽⁸⁾ määruse (EL) nr 347/2013 muutmist, võttes arvesse eelkõige liidu 2030. aasta energia- ja kliimaeesmärke ja 2050. aasta kliimaneutraalsuse eesmärki ning energiatarituse esikohale seadmise põhimõtet.
- (7) Üleeuroopalise energiavõrgu poliitika on energia siseturu arendamise keskne vahend, mis on vajalik Euroopa rohelepe eesmärkide saavutamiseks. Et saavutada 2030. aastaks kasvuhoonegaaside heitkoguste suurem vähendamine ja hiljemalt 2050. aastaks kliimaneutraalsus, vajab Euroopa lõimitumat energiasüsteemi, mis rajaneb täiendavatel taastuvatel energiaallikatel ja vähese CO₂ heitega energiaallikatel põhineval suuremal elektrifitseerimisel ja gaasisektori CO₂ heite vähendamisel. Üleeuroopalise energiavõrgu poliitikaga saab tagada, et liidu energiataristu arendamine toetab vajalikku energiasüsteemi ümberkujundamist kliimaneutraalseks kooskõlas põhimõttega seada esikohale energiataritus ja tehnoloogianeutraalsuse põhimõttega, pidades samas silmas võimalust vähendada heidet lõppkasutuses. Samuti saab sellega tagada võrkudevahelised ühendused, energiajulgeoleku, turgude ja süsteemide lõimimise ning kõikidele liikmesriikidele kasuliku konkurentsi, samuti taskukohase hinnaga energia kodumajapidamistele ja ettevõtjatele.

⁽⁶⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. aprilli 2013. aasta määrus (EL) nr 347/2013 üleeuroopalise energiataristu suuniste kohta ja millega tunnistatakse kehtetuks otsus nr 1364/2006/EÜ ning muudetakse määrusi (EÜ) nr 713/2009, (EÜ) nr 714/2009 ja (EÜ) nr 715/2009 (ELT L 115, 25.4.2013, lk 39).

⁽⁷⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. detsembri 2013. aasta määrus (EL) nr 1316/2013, millega luuakse Euroopa ühendamise rahastu, muudetakse määrust (EL) nr 913/2010 ja tunnistatakse kehtetuks määrused (EÜ) nr 680/2007 ja (EÜ) nr 67/2010 (ELT L 348, 20.12.2013, lk 129).

⁽⁸⁾ ELT C 371, 15.9.2021, lk 68.

- (8) Kuigi määruse (EL) nr 347/2013 eesmärgid jäävad suuresti samaks, ei kajasta praegune üleeuroopalise energiavõrgu raamistik veel täiel määral energiasüsteemi oodatavaid muutusi, mis tulenevad uuest poliitilisest kontekstist ja eelkõige liidu täiendatud 2030. aasta energia- ja kliimaeesmärkidest ning Euroopa roheleppe kohasest 2050. aasta kliimanetraalsuse eesmärgist. Seepärast tuleb muudetud üleeuroopalise energiavõrgu raamistikus lisaks muudele aspektidele asjakohaselt kajastada nii kliimamuutuste leevendamise kui ka nendega kohanemise eesmärgi. Peale uue poliitilise konteksti ja eesmärkide on tehnoloogia viimasel kümnendil kiiresti arenenud. Seda arengut tuleks arvesse võtta käesoleva määrusega hõlmatud energiataristu kategooriates, ühishuviprojektide valikukriteeriumides ning esmatähtsate koridoride ja alade puhul. Käesoleva määruse sätted ei tohiks samas mõjutada liikmesriigi õigust määrata kindlaks oma energiavarude kasutamise tingimused, tema valikuid erinevate energiaallikate vahel ning tema energiavarustuse üldstruktuuri, kooskõlas ELi toimimise lepingu artikliga 194.
- (9) Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivides 2009/73/EÜ⁽⁹⁾ ja (EL) 2019/944⁽¹⁰⁾ nähakse ette energia siseturg. Kuigi selle turu väljakujundamisel on tehtud märkimisväärsed edusamme, on veel arenguruumi, kasutades paremini olemasolevat energiataristut, lõimides suuremaid koguseid taastuvenergiat ning lõimides süsteeme.
- (10) Liidu energiataristut tuleks ajakohastada, et vältida tehnilisi rikkeid ja suurendada avariikindlust ning taristu vastupanuvõimet loodusõnnetustele või inimtegevusest tingitud katastroofidele, kliimamuutuse kahjulikule mõjule ja julgeolekuohtudele – eelkõige puudutab see nõukogu direktiivi 2008/114/EÜ⁽¹¹⁾ kohaseid Euroopa elutähtsaid infrastruktuure.
- (11) Olenemata jõupingutustest kliimamuutuste leevendamiseks peaks liidu energiataristu olema vastupidav vältimatutele mõjudele, mida kliimamuutused eeldatavasti Euroopas tekitavad. Seetõttu on äärmiselt oluline tugevdada jõupingutusi, mis on seotud kliimamuutustega kohanemise ja nende leevendamise, vastupanuvõime suurendamise, katastroofide ennetamise ja nendeks valmisolekuga.
- (12) Kui see on tehniliselt võimalik ja kõige tõhusam tuleks üleeuroopalise energiataristu arendamisel arvesse võtta olemasoleva taristu ja seadmete kasutusotstarbe muutmise võimalust.
- (13) Energiavarustuskindlust, mis on määruse (EL) nr 347/2013 vastuvõtmise üks peamisi toetajaid, on ühishuviprojektide kaudu märkimisväärselt parandatud. Lisaks eeldatakse komisjoni kliimaeesmärgi mõjuhindangus, mis on lisatud komisjoni 17. septembri 2020. aasta teatisele „Euroopa 2030. aasta kliimaeesmärgi suurendamine: investeerimine kliimanetraalsesse tulevikku meie inimeste hüvanguks“, et maagaasi tarbimine väheneb märkimisväärselt, sest selle väibuamatu kasutamine ei ole CO₂-neutraalsusega kooskõlas. Teisest küljest suureneb 2050. aastaks eeldatavasti märkimisväärselt biogaasi, taastuva ja vähese CO₂ heitega vesiniku ning sünteetiliste gaasiliste kütuste tarbimine. Gaasi puhul on taristu nüüd paremini ühendatud ja tarnekindlus on alates 2013. aastast tunduvalt paranenud. Energiataristu kavandamine peaks seda muutuvat gaasimaastikku kajastama. Siiski ei ole kõik liikmesriigid veel Euroopa gaasivõrguga piisavalt ühendatud ning eelkõige saareriikidest liikmesriikidel on endiselt suuri probleeme, mis on seotud varustuskindluse ja energiasüsteemide eraldatusega. Kuigi 78 % gaasivaldkonna ühishuviprojektidest tuleks 2025. aasta lõpuks eeldatavalt käiku lasta, esineb mitme puhul märgatavaid viivitusi, muu hulgas looprobleemide tõttu. Seetõttu ei tohiks käesolev määrus avaldada negatiivset mõju ühishuviprojektidele, mis ei ole määruse jõustumise kuupäevaks veel lõpule viidud. Seepärast peaks määruse (EL) nr 347/2013 kohaselt koostatud liidu ühishuviprojektide viiendasse loendisse kantud ühishuviprojektidel, mille taotlustoimiku on pädev asutus läbivaatamiseks heaks kiitnud, olema võimalik säilitada oma õigused ja kohustused seoses lubade andmisega nelja aasta jooksul pärast käesoleva määruse jõustumise kuupäeva.

⁽⁹⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. juuli 2009. aasta direktiiv 2009/73/EÜ, mis käsitleb maagaasi siseturu ühiseeskirju ning millega tunnistatakse kehtetuks direktiiv 2003/55/EÜ (ELT L 211, 14.8.2009, lk 94).

⁽¹⁰⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 5. juuni 2019. aasta direktiiv (EL) 2019/944 elektrienergia siseturu ühiste normide kohta ja millega muudetakse direktiivi 2012/27/EL (ELT L 158, 14.6.2019, lk 125).

⁽¹¹⁾ Nõukogu 8. detsembri 2008. aasta direktiiv 2008/114/EÜ Euroopa elutähtsate infrastruktuuride identifitseerimise ja määramise ning nende kaitse parandamise vajaduse hindamise kohta (ELT L 345, 23.12.2008, lk 75).

- (14) Komisjoni tunnistas oma 8. juuli 2020. aasta teatises „Kliimanetraalse majanduse saavutamine – lõimitud energiasüsteem kliimanetraalse Euroopa nimel“ (edaspidi „ELi energiasüsteemi lõimimise strateegia“) selliste arukate elektrivõrkude, mis alati ei hõlma füüsilise piiri ületamist, olulisust liidu energia- ja kliimapoliitika eesmärkide saavutamisel. Selle kategooria kriteeriume tuleks lihtsustada, need peaksid hõlmama tehnoloogia arengut seoses innovatsiooni ja digitaalsete aspektidega ning võimaldama energiasüsteemi lõimimist. Lisaks tuleks selgitada projektiarendajate rolli. Võttes arvesse transpordisektori energianõudluse eeldatavat märkimisväärset suurenemist, eelkõige elektrisõidukite puhul maanteedel ja linnapiirkondades, peaksid arukate võrkude tehnoloogiad aitama transpordisektori CO₂ heite vähendamise toetamiseks parandada ka energiavõrguga seotud toetust piiriülesele suure võimsusega laadimisele.
- (15) Komisjoni teatises ELi energiasüsteemi lõimimise strateegia kohta rõhutati samuti vajadust energiataristu integreeritud planeerimise järele energiakandjate, taristute ja tarbimissektorite üleselt. Süsteemi selline lõimimine algab energiatõhususe esikohale seadmise põhimõtte rakendamisest ning sellest, et poliitikas lähtutakse terviklikust, üksikutest sektoritest kaugemale ulatuvast lähenemisviisist. Selles käsitletakse ka süsinikuheite vähendamise vajadusi sektorites, kus selle piiramine on raske, nagu osa tööstusest või teatavad transpordiliigid, kus otsene elektrifitseerimine on praegu tehniliselt või majanduslikult keeruline. Tuleb teha investeeringuid vesiniku tootmisesse ja elektrolüüsiseadmetesse, mille puhul liigutakse laiaulatusliku kaubandusliku kasutuselevõtu suunas. Komisjoni 8. juuli 2020. aasta teatises „Kliimanetraalse Euroopa vesinikustrateegia“ (edaspidi „vesinikustrateegia“) peetakse esmatähtsaks vesiniku tootmist taastuvelektri abil, mis on kõige puhtam lahendus ja liidu kliimanetraalsuse eesmärgiga kõige paremini kooskõlas. Üleminekuetapis on aga vaja muid vähese CO₂ heitega vesiniku vorme, et kiiremini vähendada olemasoleva vesinikutootmise CO₂ heidet, keskendudes mitmesugustele puhastele tehnoloogiatele, ja anda tugev impulss mastaabisäästule.
- (16) Lisaks jõudis komisjon oma vesinikustrateegias järeldusele, et vesiniku nõutavaks kasutuselevõtuks on oluline luua ulatuslik taristuvõrkelement, mida saab pakkuda üksnes liit ja siseturg. Spetsiaalne taristu vesiniku piiriüleseks transportimiseks ja sellega kauplemiseks või vesinikualade loomiseks on praegu väga piiratud. Selline taristu peaks suures osas koosnema maagaasi sektori ümberkujundatud rajatistest, mida täiendavad uued sihtotstarbelised vesinikurajatised. Lisaks seati vesinikustrateegias strateegiline eesmärk suurendada 2030. aastaks elektrolüüsi ülesseatud võimsust 40 gigavatini (GW), et suurendada saastevaba vesiniku tootmist ja hõlbustada CO₂ heite vähendamist fossiilkütustest sõltuvates sektorites, nagu tööstus või transport. Seepärast peaks üleeuroopaliste energiavõrkude poliitika hõlmama uut ja selleks otstarbeks ümberkujundatud vesiniku ülekandetaristut ja hoidlaid ning elektrolüüsirajatisi. Liidu vesinikumagistraali loomiseks tuleks kogu liitu hõlmavasse kümneaastasest võrgu arengukavasse lisada ka vesiniku ülekande- ja hoiustamistaristud, et oleks võimalik põhjalikult ja järjepidevalt hinnata nende kulusid ja kasu energiasüsteemile, sealhulgas nende panust sektorite lõimimisse ja CO₂ heite vähendamisse.
- (17) Lisaks tuleks uuenduslikele digitehnoloogiatele tuginedes luua arukate gaasivõrkude jaoks uus taristukategooria, et toetada investeeringuid, millega lõimitakse gaasivõrku mitmesugused vähese CO₂ heitega ning eelkõige taastuvad gaasid, nagu biogaas, biometaan ja vesinik, ning aidata hallata sellest tulenevat keerukat süsteemi.
- (18) Kliimanetraalsuse saavutamine hiljemalt 2050. aastaks eeldab, et jätkuvad tööstusprotsessid, mille tõttu eraldub süsinikdioksiid. Sellist süsinikdioksiidi peetakse vältimatuks, kui selle tootmist ei ole optimeerimisest hoolimata võimalik ära hoida, näiteks vaatamata energiatõhususele või taastuvaid energiaallikaid lõimivale elektrifitseerimisele. Süsinikdioksiidi taristu arendamine peaks mõistlike alternatiivide puudumisel tooma kaasa muidu vältimatute heitkoguste märkimisväärse vähenemise. Süsinikdioksiidi kogumist reguleeritakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviga 2010/75/EL⁽¹²⁾ seoses kõnealuse direktiiviga hõlmatud käitistest pärit süsinikdioksiidivoogudega ning seoses Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2009/31/EÜ⁽¹³⁾ kohase geoloogilise säilitamisega.
- (19) Määruses (EL) nr 347/2013 nõuti, et ühishuviprojekti kandidaat peab tõendama, et ta annab olulise panuse kriteeriumide kogumist vähemalt ühe kriteeriumi täitmisesse liidu ühishuviprojektide loendi koostamise protsessis, mis võis, kuid ei pruukinud hõlmata kestlikkust. See nõue võimaldas kooskõlas tollaegsete energia siseturu erivajadustega arendada ühishuviprojekte, mis käsitlesid üksnes energiavarustuskindlusega seotud riske, kuid ei näidanud kestlikkuse seisukohast mingit kasu. Võttes aga arvesse liidu taristuvajaduste arengut, CO₂ heite vähendamise eesmärgi ja Euroopa Ülemkogu 21. juuli 2020. aasta järeldusi, mille kohaselt liidu kulutused peaksid olema kooskõlas Pariisi kokkuleppe eesmärkidega ja Euroopa rohelepe põhimõttega mitte tekitada kahju, tuleks

(12) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. novembri 2010. aasta direktiiv 2010/75/EL tööstusheidete kohta (saastuse kompleksne vältimine ja kontroll) (ELT L 334, 17.12.2010, lk 17).

(13) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. aprilli 2009. aasta direktiiv 2009/31/EÜ, milles käsitletakse süsinikdioksiidi geoloogilist säilitamist ning millega muudetakse nõukogu direktiivi 85/337/EMÜ ja direktiive 2000/60/EÜ, 2001/80/EÜ, 2004/35/EÜ, 2006/12/EÜ, 2008/1/EÜ ning määrust (EÜ) nr 1013/2006 (ELT L 140, 5.6.2009, lk 114).

kestlikkust olenevalt asjakohasusest hinnata taastuvate energiaallikate võrku lõimimise või kasvuhoonegaaside heite vähendamise seisukohast, et tagada üleeuroopaliste energiavõrkude poliitika sidusus liidu energia- ja kliimapolitiika eesmärkidega ning 2050. aasta kliimanetraalsuse eesmärkidega, võttes arvesse iga liikmesriigi eripära kliimanetraalsuse eesmärgi saavutamisel. Süsinikdioksiidi transpordivõrkude kestlikkust käsitletakse projekti kasvuhoonegaaside heite eeldatava koguvähendamise projektiga kasutustsükli jooksul ja alternatiivsete tehnoloogiliste lahenduste puudumisega süsinikdioksiidi vähendamise sama taseme saavutamiseks.

- (20) Liit peaks hõlbustama taristuprojekte, millega ühendatakse liidu võrgud kolmandate riikide võrkudega, mis on vastastikku kasulikud ja vajalikud energiasüsteemi ümberkuundamiseks ja kliimaeesmärkide saavutamiseks ning mis vastavad ka käesoleva määruse kohaste asjaomaste taristukategooriate erikriteeriumidele, eelkõige naaberriikide ja nende riikide võrkudega, kellega liit on sisse seadnud konkreetse energiakoostöö. Seepärast peaks käesoleva määruse reguleerimisala hõlmama vastastikust huvi pakkuvaid projekte, kui need on kestlikud ning suudavad näidata märkimisväärset sotsiaal-majanduslikku netokasu liidu tasandil ja vähemalt ühele kolmandale riigile. Sellised projektid peaksid olema rahastamiskõlblikud liidu ühishuviprojektide ja vastastikust huvi pakkuvate projektide loendis (edaspidi „liidu loend“) lisamiseks tingimustel, et poliitikaamet on suurel määral ühtlustatud ning seda toetavad jõustamismehhanismid, ning sellised projektid peaksid näitama, et need aitavad kaasa liidu ja kolmandate riikide üldiste energia- ja kliimapolitiika eesmärkide saavutamisele energiavarustuskindluse ja CO₂ heite vähendamise seisukohast.

Suurel määral ühtlustatud õigusraamistikku tuleks eeldada Euroopa Majanduspiirkonna või energiaühenduse lepinguosaliste puhul või seda saab muude kolmandate riikide puhul tõendada kahepoolsete lepingutega, mis sisaldavad asjakohaseid sätteid CO₂ heite vähendamist käsitlevate kliima- ja energiapolitiika eesmärkide kohta, ning seda võib komisjoni toetusel täiendavalt hinnata asjakohane piirkondlik rühm. Lisaks peaks kolmas riik, kellega liit teeb koostööd vastastikust huvi pakkuvate projektide arendamisel, võimaldama sarnase ajakava kiirendatud rakendamiseks ja muud poliitika toetusmeetmed, nagu on sätestatud käesolevas määruses. Seepärast tuleks vastastikust huvi pakkuvaid projekte käsitleda samal viisil kui ühishuviprojekte, kusjuures kõik ühishuviprojekte käsitlevad sätted kehtivad ka vastastikust huvi pakkuvate projektide kohta, kui ei ole sätestatud teisiti. Märkimisväärset sotsiaal-majanduslikku netokasu liidu tasandil tuleks mõista kui koostalitlusvõime ja siseturu toimimise parandamist, mis ulatub ühe liikmesriigi piiridest kaugemale. Süsinikdioksiidi säilitamise projektide puhul peaksid rahastamiskõlblikud olema ainult sellised projektid, mis on vajalikud süsinikdioksiidi piiriülese transpordi ja säilitamise võimaldamiseks, tingimusel et standardid ja kaitsemeetmed süsinikdioksiidi lekke vältimiseks ning kliima, inimeste tervise ja ökosüsteemide kaitseks seoses süsinikdioksiidi alalise säilitamise ohutuse ja tõhususega on vähemalt samal tasemel kui liidus. Tuleks eeldada, et Euroopa Majanduspiirkond vastab nendele standarditele ja kaitsemeetmetele.

- (21) Vastastikust huvi pakkuvaid projekte tuleks käsitada lisavahendina käesoleva määruse reguleerimisala laiendamiseks kolmandatesse riikidesse lisaks nendele ühishuviprojektidele, mis aitavad kaasa I lisas sätestatud esmatahtsa energiataristukoridori või -ala rakendamisele. Seepärast peaks niisugune kolmanda riigiga elluviidav projekt, mis aitab kaasa esmatahtsa energiataristukoridori või -ala rakendamisele, olema kõlblik taotlema käesoleva määruse kohast ühishuviprojekti staatust. Sama põhimõtte kohaselt võib määruse (EL) nr 347/2013 alusel ühishuviprojektide staatuse saanud kolmandate riikidega elluviidavaid elektrivõrkude ühendamise projekte valida ühishuviprojektideks, tingimusel et need läbivad valikumenetluse ja vastavad ühishuviprojektide kriteeriumidele.

- (22) Liidu 2030. aasta energia- ja kliimaeesmärgid ning 2050. aasta kliimanetraalsuse eesmärgi saavutamiseks tuleb liidul lisaks märkimisväärselt suurendada taastuvelektri tootmist. Olemasolevad elektrienergia ülekandmise ja salvestamise energiataristu kategooriad on üliolulised, et lõimida taastuvelektri tootmise märkimisväärne suurenemine elektrivõrku. Lisaks nõuab see investeeringute suurendamist avamere taastuenergiasse, et saavutada vähemalt 300 GW avamere tuuleenergia tootmine, mis on paigaldatud kooskõlas komisjoni 19. novembri 2020. aasta teatises „ELi strateegia avamere taastuenergia potentsiaali kasutamiseks kliimanetraalsuse saavutamise eesmärgil“ esitatud komisjoni avamere taastuenergia strateegiaga. Nimetatud strateegia hõlmab uusi avamere tuuleenergia tootmisvõimsusi ühendavaid radiaalühendusi ja integreeritud hübriidprojekte. Samuti tuleks tegeleda

avamere ja maismaa elektrivõrkude pikaajalise planeerimise ja arendamise koordineerimisega. Eelkõige tuleks avamere taristu planeerimisel minna projektipõhiselt lähenemisviisilt üle kooskõlastatud terviklikule lähenemisviisile, millega tagatakse lõimitud avamerevõrkude kestlik areng kooskõlas iga merepiirkonna avamere taastuenergia potentsiaaliga, keskkonnakaitse ja muude mere kasutusviisidega. Lähenemisviis peaks põhinema liikmesriikide vabatahtlikul koostööl. Liikmesriigid peaksid ka edaspidi vastutama oma territooriumiga seotud ühishuviprojektide ja nendega seotud kulude heakskiitmise eest.

- (23) Asjaomastel liikmesriikidel peaks olema võimalik hinnata taastuenergia esmatahtsate avamerevõrgu koridoride tulu ja kulusid ning teha esialgne kulude jagamise analüüs esmatahtsate avamerevõrgu koridoride tasandil, et toetada ühiseid poliitilisi kohustusi avamere taastuenergia arendamiseks. Komisjon peaks koos liikmesriikide, asjaomaste ülekandevõrguettevõtjate ja riiklike reguleerivate asutustega töötama välja suunised lõimitud avamerevõrgu arengukavade kasutuselevõtuks konkreetsete kulude-tulude ja kulude jagamise kohta, mis peaks võimaldama liikmesriikidel teha asjakohast hindamist.
- (24) Kogu liitu hõlmavate kümneaastaste võrgu arengukavade koostamine, mis on elektri- ja gaasikategooriatega seotud ühishuviprojektide kindlaksmääramise alus, on osutunud tõhusaks. Kuigi Euroopa elektri põhivõrguettevõtjate võrgustikel (ENTSO-E) ja Euroopa maagaasi ülekandesüsteemi haldurite võrgustikel (ENTSOG) ning ülekandevõrguettevõtjatel on protsessis oluline roll, on protsessi usaldusväarsuse suurendamiseks vaja suuremat kontrolli, eelkõige seoses tulevikustsenaariumide kindlaksmääramisega, pikaajaliste taristulünkade ja kitsaskohtade kindlakstegemisega ning üksikute projektide hindamisega. Seetõttu peaks Energeetikasektorit Reguleerivate Asutuste Koostööametil (edaspidi „koostööamet“) ja komisjonil olema sõltumatu valideerimise vajaduse tõttu protsessis suurem roll, sealhulgas kogu liitu hõlmavate kümneaastaste võrgu arengukavade koostamise protsessis vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrustele (EÜ) nr 715/2009⁽¹⁴⁾ ning (EL) 2019/943⁽¹⁵⁾. Kogu liitu hõlmavate kümneaastaste võrgu arengukavade koostamisse peaks andma objektiivse ja teaduspõhise panuse sõltumatu teadusasutus, näiteks kliimamuutusi käsitlev Euroopa teadusnõukogu, ning seda tuleks korraldada kõige tõhusamal viisil.
- (25) ENTSO-E ja ENTSOG peaksid kogu liitu hõlmavate kümneaastaste võrgu arengukavade vastuvõtmisele eelnenud ülesannete täitmisel korraldama ulatusliku konsultatsiooniprotsessi, kuhu on kaasatud kõik asjaomased sidusrühmad. Konsultatsioon peaks olema avatud ja läbipaistev ning see tuleks korraldada õigeaegselt, et sidusrühmadelt oleks võimalik saada tagasisidet kogu liitu hõlmavate kümneaastaste võrgu arengukavade põhietappide ettevalmistamisel, nagu stsenaariumide väljatöötamine, taristu puuduste tuvastamine ning kulude-tulude analüüsi meetodika projektide hindamiseks. ENTSO-E ja ENTSOG peaksid võtma sidusrühmadelt konsultatsioonide käigus saadud sisendit igakülgset arvesse ning selgitama, kuidas nad seda arvesse võtsid.
- (26) Kooskõlas 2020. aasta energiataristu foorumi järeldustega on vaja tagada, et kõiki asjaomaseid sektoreid, nagu gaasi-, elektri- ja transpordisektor, võetakse arvesse kõigi maismaa- ja avamere-, ülekande- ja jaotustaristute kavandamisprotsessides terviklikust vaatepunktist. Selleks et täita Pariisi kliimakokkulepet ning saavutada liidu 2030. aasta kliimaeesmärgid, 2040. aasta avamereenergia arengueesmärgid ja kooskõlas liidu eesmärgiga saavutada hiljemalt 2050. aastaks kliimanetraalsus, peaks üleüldiselt energia- ja gaasitaristute raamistik tuginema arukamale, integreeritumale, pikaajalisemale ja optimeeritumale nn ühtse energiasüsteemi vaatepunktile, võttes kasutusele raamistiku, mis võimaldab taristu kavandamist mitmesugustes sektorites paremini koordineerida ja loob võimaluse optimaalselt integreerida mitmesuguseid sidumislahendusi, mis hõlmavad eri taristute vahelisi erinevaid võrguelemente. Seda tuleks tagada järk-järgult lõimitud mudeli väljatöötamisega, mis võimaldab ühtsetel eeldustel põhinevate ühe sektori meetodikate sidusust ja kajastab vastastikust sõltuvust.

⁽¹⁴⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. juuli 2009. aasta määrus (EÜ) nr 715/2009 maagaasi ülekandevõrkudele juurdepääsu tingimuste kohta ning millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 1775/2005 (ELT L 211, 14.8.2009, lk 36).

⁽¹⁵⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 5. juuni 2019. aasta määrus (EL) 2019/943, milles käsitletakse elektrienergia siseturgu (ELT L 158, 14.6.2019, lk 54).

- (27) Oluline on tagada, et ühishuviprojekti staatuse saavad ainult sellised taristuprojektid, millele ei ole mõistlikke alternatiivseid lahendusi. Selleks tuleks käesoleva määruse kohaselt koostatud taristu puuduste kindlakstegemise aruandes arvesse võtta energiatõhususe esikohale seadmise põhimõtet ning piirkondlike rühmade tööd liidu loendis esitatud projektide piirkondlike loendite koostamisel. Kooskõlas energiatõhususe esikohale seadmise põhimõttega tuleks kaaluda kõiki asjakohaseid alternatiive uuele taristule, et tagada tulevased taristuvajadused, mis võiksid aidata kaasa taristu puuduste tuvastamisele.

Piirkondlikud rühmad, keda abistavad riiklikud reguleerivad asutused, peaksid kaaluma kooskõlas käesoleva määrusega välja töötatud taristu puuduste hindamise eeldusi ja tulemusi ning tagama, et ühishuviprojektide valikumenetluses võetaks täielikult arvesse energiatõhususe esikohale seadmise põhimõtet. Lisaks peaksid projektiarendajad esitama projekti rakendamise ajal aruande keskkonnavalade õigusaktide järgimise kohta, ning tõendama, et projektid ei kahjusta oluliselt keskkonda Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2020/852⁽¹⁶⁾ artikli 17 tähenduses. Olemasolevate ühishuviprojektide puhul, mis on piisavalt välja arendatud, võtavad piirkondlikud rühmad seda arvesse projektide valimisel järgnevasse liidu loendisse.

- (28) Pinge ja sageduse stabiilsuse tagamiseks tuleks erilist tähelepanu pöörata Euroopa elektrivõrgu stabiilsusele muutuvates tingimustes, pidades eelkõige silmas paindlikkusvõimaluste, näiteks taastuenergia salvestamise ja taastuvelektri kasvavat osakaalu. Eelkõige tuleb esmatähtsaks pidada jõupingutusi tagada ja säilitada rahuldaval tasemel vähese CO₂ heitega energia tootmine, et tagada kodanike ja ettevõtjate jaoks energiavarustuskindlus.
- (29) Pärast tihedaid konsultatsioone kõikide liikmesriikide ja sidusrühmadega on komisjon määranud kindlaks 14 üleeuroopalise energiataristu prioriteeti, mille elluviimine on liidu 2030. aasta energia- ja kliimapolitika eesmärkide ning 2050. aasta kliimaneutraalsuse eesmärgi saavutamiseks oluline. Need prioriteedid hõlmavad mitmesuguseid geograafilisi piirkondi või elektrienergia ülekandmise ja salvestamise, taastuenergia avamerevõrkude, vesiniku ülekandmise ja ladustamise, elektrolüüsiseadmete, arukate gaasivõrkude, arukate elektrivõrkude ning süsinikdioksiidi transpordi ja säilitamisega seotud teemavaldkondi.
- (30) Arvestades ühishuviprojektide panust energiapolitikaeesmärkide täitmisse, peaksid need projektid täitma ühiseid, läbipaistvaid ja objektiivseid kriteeriume. Liidu loenditesse kandmiseks peaksid elektri- ja vesinikuprojektid olema osa viimasest olemasolevast kogu liitu hõlmavast kümneaastasest võrgu arengukavast. Kuna vesinikutaristu ei ole praegu kogu liitu hõlmavasse kümneaastasest võrgu arengukavasse lisatud, tuleks seda nõuet vesinikuprojektide suhtes käesoleva määruse kohaselt koostatava teise liidu loendi puhul kohaldada alles alates 1. jaanuarist 2024.
- (31) Tuleks luua piirkondlikud rühmad, kes esitaksid ja vaataksid läbi ühishuviprojekte, ning seejärel koostada ühishuviprojektide piirkondlikud loendid. Laiema konsensuse saavutamiseks peaksid need piirkondlikud rühmad tegema tihedat koostööd liikmesriikide, riiklike reguleerivate asutuste, projektiarendajate ja asjakohaste sidusrühmadega. Selle koostöö käigus peaksid riiklikud reguleerivad asutused piirkondlikke rühmi vajaduse korral nõustama muu hulgas kavandatud projektide õiguslike aspektide teostatavuse ning reguleerijatelt loa saamise kavandatud tähtaegade realistlikkuse küsimuses.
- (32) Protsessi tõhususe suurendamiseks tuleks piirkondlike rühmade vahelist koostööd tihendada ja veelgi ergutada. On vaja, et komisjon etendaks selle koostöö hõlbustamisel olulist rolli, eesmärgiga käsitleda võimalikku mõju, mida projektid teistele piirkondlikele rühmadele võivad avaldada.

⁽¹⁶⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 18. juuni 2020. aasta määrus (EL) 2020/852, millega kehtestatakse kestlike investeeringute hõlbustamise raamistik ja muudetakse määrust (EL) 2019/2088 (ELT L 198, 22.6.2020, lk 13).

- (33) Iga kahe aasta järel tuleks koostada uus liidu loend. Järgmisse liidu loendisse ei tohiks võtta neid ühishuviprojekte, mis on lõpule viidud või mis ei vasta enam käesolevas määruses sätestatud asjaomastele kriteeriumidele ja nõuetele. Sellepärast peaks olemasolevate ühishuviprojektide järgmisse liidu loendisse võtmise kohta kohalduma sama piirkondlike loendite ja liidu loendi koostamise valikumenetlus, mida kohaldatakse kavandatavate projektide suhtes. Halduskoormust tuleks aga võimalikult palju vähendada, näiteks kasutades juba varem esitatud teavet ning võttes arvesse projektiarendajate aastaaruannete andmeid. Sel eesmärgil peaksid olemasolevad ühishuviprojektid, mis on teinud märkimisväärseid edusamme, saama kasu ühtlustatud kaasamisprotsessist kogu liitu hõlmavasse kümneaastasesse võrgu arengukavasse.
- (34) Ühishuviprojekte tuleks võimalikult kiiresti rakendada ning tähelepanelikult seirata ja hinnata, järgides samal ajal igakülgset sidusrühmade osalemise nõudeid ja keskkonnaalaseid õigusakte ning hoides projektiarendajate halduskoormuse võimalikult väiksena. Erilistesse raskustesse sattunud või viivitusi kogevatele projektidele peaks komisjon määrama Euroopa koordinaatorid. Konkreetsete projektide rakendamisel tehtud edusamme ja käesolevast määrusest tulenevate kohustuste täitmist tuleks arvesse võtta nimetatud projektide valikumenetluses järgnevatesse liidu loenditesse.
- (35) Loamenetlus ei tohiks tekitada ebaproportsionaalselt suurt halduskoormust võrreldes projekti suuruse või keerukusastmega, ega tõkestada üleeuroopaliste võrkude arendamist ja juurdepääsu turule.
- (36) Liidu energia- ja transpordi- ja telekommunikatsioonitaristu ühishuviprojektide kavandamine ja rakendamine tuleks kooskõlastada, et tekitada nende koostoimet kõikjal, kus see on majanduslikust, tehnilisest, keskkonna-, kliima- või ruumilise planeerimise seisukohast teostatav, võttes seejuures arvesse asjakohaseid ohutusküsimusi. Seega peaks erinevate Euroopa võrkude planeerimisel olema võimalik eelistada transpordi-, side- ja energiavõrkude ühendamist, et kasutada selleks võimalikult vähe maad. Eri sektorite energiasüsteemide lõimimiseks on vajalik võrkude ühine visioon, et võimaluse korral tagada olemasolevate või kasutamata trasside uuesti kasutamine, et minimeerida negatiivset sotsiaalset, majanduslikku, keskkonna-, kliima- ja finantsmõju.
- (37) Ühishuviprojektide kiireks halduslikuks menetlemiseks tuleks anda neile riiklikul tasandil eelisstaatus, et tagada nende kiire käsitlemine kõigis nendega seotud kohtumenetlustes ja muudes vaidluste lahendamise menetlustes. Pädevad asutused peaksid neid käsitleda avalikes huvides olevatena. Ülekaaluka avaliku huvi tõttu tuleks projektidele, millel on ebasoodne mõju keskkonnale, anda luba, kui kõik Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivis 2000/60/EÜ ⁽¹⁷⁾ ning nõukogu direktiivis 92/43/EMÜ ⁽¹⁸⁾ sätestatud tingimused on täidetud.
- (38) On oluline, et sidusrühmadele, sealhulgas kodanikuühiskonnale, antaks teavet ja nendega konsulteeritaks, et tagada projektide edu ja piirata nende vastu esitatud vastuväiteid.
- (39) Et vähendada keerukust, suurendada tõhusust ja läbipaistvust ning aidata tihendada liikmesriikide koostööd, peaks olema pädev asutus või pädevad asutused, kes lõimivad või koordineerivad kõiki loamenetlusi.
- (40) Et taastuenergia avamerevõrkude loamenetlust lihtsustada ja kiirendada, tuleks määrata liidu loendis olevate piiriüleste avamere projektide jaoks ühtsed kontaktpunktid, vähendades projektiarendajate halduskoormust. Ühtsed kontaktpunktid peaksid vähendama keerukust, suurendama tõhusust ja kiirendama sageli paljusid jurisdiktsioone läbivate avamere ülekanalite loamenetlust.

⁽¹⁷⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. oktoobri 2000. aasta direktiiv 2000/60/EÜ, millega kehtestatakse ühenduse veepoliitika alane tegevusraamistik (EÜT L 327, 22.12.2000, lk 1).

⁽¹⁸⁾ Nõukogu 21. mai 1992. aasta direktiiv 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta (EÜT L 206, 22.7.1992, lk 7).

- (41) Vaatamata juba kehtivatele normidele üldsuse osalemise tagamiseks keskkonnanalaste otsuste tegemisel, mida kohaldatakse täielikult ühishuviprojektide suhtes, on käesoleva määruse kohaselt siiski vaja lisameetmeid selleks, et tagada kõige rangemate läbipaistvuse ja üldsuse osalemise normide järgimine ühishuviprojektide loamenetluse kõikide asjakohaste küsimuste käsitlemisel. Kui riiklikud õigusnormid juba hõlmavad samu või kõrgemaid standardeid kui käesolevas määruses sätestatud, peaks loamenetluse eelne eelkonsulterimine olema vabatahtlik ning vältima õiguslike nõuete dubleerimist.
- (42) Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivide 2001/42/EÜ⁽¹⁹⁾ ja 2011/92/EL⁽²⁰⁾ ning kui see on kohane, Århusis 25. juunil 1998. aastal allkirjastatud ÜRO Euroopa Majanduskomisjoni keskkonnateabe kättesaadavuse ja keskkonnanäajade otsustamises üldsuse osalemise ning neis asjus kohtu poole pöördumise konventsiooni⁽²¹⁾ (edaspidi „Århusi konventsioon“) ja Espoos 25. veebruaril 1991. aastal allkirjastatud piiriülese keskkonnamõju hindamise konventsiooni⁽²²⁾ (edaspidi „Espoo konventsioon“) nõuetekohane ja koordineeritud kohaldamine peaks tagama keskkonna- ja kliimamõju hindamise põhimõtete ühtlustamise, sealhulgas piiriüleses kontekstis. Komisjon on avaldanud suunised, mis abistavad liikmesriike piisavate seadusandlike ja muude meetmete kindlaksmääramisel energiataristu keskkonnamõju hindamise lihtsustamiseks ning ühishuviprojektide liidu õiguse kohaselt nõutava keskkonnamõju hindamise menetluste ühtse kohaldamise tagamiseks. Liikmesriigid peaksid koordineerima ühishuviprojektide hindamist ja võimaluse korral tagama ühishindamise. Liikmesriike tuleks innustada vahetama loamenetlustealaseid kogemusi ja suurendama vastavat haldusvõimekust.
- (43) Tähtis on loamenetlusi sujuvamaks muuta ja täiustada, tunnustades – nii palju kui see on subsidiaarsuse põhimõtet nõuetekohaselt järgides võimalik – liikmesriikide pädevust ja menetlusi uue energiataristu rajamisel. Pidades silmas energiataristute arendamise hädavajadust, tuleks loamenetluse lihtsustamisega kehtestada kindlaksmääratud ajapiirang asjaomastele asutustele otsuse tegemiseks projekti ehitustööde kohta. Nimetatud ajapiirang peaks stimuleerima loamenetluste tõhusamat kindlaksmääramist ja läbiviimist ega tohiks mingil juhul ohtu seada keskkonnakaitse kõrgeid standardeid kooskõlas keskkonnanalaste õigusaktidega ega üldsuse osalemist. Käesoleva määrusega tuleks kehtestada maksimaalsed tähtajad. Liikmesriigid võivad aga püüda saavutada lühemaid tähtaegu, kui see on teostatav, ja eelkõige selliste projektide puhul nagu arukad võrgud, mille puhul ei pruugi vaja minna nii keerukaid loamenetlusi nagu ülekandetaristu puhul. Tähtaegadest kinnipidamise eest peaksid vastutama pädevad asutused.
- (44) Liikmesriigid peaksid asjakohasel juhul saama lisada tervikotsustesse otsused, mis tehti seoses konkreetsete maaomanikega peetud läbirääkimistega kinnisasjale juurdepääsu saamiseks, kinnisasja omandamiseks või selle valdamisõiguse saamiseks seoses ruumilise planeerimisega, mis määrab kindla piirkonna üldise maakasutuse, sealhulgas muud arendusprojektid, nt maanteed, raudteed, hooned ja looduskaitsealad ning mida ei tehta kavandatud projekti tarvis ja tegevuslubade andmiseks. Loamenetlustes tuleks silmas pidada, et ühishuviprojekt peaks saama hõlmata asjakohast taristut projekti rajamiseks või toimimiseks vajalikus ulatuses. Käesolevat määrust ja eelkõige loamenetlust, üldsuse osalemist ja ühishuviprojektide rakendamist käsitlevaid sätteid tuleks kohaldada, ilma et see piiraks liidu ja rahvusvahelise õiguse, sealhulgas keskkonna- ja rahvatervise kaitset käsitlevate sätete ning ühise kalanduspoliitika ja integreeritud merenduspoliitika sätete, eelkõige Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2014/89/EL⁽²³⁾ alusel vastu võetud sätete kohaldamist.
- (45) Ühishuviprojektide arendus-, ehitus-, haldamis- ja hoolduskulud peaksid üldjuhul täielikult katma taristu kasutajad. Kulude jaotamine peaks tagama, et lõppkasutajaid ei koormata ebaproportsionaalselt, eriti kui see võib põhjustada energiaostuvõimetust. Kui turunõudluse või kasutustasude eeldatava mõju hindamisest nähtub, et ilmselt ei õnnestu kuludid katta taristu kasutajate tasudest, peaks olema lubatud ühishuviprojektide kulude piiriülene jaotamine.

⁽¹⁹⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. juuni 2001. aasta direktiiv 2001/42/EÜ teatavate kavade ja programmide keskkonnamõju hindamise kohta (EÜT L 197, 21.7.2001, lk 30).

⁽²⁰⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. detsembri 2011. aasta direktiiv 2011/92/EL teatavate riiklike ja eraprojektide keskkonnamõju hindamise kohta (ELT L 26, 28.1.2012, lk 1).

⁽²¹⁾ ELT L 124, 17.5.2005, lk 4.

⁽²²⁾ EÜT C 104, 24.4.1992, lk 7.

⁽²³⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. juuli 2014. aasta direktiiv 2014/89/EL, millega kehtestatakse mereruumi planeerimise raamistik (ELT L 257, 28.8.2014, lk 135).

- (46) Kulude asjakohase jaotamise arutelu peaks põhinema taristuprojekti kulude ja tulude analüüsil, mis viiakse läbi kogu energiasüsteemi hõlmava analüüsi ühtlustatud meetodika alusel, kasutades kõiki asjakohaseid stsenaariume, mis on kehtestatud kogu liitu hõlmavate kümneaastaste võrgu arengukavade raames, mis on ette valmistanud vastavalt määrustele (EÜ) nr 715/2009 ja (EL) 2019/943 ning mille koostööamet on läbi vaadanud, ning muid võrgu arengu kavandamise lisatsenaariume, mis võimaldavad põhjalikult analüüsida ühishuviprojekti panust liidu energiapoliitikasse, milleks on CO₂ heite vähendamine, turgude lõimimine, konkurents, kestlikkus ja varustuskindlus. Analüüsis võib investeeringute ühikukulude võrdlemiseks võtta arvesse näitajaid ja vastavaid kontrollväärtusi. Kui kasutatakse lisatsenaariume, peaksid need olema kooskõlas liidu 2030. aasta energia- ja kliimaeesmärkidega ning 2050. aasta kliimaneutraalsuse eesmärgiga ning nende suhtes tuleks kohaldada põhjalikku konsultatsiooni- ja kontrollimenetlust.
- (47) Üha enam lõimitud energia siseturul on vaja selgeid ja läbipaistvaid õigusnorme kulude piiriüleseks jaotamiseks, et kiirendada piiriülesele taristule investeerimist ja piiriülese mõjuga projekte. Oluline on tagada ühishuviprojektide arendamiseks stabiilne rahastamisraamistik, minimeerides ühtlasi rahalise toetuse vajadust, ning samal ajal ergutada huvitatud investoreid asjakohaste stiimulite ja rahastamismehhanismidega. Kulude piiriülese jaotamise üle otsustamisel peaksid riiklikud reguleerivad asutused jaotama kantud investeerimiskulud tõhusalt, nagu on asjakohane, pidades silmas nende riiklikku käsitust ja meetodikat sarnase taristu puhul, piiriülesest tervikuna ja lisama need riiklikesse tariifidesse ning seejärel kindlaks tegema, kui see on asjakohane, kas nende mõju riigisisestele tariifidele võib põhjustada vastava liikmesriigi tarbijatele ebaproportsionaalset koormust. Projektide mitmekordse toetamise vältimiseks peaksid riiklikud reguleerivad asutused arvesse võtma tegelikke või hinnangulisi kasutustasusid ja tulusid. Nimetatud tasusid ja tulusid tuleks arvesse võtta vaid niivõrd, kui need on seotud projektidega ja mõeldud asjaomaste kulude katmiseks.
- (48) Vaja on selliseid piiriüleseid projekte, millel on positiivne mõju liidu elektrivõrgule, näiteks arukad elektrivõrgud või elektrolüüsiseadmed, mis ei pruugi hõlmata ühist füüsilist piiri.
- (49) Energia siseturгу käsitlevates õigusaktides nõutakse, et võrkude juurdepääsutasudega loodaks asjakohased stiimulid investeeringute tegemiseks. Siiski võib mitut liiki ühishuviprojektidel tõenäoliselt olla välismõjusid, mida ei ole võimalik tavapärasel tariifisüsteemis täielikult arvesse võtta ja selle kaudu sisse nõuda. Energia siseturгу käsitlevate õigusaktide kohaldamisel peaksid riiklikud reguleerivad asutused tagama stabiilse ja prognoositava õigus- ja finantsraamistiku ja ühishuviprojektide stiimulid, sealhulgas pikaajalised stiimulid, mis oleksid vastavuses projekti spetsiifiliste riskide tasemega. Seda raamistikku tuleks kohaldada eelkõige piiriüleste projektide suhtes, elektrienergia uuenduslike ülekandetehnoloogiate suhtes, mis võimaldavad taastuvenergia, hajaenergia ressursside või tarbimiskaja ulatuslikku lõimimist omavahel ühendatud võrkudesse, ning energiatehnoloogia ja digiülemineku projektide suhtes, millega tõenäoliselt kaasnevad kas suuremad riskid kui ühes liikmesriigis asuvate sarnaste projektidega või mis lubavad liidule suuremat kasu. Peale selle peaks suurte tegevuskuludega projektidele pakkuma asjakohaseid investeerimisstiimuleid. Taastuvenergia avamerevõrgud, mis täidavad elektrivõrkude vaheliste ühenduste ja avamere taastuvenergia tootmise projektide ühendamise kahekordset funktsiooni, on tõenäoliselt suurema riskiga kui võrreldavad maismaa taristuprojektid, kuna nad on olemuslikult seotud tootmisrajatistega, tuues endaga kaasa regulatiivsed riskid, rahastamisriskid, nagu vajadus ennetavate investeeringute järele, tururiskid ja uute uuenduslike tehnoloogiate kasutamisega seotud riskid.
- (50) Käesolevat määrust tuleks kohaldada üksnes lubade andmise suhtes ühishuviprojektidele, üldsuse osalemisele nendes projektides ja nende regulatiivsele käsitlemisele. Liikmesriikidel peaks siiski olema võimalik vastu võtta riigisiseseid sätteid, et kohaldada samasuguseid või nendega sarnaseid norme ka teiste projektide suhtes, mida ei loeta ühishuviprojektideks käesoleva määruse tähenduses. Liikmesriikidel peaks olema võimalik vastu võtta riigisiseseid sätteid, et kohaldada õiguslike stiimulite puhul samasuguseid või sarnaseid norme elektrienergia salvestamise ühisprojektide suhtes.
- (51) Liikmesriike, kes praegu ei omista energiataristuprojektidele lubade andmise protsessis suurimat võimalikku riiklikku tähtsust, tuleks julgustada kaaluma sellise suure riikliku tähtsuse omistamist, eelkõige hinnates, kas see kiirendaks loamenetlust.

- (52) Liikmesriike, kus praegu ei ole kehtestatud energiataristuprojektide suhtes kohaldatavaid kiirendatud või kiireloomulisi kohtumenetlusi, tuleks julgustada kaaluma selliste menetluste kehtestamist, eelkõige hinnates, kas see kiirendaks selliste projektide rakendamist.
- (53) Määrus (EL) nr 347/2013 on näidanud, et erasektori rahastamise võimendamine liidu märkimisväärse finantsabi kaudu annab lisaväärtust ja võimaldab rakendada Euroopa tähtsusega projekte. Majandusliku ja rahalise olukorra ning eelarvepiirangute tingimustes tuleks mitmeaastase finantsraamistiku raames jätkata toetuste ja finantsinstrumentide kaudu antavat sihtotstarbelist toetust, et tuua võimalikult suurt kasu liidu elanikele ning meelitada käesoleva määruse lisas sätestatud esmatähtsate energiataristikoridoride ja -alade rahastamiseks ligi uusi investoreid, hoides ühtlasi liidu eelarvevahendite osakaalu selles võimalikult väiksena.
- (54) Ühishuviprojektid peaksid olema kõlblikud saama liidu finantsabi uuringuteks ning vastama teatavatele tingimustele, et saada Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/1153⁽²⁴⁾ alusel liidu finantsabi töödeks kas toetuste või uuenduslike finantsinstrumentide kujul, et tagada vajaduspõhine toetus ühishuviprojektidele, mis ei ole kehtiva õigusraamistiku ja turutingimuste kohaselt elujõulised. Oluline on vältida konkurentsimoonutusi, eelkõige projektide vahel, mis panustavad samasse liidu esmatähtsasse koridori. Niisugune finantsabi peaks tagama vajaliku koostoime struktuurifondidega, et rahastada arukaid energijaotusvõrke, ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2018/1999⁽²⁵⁾ artikli 33 lõike 1 alusel komisjoni rakendusmäärusega (EL) 2020/1294⁽²⁶⁾ loodud liidu taastuenergia rahastamismehhanismiga.
- Ühishuviprojektidesse investeerimine peaks põhinema kolmeastmelisel loogikal. Esiteks, peaks investeerimise prioriteet olema turul. Teiseks, kui turg ei investeeriks, tuleks uurida regulatiivseid lahendusi, kohandada vajaduse korral asjaomast õigusraamistikku ning tagada asjaomase õigusraamistiku nõuetekohane kohaldamine. Kolmandaks, kui esimesed kaks sammu ühishuviprojektide jaoks vajalikke investeeringuid ei too, peaks olema võimalik anda liidu finantsabi, kui ühishuviprojekt vastab kohaldatavatele abikõlblikkuse kriteeriumidele. Ühishuviprojektid võivad olla rahastamiskõlblikud ka programmi „InvestEU“ raames, mis täiendab toetuse vormis antavat rahastust.
- (55) Liit peaks hõlbustama energiaprojekte ebasoodsas olukorras olevates, vähem ühendatud, äärepoolsetes, äärepoolseimates või isoleeritud piirkondades, et võimaldada juurdepääsu üleeuroopalistele energiavõrkudele, kiirendamaks CO₂ heite vähendamise protsessi ja vähendamaks sõltuvust fossiilkütustest.
- (56) Kui liikmesriigis ülekandevõrguettevõtjaid ei ole, kohaldatakse käesolevas määruses sisalduvaid viiteid ülekandevõrguettevõtjatele *mutatis mutandis* jaotusvõrguettevõtjate suhtes.
- (57) Toetused vastastikust huvi pakkuvate projektidega seotud töödeks peaksid olema kättesaadavad samadel tingimustel nagu muude kategooriate puhul, kui need aitavad kaasa liidu energia- ja kliimapolitika üldeesmärkide saavutamisele ning kui kolmanda riigi CO₂ heite vähendamise eesmärgid on kooskõlas Pariisi kokkuleppega.

⁽²⁴⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 7. juuli 2021. aasta määrus (EL) 2021/1153, millega luuakse Euroopa ühendamise rahastu ning tunnistatakse kehtetuks määrused (EL) nr 1316/2013 ja (EL) nr 283/2014 (ELT L 249, 14.7.2021, lk 38).

⁽²⁵⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. detsembri 2018. aasta määrus (EL) 2018/1999, milles käsitletakse energialiidu ja kliimameetmete juhtimist ning millega muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusi (EÜ) nr 663/2009 ja (EÜ) nr 715/2009, Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiive 94/22/EÜ, 98/70/EÜ, 2009/31/EÜ, 2009/73/EÜ, 2010/31/EL, 2012/27/EL ja 2013/30/EL ning nõukogu direktiive 2009/119/EÜ ja (EL) 2015/652 ning tunnistatakse kehtetuks Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 525/2013 (ELT L 328, 21.12.2018, lk 1).

⁽²⁶⁾ Komisjoni 15. septembri 2020. aasta rakendusmäärus (EL) 2020/1294 liidu taastuenergia rahastamismehhanismi kohta (ELT L 303, 17.9.2020, lk 1).

- (58) Seepärast tuleks Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusi (EÜ) nr 715/2009, (EL) 2019/942 ⁽²⁷⁾ ja (EL) 2019/943 ning direktiive 2009/73/EÜ ja (EL) 2019/944 vastavalt muuta.
- (59) Kui maagaasitaristu kasutusotstarbe muutmise eesmärk on vähendada gaasivõrkude CO₂ heidet, võimaldades puhta vesiniku sihtotstarbelist kasutamist, siis võiks üleminekuperiood võimaldada eelnevalt kindlaksmääratud vesiniku ja maagaasi või biometaanu segu transporti või hoiustamist. Vesiniku tootmisvõimsuse suurendamiseks ja vesiniku transpordi hõlbustamiseks saaks kasutada vesiniku segamist maagaasi või biometaaniga. Vesinikule ülemineku tagamiseks peaks projektiarendaja muu hulgas kaubanduslepingute kaudu näitama, kuidas saavad ülemineku- perioodi lõpuks maagaasirajatistest sihtotstarbelised vesinikurajatised ja kuidas suurendatakse üleminekuperioodil vesiniku kasutamist. Järelevalve raames peaks koostööamet kontrollima projekti õigeaegset üleminekut sihtotstarbelisele vesinikurajatisele. Kõnealuste projektide rahastamine vastavalt määrusele (EL) 2021/1153 peaks ülemineku- perioodil sõltuma toetuslepingu tingimusest, mille kohaselt tuleb rahastamine tagasi maksta, kui projekti õigeaegne üleminek sihtotstarbelisele vesinikurajatisele hilineb, ning asjakohastest sätetest, mis võimaldavad selle tingimuse täitmist.
- (60) Kooskõlas Euroopa Ülemkogu 4. veebruari 2011. aasta järeldustega, et ükski liikmesriik ei tohiks pärast 2015. aastat jääda Euroopa gaasi- ja elektrivõrkudest eraldatuks ega tunda muret selle pärast, et tema energiapuudustele ohustab asjakohaste ühenduste puudumine, on käesoleva määruse eesmärk tagada juurdepääs üleeuroopalistele energiapuudustele, lõpetades Küprose ja Malta energiaisolatsiooni, sest need riigid ei ole üleeuroopalise gaasivõrguga ikka veel ühendatud. See eesmärk tuleks saavutada, võimaldades arendatavatel või planeeritavatel projektidel, millele on määruse (EL) nr 347/2013 alusel antud ühishuviprojekti staatus, säilitada oma staatus seni, kuni Küpros ja Malta on üleeuroopalise gaasivõrguga ühendatud. Lisaks sellele, et need projektid aitavad kaasa taastuvenergia turu arengule, energiasüsteemi paindlikkusele ja vastupidavusele ning varustuskindlusele, tagavad need projektid ka juurdepääsu tulevastele energiaturgudele, sealhulgas vesinikuturule, ning aitavad kaasa liidu energia- ja kliimapolitiika üldeesmärkide saavutamisele.
- (61) Ühishuviprojektid ei peaks olema kõlblikud saama liidu rahalist abi, kui projektiarendajad, ettevõtjad või investorid on ühes Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL, Euratom) 2018/1046 ⁽²⁸⁾ artiklis 136 osutatud kõrvalejätmise olukorras, näiteks kui nad on süüdi mõistetud kuritegeliku ühendusega seotud pettuses, korrupsioonis või käitumises. Ühishuviprojekti peaks saama liidu loendist välja jätta, kui selle loendisse võtmine põhines ebaõigel teabel, mis oli loendisse võtmisel määravaks asjaoluks või kui projekt ei vasta liidu õigusele. Sellistes liikmesriikides asuvate ühishuviprojektide puhul, mille suhtes kohaldatakse käesoleva määruse kohast erandit, peaksid need liikmesriigid tagama, et selliste projektide rahastamise taotluse toetamisel vastavalt määrusele (EL) 2021/1153 ei saa projektidest otseselt ega kaudselt kasu isikud või üksused, kes on mõnes määruse (EL, Euratom) 2018/1046 artiklis 136 osutatud kõrvalejätmise olukorras.
- (62) Selleks et tagada liidu jaoks oluliste energiataristuprojektide õigeaegne arendamine, peaks liidu viies ühishuviprojektide loend jääma jõusse kuni käesoleva määruse kohaselt koostatud liidu ühishuviprojektide ja vastastikust huvi pakkuvate projektide esimese loendi jõustumiseni. Lisaks peaksid liidu viienda loendi ühishuviprojektide arendamise, järelevalve ja rahastamise võimaldamiseks jääma jõusse ka määruse (EL) nr 347/2013 teatavad sätted, mis peaksid avaldama mõju kuni käesoleva määruse kohaselt koostatud liidu ühishuviprojektide ja vastastikust huvi pakkuvate projektide esimese loendi jõustumiseni.

⁽²⁷⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 5. juuni 2019. aasta määrus (EL) 2019/942, millega asutatakse Euroopa Liidu Energeetikasektorit Reguleerivate Asutuste Koostöö Amet (ELT L 158, 14.6.2019, lk 22).

⁽²⁸⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 18. juuli 2018. aasta määrus (EL, Euratom) 2018/1046, mis käsitleb liidu üldeelarve suhtes kohaldatavaid finantsreegleid ja millega muudetakse määrusi (EL) nr 1296/2013, (EL) nr 1301/2013, (EL) nr 1303/2013, (EL) nr 1304/2013, (EL) nr 1309/2013, (EL) nr 1316/2013, (EL) nr 223/2014 ja (EL) nr 283/2014 ja otsust nr 541/2014/EL ning tunnistatakse kehtetuks määrus (EL, Euratom) nr 966/2012 (ELT L 193, 30.7.2018, lk 1).

- (63) Määrus (EL) nr 347/2013 tuleks seetõttu kehtetuks tunnistada.
- (64) Tagamaks, et liidu loendis piirdatakse projektidega, mis aitavad kõige rohkem kaasa käesoleva määruse lisas sätestatud strateegiliste energiataristu esmatahtsate koridoride ja alade rakendamisele, tuleks komisjonile delegeerida õigus võtta kooskõlas ELi toimimise lepingu artikliga 290 vastu õigusakte käesoleva määruse lisade muutmiseks, et koostada ja vaadata läbi liidu loend, austades samal ajal liikmesriikide õigust kiita heaks liidu loendis olevaid projekte, mis on seotud nende territooriumiga. On eriti oluline, et komisjon viiks oma ettevalmistava töö käigus läbi asjakohaseid konsultatsioone, sealhulgas ekspertide tasandil, ja et kõnealused konsultatsioonid viidaks läbi kooskõlas 13. aprilli 2016. aasta institutsioonidevahelises parema õigusloome kokkuleppes⁽²⁹⁾ sätestatud põhimõtetega. Delegeeritud õigusaktide ettevalmistamisel ja koostamisel peaks komisjon tagama asjaomaste dokumentide sama- ja õigeaegse ning asjakohase edastamise Euroopa Parlamendile ja nõukogule. Kui nad peavad seda vajalikuks, võivad Euroopa Parlament ja nõukogu saata kumbki oma eksperdid osalema komisjoni delegeeritud õigusakte ettevalmistavatel eksperdirühmade koosolekutel, kuhu on kutsutud liikmesriikide eksperdid.

Piirkondlikes rühmades toimuvad arutelud on komisjoni jaoks liidu loendeid kehtestavate delegeeritud õigusaktide vastuvõtmiseks olulised. Seetõttu on asjakohane, niivõrd kui see on võimalik ja käesoleva määruse raamistikuga kooskõlas, et Euroopa Parlamenti ja nõukogu teavitatakse piirkondlike rühmade koosolekutest ning et nad võivad saata sinna eksperte kooskõlas 13. aprilli 2016. aasta paremat õigusloomet käsitleva institutsioonidevahelise kokkuleppega. Lähtudes vajadusest tagada käesoleva määruse eesmärkide saavutamine, peaks liidu loendi projektide koguarv jääma käideldavuse piiridesse, arvestades liidu loendis olevate projektide senist arvu, ega tohiks ületada oluliselt 220 projekti.

- (65) Kuna käesoleva määruse eesmärke, nimelt üleeuroopaliste energiavõrkude arendamist ja koostalitlusvõimet ning selliste võrkudega ühendamist, mis aitavad kaasa kliimamuutuste leevendamisele, eelkõige liidu 2030. aasta energia- ja kliimaeesmärkide ning kliimaneutraalsuse eesmärgi saavutamist hiljemalt aastaks 2050, ning võrkudevaheliste ühenduste, energiajulgeoleku, turu ja süsteemi loimimise, kõikidele liikmesriikidele kasuliku konkurentsi ja taskukohaste energiahindade tagamisele ei suuda liikmesriigid piisavalt saavutada ning seetõttu on seda kavandatava meetme ulatuse ja mõju tõttu parem saavutada liidu tasandil, võib liit võtta meetmeid kooskõlas Euroopa Liidu lepingu artiklis 5 sätestatud subsidiaarsuse põhimõttega. Kõnealuses artiklis sätestatud proportsionaalsuse põhimõtte kohaselt ei lähe käesolev määrus nimetatud eesmärkide saavutamiseks vajalikust kaugemale,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA MÄÄRUSE:

I PEATÜKK

Üldsätted

Artikkel 1

Reguleerimise, eesmärgid ja kohaldamisala

1. Käesoleva määrusega kehtestatakse suunised selliste I lisas sätestatud esmatahtsate üleeuroopalise energiataristu koridoride ja alade (edaspidi „esmatahtsad energiataristikoridorid ja -alad“) õigeaegse arendamise ja koostalitlusvõime jaoks, mis aitavad tagada kliimamuutuste leevendamist, eelkõige saavutada liidu 2030. aasta energia- ja kliimaeesmärgid ning kliimaneutraalsuse eesmärk hiljemalt aastaks 2050, ning tagada ühendused, energiajulgeoleku, turu ja süsteemi loimimine, kõikidele liikmesriikidele kasulik konkurents ja taskukohased energiahinnad.

⁽²⁹⁾ ELT L 123, 12.5.2016, lk 1.

2. Käesoleva määrusega
 - a) nähakse ette liidu ühishuviprojektide loendisse kantud projektide ja artikli 3 (liidu loend) kohaselt koostatud liidu vastastikust huvi pakkuvate projektide kindlaksmääramine;
 - b) hõlbustatakse liidu loendisse kantud projektide õigeaegset elluviimist, lihtsustades, paremini kooskõlastades ja kiirendades loamenetlusi ning suurendades läbipaistvust ja üldsuse osalemist;
 - c) sätestatakse reeglid liidu loendisse kantud projektide kulude riikidevaheliseks jaotamiseks ja riskidega seotud stiimulite pakkumiseks;
 - d) määratakse kindlaks tingimused, mille täitmisel on liidu loendisse kantud projektid kõlblikud liidu finantsabi saamiseks.

Artikkel 2

Mõisted

Lisaks mõistetele määrustes (EÜ) nr 715/2009, (EL) 2018/1999, (EL) 2019/942 ja (EL) 2019/943 ning direktiivides 2009/73/EÜ, (EL) 2018/2001⁽³⁰⁾ ja (EL) 2019/944 kasutatakse käesolevas määruses järgmisi mõisteid:

- 1) „energiataristu“ – füüsilised seadmed või rajatised, mis kuuluvad energiataristukategooriate alla ning asuvad liidus ja ühendavad liitu ja üht või mitut kolmandat riiki;
- 2) „energiataristu kitsaskoht“ – ülekandevõimsuse piirastest, sealhulgas taristu puudumisest tingitud energiasüsteemi füüsiliste energiavoogude piirang;
- 3) „tervikotsus“ – liikmesriigi asutuse või asutuste, välja arvatud kohtute tehtud otsus või otsuste kogum, millega määratakse kindlaks, kas projektiarendajal on luba ehitada ühishuviprojekti või vastastikust huvi pakkuva projekti elluviimiseks vajalik energiataristu, andes talle võimaluse alustada, või hankida ja alustada vajalikke ehitustöid (edaspidi „ehitusvalmiduse etapp“), ilma et see piiraks otsuste tegemist vaiete menetlemisel;
- 4) „projekt“ – üks või mitu II lisa sätestatud energiataristukategooriasse kuuluvat liini, torustikku, rajatist, seadet või paigaldist;
- 5) „ühishuviprojekt“ – projekt, mida on vaja I lisa sätestatud esmatahtsate energiataristukoridoride ja -alade loomiseks ning mis kuulub liidu loendisse;
- 6) „vastastikust huvi pakkuv projekt“ – projekt, mida liit edendab koostöös kolmandate riikidega otseselt mõjutatud riikide valitsuste toetuskirjade või muude mittesiduvate kokkulepete alusel, mis kuulub mõnda II lisa punkti 1 alapunktis a või f, punkti 3 alapunktis a või punkti 5 alapunktis a või c sätestatud energiataristu kategooriasse, aitab kaasa liidu 2030. aasta energia- ja kliimaeesmärkide ning 2050. aasta kliimanetraalsuse eesmärgi saavutamisele ja on kantud liidu loendisse;
- 7) „konkureerivad projektid“ – projektid, mis käsitlevad täielikult või osaliselt sama tuvastatud taristu puudujääki või piirkondlikku taristuvajadust;
- 8) „projektiarendaja“ – üks järgmistest:
 - a) põhivõrguettevõtja või jaotusvõrguettevõtja või muu ettevõtja või investor, kes töötab välja liidu loendisse kantud projekti;
 - b) juhul kui tegemist on mitme põhivõrguettevõtja, jaotusvõrguettevõtja või muu ettevõtja või investori või nende rühmaga, siis nende vahelise lepinguga määratud, kohaldatava liikmesriigi õiguse kohane juriidilisest isikust üksus, kellel on õigus võtta lepinguosaliste nimel õiguslikke ja finantskohustusi;
- 9) „arukas elektrivõrk“ – elektrivõrk (ka saartel), mis ei ole ühendatud või piisavalt ühendatud üleeuroopaliste elektrivõrkudega ja mis võimaldab kulutõhusalt lõimida kõigi võrguga ühendatud kasutajate, sealhulgas tootjate, tarbijate ja tootvate tarbijate käitumise ja tegevuse ning seda aktiivselt kontrollida, et tagada majanduslikult tõhus ja

⁽³⁰⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. detsembri 2018. aasta direktiiv (EL) 2018/2001 taastuvatest energiaallikatest toodetud energia kasutamise edendamise kohta (ELT L 328, 21.12.2018, lk 82).

kestlik elektrisüsteem, mis on väikeste kadudega ja mille taastuvate energiaallikate lõimituse, energiavarustuskindluse ja ohutuse tase on kõrge ning kus võrguettevõtja saab digitaalselt jälgida võrguga ühendatud kasutajate tegevust ning info- ja kommunikatsioonitehnoloogiaid suhtlemiseks asjaomaste võrguettevõtjate, tootjate, energiasalvestusüksuste ning tarbijate või tootvate tarbijatega, et edastada ja jaotada elektrit kestlikul, kulutõhusal ja turvalisel viisil;

- 10) „arukas gaasivõrk“ – gaasivõrk, mis kasutab uuenduslikke digilahendusi või muid lahendusi, et lõimida kulutõhusal viisil arvukad vähese CO₂ heitega ja eelkõige taastuvad gaasiallikad vastavalt tarbijate vajadustele ja gaasi kvaliteedinõuetele, et vähendada asjaomase gaasitarbimise CO₂ jalajälge, võimaldada taastuvate ja vähese CO₂ heitega gaaside osakaalu suurendamist ning luua sidemeid teiste energiakandjate ja sektoritega, sealhulgas teha vajalikke füüsilisi uuendusi, kui need on vältimatult vajalikud seadmete ja paigaldiste toimimiseks vähese CO₂ heitega ja eelkõige taastuvatest energiaallikatest toodetud gaaside lõimimise eesmärgil;
- 11) „asjaomane asutus“ – asutus, mis on liikmesriigi õiguse kohaselt pädev väljastama mitmesuguseid lube ja kinnitusi, mis on seotud kinnisvara, sealhulgas energiataristu planeerimise, projekteerimise ja ehitamisega;
- 12) „riiklik reguleeriv asutus“ – direktiivi 2009/73/EÜ artikli 39 lõike 1 kohaselt määratud riiklik reguleeriv asutus või direktiivi (EL) 2019/944 artikli 57 kohaselt riigi tasandil määratud reguleeriv asutus;
- 13) „asjaomane riiklik reguleeriv asutus“ – riiklik reguleeriv asutus liikmesriikides, kus projektid läbi viiakse, ja liikmesriikides, kellele projekt avaldab märkimisväärset positiivset mõju;
- 14) „tööd“ – komponentide, süsteemide ja teenuste, sh tarkvara ostmine, tarnimine ja kasutuselevõtmine, projektiga seotud arendus-, uue kasutusotstarbe andmise, ehitus- ja paigaldustegevus, paigaldiste vastuvõtmine ning projekti käivitamine;
- 15) „uuringud“ – projekti rakendamise ettevalmistamiseks vajalik tegevus, nt ettevalmistavad, teostatavus- ja hindamisuuringud, katsed ning kinnitavad uuringud, sh tarkvara, ning kõik muud tehnilised toetusmeetmed, sh eeltööd projekti määratlemiseks ja väljaarendamiseks ning selle rahastamise üle otsustamiseks, nt asjaomaseid asukohti käsitleva eelteabe kogumine ning finantspaketi ettevalmistamine;
- 16) „käikulaskmine“ – valmishitatud projekti toimivaks muutmise protsess;
- 17) „sihtotstarbelised vesinikurajatised“ – taristu, mis on valmis mahutama puhast vesinikku ilma edasiste kohandustöödeta, sealhulgas torustikud või hoidlad, mis on uusehitised, uue kasutusotstarbe saanud maagaasirajatised või mõlemat;
- 18) „uue kasutusotstarbe andmine“ – olemasoleva maagaasitaristu tehniline täiustamine või muutmine, tagamaks et see on ette nähtud puhta vesiniku kasutamiseks;
- 19) „kliimamuutustega kohanemine“ – protsess, mis tagab energiataristu vastupanuvõime kliimamuutuste võimalikule kahjulikule mõjule kliimatundlikkuse ja -riski hindamise kaudu, sealhulgas asjakohaste kohanemismeetmete abil.

II PEATÜKK

Ühishuviprojektid ja vastastikust huvi pakkuvad projektid

Artikkel 3

Ühishuviprojektide ja vastastikust huvi pakkuvate projektide liidu loend

1. Luuakse piirkondlikud rühmad (edaspidi „rühmad“) vastavalt III lisa 1. jaos sätestatud korrale. Rühmade koosseis põhineb igal esmatähtsal koridoril ja alal ning selle vastaval geograafilisel katvusel, mis on sätestatud I lisas. Rühmades kuulub otsustuspädevus üksnes liikmesriikidele ja komisjonile (otsuseid tegev organ) ning põhineb konsensusel.

2. Iga rühm kehtestab oma kodukorra, võttes arvesse III lisa sätteid.
3. Iga rühma otsuseid tegev organ võtab vastu III lisa 2. jaos sätestatud menetluse kohaselt koostatud projektide piirkondliku loendi, iga projekti panuse I lisa sätestatud esmatahtsate energiataristukoridoride ja -alade loomisesse ning selle, kuidas projektid vastavad artiklis 4 sätestatud kriteeriumidele.

Piirkondliku loendi koostamisel:

- a) peab iga üksik projektiettepanek saama heakskiidu liikmesriikidelt, mille territooriumiga see projekt on seotud; kui liikmesriik heakskiitu ei anna, esitab ta asjaomasele rühmale sellekohased põhjendused;
 - b) võtab rühm arvesse komisjoni soovitusi, mille eesmärk on hoida liidu loendi projektide koguarv hallatavates piirides.
4. Kui ELi toimimise lepingu artikli 172 teisest lõigust ei tulene teisiti, on komisjonil õigus võtta kooskõlas käesoleva määruse artikliga 20 liidu loendi kehtestamiseks vastu delegeeritud õigusakte.

Talle antud õiguse teostamisel tagab komisjon liidu loendi kehtestamise iga kahe aasta järel, võttes aluseks III lisa 1. jao punkti 1 kohaselt rühmade otsuseid tegevate organite poolt käesoleva artikli lõikes 3 osutatud korras koostatud piirkondlikud loendid.

Delegeeritud õigusakti, millega kehtestatakse käesoleva määruse kohane esimene liidu loend, võtab komisjon vastu 30. novembriks 2023.

Kui delegeeritud õigusakt, mille komisjon on käesoleva lõike kohaselt vastu võtnud, ei saa jõustuda Euroopa Parlamendi või nõukogu artikli 20 lõike 6 kohaselt esitatud vastuväite tõttu, kutsub komisjon viivitamata kokku rühmad, et koostada uued piirkondlikud loendid, milles võetakse arvesse vastuväite põhjusi. Komisjon võtab võimalikult kiiresti vastu uue delegeeritud õigusakti, millega kehtestatakse liidu loend.

5. Kui komisjon koostab lõikes 3 osutatud piirkondlikke loendeid kombineerides liidu loendit, võtab ta igakülgselt arvesse rühmade arutelusid ja teeb järgmist:
 - a) tagab, et sellesse võetakse üksnes projektid, mis vastavad artiklis 4 osutatud kriteeriumidele;
 - b) tagab piirkondadevahelise sidususe, võttes arvesse koostööameti seisukohta, millele on osutatud III lisa 2. jao punktis 14;
 - c) võtab arvesse liikmesriikide arvamused, millele on osutatud III lisa 2. jao punktis 10;
 - d) püüab tagada, et liidu loendi projektide arv jääb hallatavatesse piiridesse.

6. Käesoleva määruse II lisa punkti 1 alapunktides a, b, c, d ja f sätestatud energiataristukategooriate ühishuviprojektid saavad määruse (EL) 2019/943 artikli 34 kohaste vastavate piirkondlike investimiskavade ning direktiivi (EL) 2019/944 artikli 51 kohaste vastavate riiklike kümneaastaste võrgu arengukavade ning asjakohasel juhul muude riiklike taristukavade lahutamatuks osaks. Nimetatud ühishuviprojektid seatakse kõikides nimetatud kavades võimalikul tähtsale kohale. Käesolevat lõiget ei kohaldata konkureerivatele projektidele, projektidele, mis ei ole piisavalt välja arendatud, et teha projektipõhine kulude-tulude analüüs vastavalt III lisa 2. jao punkti 1 alapunktile d, ega vastastikust huvi pakkuvatele projektidele.

7. II lisa punkti 1 alapunktides a, b, c, d ja f sätestatud energiataristukategooriatesse kuuluvaid ühishuviprojekte, mis on konkureerivad projektid või projektid, mis ei ole piisavalt välja arendatud, et teha projektipõhine kulude-tulude analüüs, millele on osutatud III lisa 2. jao punkti 1 alapunktis d, võib kui see on kohane lisada kaalumisel olevate projektidena asjaomasesse piirkondlikesse investimiskavadesse, riiklikesse kümneaastastesse võrgu arengukavadesse ja muudesse riiklikesse taristukavadesse.

Artikkel 4

Rühmade projektide hindamise kriteeriumid

1. Ühishuviprojekt peab vastama järgmistele üldkriteeriumidele:
 - a) projekt on vajalik vähemalt ühe I lisa sätestatud esmatahtsa energiataristukoridori ja -ala jaoks;
 - b) projektist saadav üldine kasu, mida hinnatakse kooskõlas lõikes 3 sätestatud asjaomaste erikriteeriumidega, on sellega kaasnevatest kuludest suurem ka pikemas perspektiivis;
 - c) projekt vastab vähemalt ühele järgmisele kriteeriumile:
 - i) projekt hõlmab kahe või enama liikmesriigi piire ületades otse või kaudselt (kolmanda riigi ühenduse kaudu) vähemalt kahte liikmesriiki;
 - ii) asub ühe liikmesriigi territooriumil – kas maismaal või avameres, sealhulgas saartel, – ning sel on IV lisa punktis 1 sätestatud oluline piiriülene mõju.
2. Vastastikust huvi pakkuv projekt peab vastama järgmistele üldkriteeriumidele:
 - a) projekt aitab märkimisväärselt kaasa artikli 1 lõikes 1 osutatud eesmärkide ja kolmanda riigi eesmärkide saavutamisele, eelkõige sellega, et ei takistata kolmandal riigil järk-järgult loobumast riigisiseseks tarbimiseks fossiilkütustest energia tootmisest, samuti kestlikkusele, sealhulgas taastuvenergia võrku loomise ja taastuvenergia ülekandmisega suurimatesse tarbimiskeskustesse ja salvestuskohtadesse ning seal jaotamisega;
 - b) projektist liidu tasandil saadav üldine kasu, mida hinnatakse kooskõlas lõikes 3 sätestatud asjaomaste erikriteeriumidega, on liidus sellega kaasnevatest kuludest suurem ka pikemas perspektiivis;
 - c) projekt asub vähemalt ühe liikmesriigi territooriumil ja vähemalt ühe kolmanda riigi territooriumil ning sel on IV lisa punktis 2 sätestatud oluline piiriülene mõju;
 - d) liikmesriigi territooriumil asuva osa puhul on projekt kooskõlas direktiividega 2009/73/EÜ ja (EL) 2019/944, kui see kuulub käesoleva määruse II lisa punktides 1 ja 3 sätestatud taristukategooriasse;
 - e) asjaomasel kolmandal riigil või asjaomastel kolmandatel riikidel on poliitikaraamistiku lähendamisel kõrge tase ja on olemas õiguslikud jõustamismehhanismid, et toetada liidu poliitikaeesmärke, eelkõige selleks, et tagada:
 - i) hästi toimiv energia siseturg;
 - ii) muu hulgas energiaallikate mitmekesistamisel, koostööl ja solidaarsusel põhinev energiavarustuskindlus;
 - iii) energiasüsteem, sealhulgas tootmine, ülekandmine ja jaotamine kliimaneutraalsuse eesmärgi saavutamise nimel kooskõlas Pariisi kokkuleppe ning liidu 2030. aasta energia- ja kliimaeesmärkide, samuti 2050. aasta kliimaneutraalsuse eesmärgiga, eelkõige kasvuhoonegaaside heite ülekandumise vältimine;
 - f) asjaomane kolmas riik või asjaomased kolmandad riigid toetavad projekti prioriteetsust, nagu on sätestatud artiklis 7, ning kohustuvad järgima sarnast ajakava kiirendatud rakendamiseks ning muid poliitika- ja regulatiivseid toetusmeetmeid, mida kohaldatakse liidus ühishuviprojektide suhtes.

II lisa punkti 5 alapunktis c sätestatud energiataristukategooriasse kuuluvate CO₂ säilitamise projektide puhul on projekt vajalik selleks, et võimaldada CO₂ piiriülest transporti ja säilitamist, ning kolmandas riigis, kus projekt asub, on olemas piisav õigusraamistik, mis põhineb tõendatud tõhusatel jõustamismehhanismidel, tagamaks et projekti suhtes kohaldatakse standardeid ja kaitsemeetmeid, mis hoiavad ära CO₂ heite ülekandumise, ning kliima, inimeste tervise ja ökosüsteemide seisukohast on CO₂ alalise säilitamise ohutus ja tõhusus vähemalt samal tasemel, kui on ette nähtud liidu õiguses.

3. Konkreetsetesse energiataristukategooriatesse kuuluvate ühishuviprojektide suhtes kohaldatakse järgmisi erikriteeriume:

- a) II lisa punkti 1 alapunktides a, b, c ja f sätestatud energiataristukategooriatesse kuuluvate elektri ülekandmise, jaotamise ja salvestamise projektide puhul aitab projekt oluliselt kaasa kestlikkusele, loimides võrku taastuvenergia ning kandes taastuvenergia üle või jaotades seda peamistesse tarbimiskeskustesse ja salvestuskohtadesse, samuti aitab projekt kaasa energiatootmise piiramise vähenemisele, kui see on asjakohane, ning vähemalt ühe järgmise erikriteeriumi täitmisele:
 - i) turgude loimimine, sealhulgas vähemalt ühe liikmesriigi energiasüsteemi eraldatuse lõpetamine ning energiataristu kitsaskohtade vähendamine; konkurents, koostalitlusvõime ja süsteemi paindlikkus;
 - ii) energiavarustuskindlus, muu hulgas koostalitlusvõime, süsteemi paindlikkuse, küberturvalisuse, sobivate ühenduste ning süsteemi kindla ja usaldusväärse talitluse kaudu;
- b) II lisa punkti 1 alapunktis e sätestatud energiataristukategooriasse kuuluvate arukate elektrivõrkude projektide puhul aitab projekt märkimisväärselt kaasa kestlikkusele taastuvenergia võrku loimimise abil ning aitab kaasa vähemalt kahe järgmise erikriteeriumi täitmisele:
 - i) energiavarustuskindlus, elektri ülekande ja jaotuse tõhusus ja koostalitlus võrgu igapäevatoos, ülekoormuse vältimine ning võrgu kasutajate loimimine ja kaasamine;
 - ii) turgude loimimine, sealhulgas tõhusa süsteemi toimimise ja võrkudevaheliste ühenduste kasutamise kaudu;
 - iii) võrguturve, paindlikkus ja varustamise kvaliteet, sealhulgas suurema innovatsiooni kasutuselevõtu kaudu tasakaalustamise, paindlikkusturgude, küberturvalisuse, seire, süsteemi kontrolli ja vigade parandamise valdkonnas;
 - iv) arukas sektorite loimimine kas energiasüsteemis mitmesuguste energiakandjate ja sektorite ühendamise kaudu või laiemalt, soodustades energia-, transpordi- ja telekommunikatsioonisektori vahelist koostoimet ja koordineerimist;
- c) II lisa punktis 5 sätestatud energiataristukategooriatesse kuuluvate CO₂ transpordi ja säilitamise projektide puhul aitab projekt märkimisväärselt kaasa kestlikkusele CO₂ heite vähendamisega ühendatud tööstusrajatistes ja aitab kaasa kõigi alljärgnevate erikriteeriumide täitmisele:
 - i) CO₂ heite vältimine, säilitades samal ajal energiavarustuskindluse;
 - ii) CO₂ transpordi ja säilitamise vastupanuvõime ja kindluse suurendamine;
 - iii) vahendite tõhus kasutamine, võimaldades mitme CO₂ allika ja säilitamiskoha ühendamist ühise taristu kaudu ja vähendades keskkonkakoormust ja -riske;
- d) II lisa punktis 3 sätestatud energiataristukategooriatesse kuuluvate vesinikuprojektide puhul aitab projekt märkimisväärselt kaasa kestlikkusele, sealhulgas vähendades kasvuhoonegaaside heidet, edendades saastevaba või vähese CO₂ heitega vesiniku kasutuselevõttu, pöörates erilist tähelepanu taastuvallikatest toodetud vesinikule, eriti lõppkasutuseladel, näiteks sektorites, kus on raske heiteid vähendada ja energiatõhusamaid lahendusi ei ole võimalik kasutusele võtta, ning toetades muutuvat taastuvenergia tootmist, pakkudes paindlikkust, salvestamise lahendusi või mõlemaid ning projekt aitab märkimisväärselt kaasa vähemalt ühe järgmise erikriteeriumi täitmisele:
 - i) turu loimimine, sealhulgas liikmesriikide olemasolevate või tekkivate vesinikuvõrkude ühendamise kaudu või aidates muul viisil kaasa kogu liitu hõlmava vesiniku transpordi ja hoiustamise võrgu tekkele, ning ühendatud võrkude koostalitlusvõime tagamine;
 - ii) energiavarustuskindlus ja paindlikkus, sealhulgas asjakohaste ühenduste ning süsteemi turvalise ja usaldusväärse käitamise hõlbustamise kaudu;
 - iii) konkurents, sealhulgas võimaldades läbipaistval ja mittediskrimineerival viisil juurdepääsu mitmele tarneallikale ja võrgu kasutajatele;

- e) II lisa punktis 4 sätestatud energiataristukategooriasse kuuluvate elektroliisiseadmete puhul aitab projekt märkimisväärselt kaasa kõigi järgmiste erikriteeriumide täitmisele:
- i) kestlikkus, sealhulgas kasvuhoonegaaside heitkoguste vähendamine ja saastevaba või vähese CO₂ heitega vesiniku, eelkõige taastuvallikatest toodetud vesiniku, samuti nendest allikatest toodetud sünteetiliste kütuste kasutuselevõtu tõhustamine;
 - ii) energiarustuskindlus, sealhulgas aidates kaasa süsteemi turvalisele, tõhusale ja usaldusväärsele toimimisele või pakkudes salvestus- ja paindlikkuslahendusi või mõlemat, nagu nõudlusreageering ja tasakaalustamisteenused;
 - iii) paindlikkusteenuste, nagu tarbimiskaja ja salvestamise võimaldamine, hõlbustades aruka energiaspektori lõimimist ühenduste loomise kaudu teiste energiakandjate ja sektoritega;
- f) II lisa punktis 2 sätestatud energiataristukategooriasse kuuluvate arukate gaasivõrkude projektide puhul aitab projekt märkimisväärselt kaasa kestlikkusele, tagades mitmesuguste vähese CO₂ heitega ja eelkõige taastuvatest energiaallikatest toodetud, sealhulgas kohapeal ammutatavate gaaside, näiteks biometaan või saastevaba vesiniku lõimimise gaasi ülekande-, jaotus- või salvestussüsteemi, et vähendada kasvuhoonegaaside heitkoguseid, samuti aitab projekt märkimisväärselt kaasa vähemalt ühe järgmise erikriteeriumi täitmisele:
- i) võrguturve ja tarnekvaliteet, parandades gaasi ülekande- ja jaotus- või salvestussüsteemide tõhusust ja koostalitlusvõimet võrgu igapäevases toimimises, muu hulgas tegeledes uuenduslike tehnoloogiate kasutuselevõtu abil probleemidega, mis tulenevad erineva kvaliteediga gaaside sisestamisest;
 - ii) turu toimimine ja klienditeenused;
 - iii) aruka energiasüsteemide lõimimise hõlbustamine ühenduste loomise kaudu teiste energiakandjate ja sektoritega ning tarbimiskaja võimaldamine.

4. II lisa sätestatud energiataristukategooriasse kuuluvate projektide puhul hinnatakse käesoleva artikli lõikes 3 loetletud kriteeriumide täitmist kooskõlas IV lisa punktides 3–8 sätestatud näitajatega.

5. Et hõlbustada kõigi selliste projektide hindamist, mis võivad osutada ühishuviprojektidena abikõlblikuks ja piirkondlikku loendisse võtmiseks sobivaks, hindab iga rühm läbipaistvalt ja objektiivselt iga projekti panust ühe ja sama energiataristu esmatahtsa koridori või ala loomisse. Iga rühma hindamismeetodite aluseks tuleb võtta kogupanus lõikes 3 osutatud kriteeriumide täitmisse. Selle hindamise põhjal koostatakse projektide järjestus rühmasiseseks kasutamiseks. Ei piirkondlikus ega liidu loendis projekte ei järjestata, samuti ei kasutata järjestamist mingil muul eesmärgil peale selle, mida on kirjeldatud III lisa 2. jao punktis 16.

Rühmades ühesuguse hindamisstrateegia tagamiseks võtab iga rühm projektide hindamisel nõuetekohaselt arvesse:

- a) iga kavandatud projekti kiireloomulisust ja panust, et saavutada liidu 2030. aasta energia- ja kliimaeesmärgid ning 2050. aasta kliimanetraalsuse eesmärk, turgude lõimimine, konkurentsivõime, kestlikkus ning energiarustuskindlus;
- b) seda, kuidas iga kavandatud projekt täiendab teisi kavandatud projekte, sealhulgas konkureerivaid või potentsiaalselt konkureerivaid projekte;
- c) võimalikku koostoimet üleeuroopaliste transpordi- ja telekommunikatsioonivõrkude raames kindlaks määratud esmatahtsate koridoride ja valdkondadega;
- d) kavandatud projektide puhul, mis on hindamise ajal liidu loendisse kantud projektid, nende rakendamise edenemist ning nende vastavust aruande- ja läbipaistvuskohustustele.

II lisa punkti 1 alapunktis e ja punktis 2 sätestatud energiataristukategooriasse kuuluvate arukate elektrivõrkude ja arukate gaasivõrkude projektide puhul koostatakse paremusjärjestus projektidele, mis mõjutavad sama kahte liikmesriiki, ning võetakse igakülgselt arvesse ka projekti mõjuväljas olevate kasutajate arvu, aastast energiatarbimist ning mittedispetšjuhitavate võimsustega toodetud energia osa nende kasutajate piirkonnas.

Artikkel 5

Liidu loendisse kantud projektide rakendamine ja kontroll

1. Projektiarendajad koostavad liidu loendisse kantud projektide rakenduskava, mis sisaldab ka ajakava alljärgneva jaoks:
 - a) teostatavus- ja projekteerimisuuringud, sealhulgas seoses kliimamuutustega kohanemise ja keskkonnavalaste õigusaktide ning olulise kahju ärahoidmise põhimõtte järgimisega;
 - b) heakskiidu saamine riiklikult reguleerivalt asutuselt või muult asjaomaselt asutuselt;
 - c) ehitamine ja käikulaskmine;
 - d) artikli 10 lõike 6 punktis b osutatud loamenetlus.
2. Põhivõrguettevõtjad, jaotusvõrguettevõtjad ja muud ettevõtjad teevad omavahel koostööd, et hõlbustada oma piirkonnas liidu loendisse kantud projektide arendamist.
3. Koostööamet ja asjaomased rühmad jälgivad liidu loendisse kantud projektide rakendamisel tehtavaid edusamme ning annavad vajaduse korral soovitusi nende rakendamise hõlbustamiseks. Rühmad võivad paluda kooskõlas lõigetega 4, 5 ja 6 lisateavet, korraldada koosolekuid asjakohaste pooltega ning paluda komisjonil kontrollida esitatud teavet kohapeal.
4. Projektiarendaja esitab iga projekti liidu loendisse võtmisele järgneva aasta 31. detsembriks aastaaruande kõikide II lisas sätestatud energiataristukategooriatesse kuuluvate projektide kohta artikli 8 lõikes 1 osutatud riiklikule pädevale asutusele.

Nimetatud aruanne sisaldab järgmisi üksikasju:

- a) projekti arendamisel, ehitustööde tegemisel ja käikulaskmisel tehtud edusammud, eelkõige seoses loamenetluse ja nõuandemenetlusega; samuti keskkonnavalaste õigusaktide ja keskkonnale olulise kahju ärahoidmise põhimõtte järgimine projekti puhul, ning kliimamuutustega kohanemiseks võetud meetmed;
 - b) asjakohasel juhul rakenduskavaga võrreldes täheldatud viivitus, sellise viivituse põhjused ja muud kogetud raskused;
 - c) asjakohasel juhul läbivaadatud kava, mille abil lahendada viivitusega seotud probleemid.
5. Iga aasta 28. veebruariks, mis järgneb aastale, mil projektiarendajal tuleb esitada käesoleva artikli lõikes 4 osutatud aruanne, esitavad artikli 8 lõikes 1 osutatud pädevad asutused koostööametile ja asjaomasele rühmale käesoleva artikli lõikes 4 osutatud aruande, millele on lisatud teave nende territooriumil paiknevate liidu loendisse kantud projektide arengujärgu ja asjakohasel juhul projektide elluviimisel loamenetluses tekkinud viivituste ning nende põhjuste kohta. Pädevate asutuste sisend aruandesse peab olema selgelt sellisena märgitud ja koostatud ilma projektiarendajate esitatud teksti muutmata.
6. Iga aasta 30. aprilliks, mil tuleks vastu võtta uus liidu loend, esitab koostööamet rühmadele riikide reguleerivate asutuste pädevusse kuuluvate liidu loendisse kantud projektide kohta koondaruande, milles hinnatakse saavutatud edusamme ja eeldatavaid muutusi projekti kuludes ning antakse asjakohasel juhul soovitusi viivitustest ja esinenud raskustest ülesaamiseks. Samuti hinnatakse koondaruandes kooskõlas määruse (EL) 2019/942 artikli 11 punktiga b kogu liitu hõlmava võrgu arengukavade järjepidevat rakendamist I lisas sätestatud esmatähtsate energiataristukoridoride ja -alade suhtes.

Piisavalt põhjendatud juhtudel võib koostööamet nõuda käesolevas lõikes sätestatud ülesannete täitmiseks vajalikku lisateavet.

7. Kui liidu loendisse kantud projekti käikulaskmine on rakenduskavaga võrreldes hilineanud ja seda muudel põhjustel kui projektiarendajast sõltumatud kaalukad põhjused, kohaldatakse järgmisi meetmeid:

- a) niivõrd, kui direktiivi 2009/73/EÜ artikli 22 lõike 7 punktides a, b või c ning direktiivi (EL) 2019/944 artikli 51 lõike 7 punktides a, b või c osutatud meetmed on asjaomase riigi õiguse alusel kohaldatavad, tagavad riiklikud reguleerivad asutused investeringute tegemise;
- b) kui punktis a ette nähtud riikide reguleerivate asutuste meetmed ei ole kohaldatavad, valib projektiarendaja 24 kuu jooksul rakenduskavas ette nähtud käikulaskmise kuupäeva möödumisest projekti osaliseks või täielikuks rahastamiseks või valmishitamiseks kolmanda isiku;
- c) kui kolmandat isikut punkti b kohaselt ei valita, võib liikmesriik või riiklik reguleeriv asutus, kui liikmesriik on nii ette näinud, kahe kuu jooksul alates punktis b osutatud ajavahemiku möödumisest määrata projekti rahastamiseks või valmishitamiseks kolmanda isiku ning projektiarendaja peab selle heaks kiitma;
- d) kui viivitus võrreldes rakenduskavas ettenähtud käikulaskmise kuupäevaga ületab 26 kuud, võib komisjon asjaomaste liikmesriikide nõusolekul ja nendega igakülgsel koostööd tehes algatada projektikonkursi, mis on avatud kõigile kolmandatele isikutele, kes on suutelised olema projektiarendajad, et projekt vastavalt kokkulepitud ajakavale valmis ehitada;
- e) kui kohaldatakse punktis c või d osutatud meetmeid, annab võrguettevõtja, kelle piirkonnas investering tehakse, rakendavatele ettevõtjatele või investoritele või kolmandale isikule kogu investeringu realiseerimiseks vajaliku teabe, ühendab uued rajatised ülekandevõrku või, kui see on kohaldatav, jaotusvõrku ning annab üldiselt oma parima, et hõlbustada investeringu rakendamist ning liidu loendisse kantud projekti kindlat, usaldusväärset ja tõhusat haldamist ning hooldamist.

8. Liidu loendisse kantud projekti võib liidu loendist artikli 3 lõikes 4 sätestatud korras välja jätta, kui selle loendisse võtmine põhines ebaõigel teabel, mis oli loendisse võtmisel määrav asjaolu või kui projekt ei vasta liidu õigusele.

9. Liidu loendist välja jäetud projektid kaotavad kõik käesoleva määruse alusel ühishuviprojekti või vastastikust huvi pakkuva projekti staatusega seonduvad õigused ja kohustused.

Projektid, mis ei ole enam liidu loendis, kuid mille taotluse pädev asutus on läbivaatamiseks vastu võtnud, säilivad III peatükis sätestatud õigused ja kohustused, välja arvatud juhul, kui projekt jäeti loendist välja käesoleva artikli lõikes 8 sätestatud põhjustel.

10. Käesolev artikkel ei mõjuta finantsabi, mille liit on liidu loendisse kantud projektile andnud enne selle liidu loendist väljajätmist.

Artikkel 6

Euroopa koordinaatorid

1. Kui ühishuviprojekti rakendamisel tekivad olulised raskused, võib komisjon kokkuleppel asjaomaste liikmesriikidega määrata projektile kuni üheks aastaks Euroopa koordinaatori, kelle ametiaega võib pikendada kaks korda.

2. Euroopa koordinaator

- a) edendab projekte, mille Euroopa koordinaatoriks ta on määratud, ning piiriülest dialoogi projektiarendajate ja kõikide asjaomaste sidusrühmade vahel;
- b) aitab vajadust mööda kõiki osalisi asjaomaste sidusrühmadega konsulteerimisel, kui see on asjakohane, alternatiivse trassi arutamisel ja projekti jaoks vajalike lubade saamisel;
- c) asjakohasel juhul nõustab projektiarendajaid projekti rahastamise küsimuses;

- d) tagab, et asjaomased liikmesriigid pakuvad projekti ettevalmistamiseks ja rakendamiseks asjakohast tuge ja strateegilist suunamist;
- e) esitab komisjonile igal aastal ja asjakohasel juhul oma volituste lõppemisel aruande projekti edenemise kohta ning raskuste ja takistuste kohta, mis võivad tõenäoliselt lükata projekti käikulaskmise kuupäeva oluliselt edasi.

Komisjon edastab punktis e osutatud Euroopa koordinaatori aruande Euroopa Parlamendile ja asjaomastele rühmadele.

3. Euroopa koordinaator valitakse avatud, mittediskrimineeriva ja läbipaistva protsessi tulemusel ja arvestades kandidaadi kogemusi seoses asjaomase projektiga talle määratud konkreetsete ülesannetega.
4. Euroopa koordinaatori määramise otsuses täpsustatakse tema pädevus, volituste kestus, konkreetset ülesanded ja vastavad tähtajad ning meetodika, mida tal tuleb järgida. Koordineerimise ulatus on proportsionaalne projekti keerukuse ja hinnangulise maksumusega.
5. Asjaomased liikmesriigid teevad Euroopa koordinaatoriga täiel määral koostööd, kui ta täidab lõigetes 2 ja 4 osutatud ülesandeid.

III PEATÜKK

Loa andmine ja üldsuse osalemine

Artikkel 7

Liidu loendisse kantud projektide eelisstaatus

1. Liidu loendi vastuvõtmisega määratakse loamenetluses tehtavate otsuste jaoks kindlaks, et liidu loendisse kantud projektid on energiapoliitika ja kliima seisukohast vajalikud, ilma et see mõjutaks projekti täpset asukohta, trassi või tehnoloogiat.

Käesolevat lõiget ei kohaldata konkureerivatele projektidele ega projektidele, mis ei ole piisavalt välja arendatud, et teha III lisa 2. jao punkti 1 alapunktis d osutatud projektipõhine kulude-tulude analüüs.

2. Et tagada liidu loendisse kantud projektidega seotud taotlusdokumentide tõhus menetlemine, tagavad projektiarendajad ja kõik asjaomased ametiasutused dokumentide võimalikult kiire läbivaatamise kooskõlas liidu ja liikmesriigi õigusega.
3. Ilma et see piiraks liidu õigusega sätestatud kohustuste täitmist, käsitatakse liidu loendisse kantud projekte riikliku tähtsuse poolest kõrgeima võimaliku staatusega projektidena, kui see staatus on liikmesriigi õigusega ette nähtud, ja neid käsitatakse sellistena ka loamenetlustes, ning kui liikmesriigi õigus seda ette näeb, siis ka ruumilisel planeerimisel, sealhulgas keskkonnamõju hindamisega seonduvatel juhtudel, asjaomase energiataristu liigi suhtes kohaldatavas liikmesriigi õiguses sellise käsitamise kohta sätestatud viisil.
4. Kõiki vaidluste lahendamise menetlusi, kohtuvaidlusi, edasikaebusi ja õiguskaitsevahendeid, mis on seotud liidu loendisse kantud projektidega riikide kohtutes või vaekogudes, sealhulgas vahendus- või vahekohtumenetlused, kui need on liikmesriigi õiguses ette nähtud, käsitletakse kiireloomulisena vastavalt sellele, kas ja millises ulatuses on liikmesriigi õiguses selline kiirmenetlus ette nähtud.
5. Liikmesriigid hindavad – võttes nõuetekohaselt arvesse komisjoni olemasolevaid suuniseid liidu loendisse kantud projektide keskkonnamõju hindamise menetluste ühtlustamise kohta –, milliseid seadusandlikke ja muid meetmeid on vaja, et ühtlustada keskkonnamõju hindamise menetlusi ja tagada nende ühtne kohaldamine, ning teavitavad sellest hindamise tulemustest komisjoni.
6. Liikmesriigid võtavad 24. märtsiks 2023 lõike 5 kohaselt kindlaks määratud muud kui seadusandlikud meetmed.

7. Liikmesriigid võtavad 24. juuniks 2023 lõike 5 kohaselt kindlaks määratud seadusandlikud meetmed. Nimetatud seadusandlikud meetmed ei mõjuta liidu õiguses sätestatud kohustuste täitmist.

8. Kui kõik kõnealustes direktiivides sätestatud tingimused seoses direktiivi 92/43/EMÜ artikli 6 lõikes 4 ja direktiivi 2000/60/EÜ artikli 4 lõikes 7 käsitletud keskkonnamõjuga on täidetud, käsitatakse liidu loendisse kantud projekte energiapoliitika seisukohast avalikus huvis olevana ning neid võib käsitada ülekaaluka avaliku huviga projektidena.

Kui direktiivi 92/43/EMÜ kohaselt on nõutav komisjoni arvamus, tagavad komisjon ja käesoleva määruse artiklis 9 osutatud riiklik pädev asutus, et otsus ülekaaluka avaliku huvi kohta projekti puhul tehakse käesoleva määruse artikli 10 lõigetes 1 ja 2 kindlaks määratud tähtaegade jooksul.

Käesolevat lõiget ei kohaldata konkureerivatele projektidele ega projektidele, mis ei ole piisavalt välja arendatud, et teha projektipõhine kulude-tulude analüüs vastavalt III lisa 2. jao punkti 1 alapunktile d.

Artikkel 8

Loamenetluse korraldus

1. Iga liikmesriik ajakohastab 23. juuniks 2022 vajaduse korral ühe riikliku pädeva asutuse nimetamise, kelle ülesanne on hõlbustada ja koordineerida liidu loendisse kantud projektide loamenetlust.

2. Lõikes 1 nimetatud riikliku pädeva asutuse pädevuse või ülesanded võib teatava liidu loendisse kantud projekti või projektide kategooria suhtes teisele asutusele delegeerida või teisel asutusel neid täita lasta järgmistel tingimustel:

- a) riiklik pädev asutus teavitab komisjoni delegeerimisest ja riiklik pädev asutus või projektiarendaja avaldab teabe artikli 9 lõikes 7 osutatud veebisaidil;
- b) iga liidu loendisse kantud projekti eest vastutab ainult üks asutus, kes on projektiarendaja jaoks ühtne kontaktpunkt menetluses, mille lõpptulemus on tervikotsus asjaomase liidu loendisse kantud projekti kohta, ning kes koordineerib kõigi asjaomaste dokumentide ja asjaomase teabe esitamist.

Riiklikule pädevale asutusele võib jääda õigus kehtestada tähtaegu, ilma et see mõjutaks artikli 10 lõigetes 1 ja 2 sätestatud tähtaegu.

3. Ilma et see piiraks liidu ja rahvusvahelisest õigusest, samuti liikmesriigi õigusest, kuivõrd see ei ole liidu ja rahvusvahelise õigusega vastuolus, tulenevate asjakohaste nõuete täitmist, hõlbustab riiklik pädev asutus tervikotsuse tegemist. Tervikotsus tehakse artikli 10 lõigetes 1 ja 2 sätestatud tähtaegade jooksul ühe alljärgneva kava kohaselt:

a) lõimitud kava:

riiklik pädev asutus teeb tervikotsuse, mis on ainus seadusega ette nähtud loamenetluse tulemusel tehtav õiguslikult siduv otsus. Muud projektiga seotud asutused võivad kooskõlas liikmesriigi õigusega esitada menetluse raames oma seisukohad, mida riiklik pädev asutus peab arvesse võtma;

b) koordineeritud kava:

tervikotsus hõlmab mitut õiguslikult siduvat üksikotsust, mille on teinud mitu asjaomast asutust, keda koordineerib riiklik pädev asutus. Riiklik pädev asutus võib moodustada töörühma, milles on esindatud kõik asjaomased asutused ning kes vastavalt artikli 10 lõike 6 punktile b koostab loamenetluse üksikasjaliku ajakava, ja jälgib ja koordineerib selle täitmist. Kui see on liikmesriigi õigusega kooskõlas ja ilma et see piiraks artikli 10 lõigetes 1 ja 2 sätestatud tähtaegade kohaldamist, määrab riiklik pädev asutus pärast teiste asjaomaste asutustega konsulteerimist igal üksikjuhul mõistliku tähtaja üksikotsuste tegemiseks. Riiklik pädev asutus võib teha muu asjaomase riikliku asutuse eest üksikotsuse, kui kõnealune asutus ei ole tähtaja jooksul otsust teinud ja viivitus ei ole piisavalt põhjendatud või kui liikmesriigi õiguses

on nii sätestatud ja niivõrd kui see on liidu õigusega kooskõlas, võib riiklik pädev asutus juhul, kui teine asjaomane riiklik asutus ei ole projekti ei heaks kiitnud ega tagasi lükanud, lugeda, et kõnealune asutus ei ole otsust tähtaegselt teinud. Kui liikmesriigi õiguses on nii sätestatud, võib riiklik pädev asutus jätta teise asjaomase riikliku asutuse üksikotsuse arvesse võtmata, kui seda ei ole tema arvates asjaomase riikliku asutuse esitatud tõenditega piisavalt põhjendatud; seda tehes tagab riiklik pädev asutus, et järgitakse liidu ja rahvusvahelisest õigusest tulenevaid asjakohaseid nõudeid, ning põhjendab oma otsust;

c) koostöökava:

riiklik pädev asutus koordineerib tervikotsuse tegemist. Kui see on liikmesriigi õigusega kooskõlas ja ilma et see piiraks artikli 10 lõigetes 1 ja 2 sätestatud tähtaegade kohaldamist, määrab riiklik pädev asutus pärast teiste asjaomaste asutustega konsulteerimist igal üksikjuhul mõistliku tähtaja üksikotsuste tegemiseks. Pädev asutus kontrollib, kas asjaomased asutused peavad tähtaegadest kinni.

Liikmesriigid rakendavad kavasid viisil, mis liikmesriigi õiguse kohaselt aitab kaasa tervikotsuse kõige tõhusamale ja õigeaegsele tegemisele.

Asjaomaste asutuste pädevuse võib lisada kooskõlas lõikega 1 määratud riikliku pädeva asutuse pädevusse või nad säilitavad teataval määral oma sõltumatu pädevuse kooskõlas vastava lubade andmise kavaga, mille liikmesriik on valinud kooskõlas käesoleva lõikega, et hõlbustada tervikotsuse tegemist ja teha vastavalt koostööd riikliku pädeva asutusega.

Kui asjaomane asutus arvab, et ta ei saa üksikotsust ettenähtud tähtaja jooksul teha, teavitab kõnealune asutus sellest viivitamata riiklikku pädevat asutust, põhjendades viivitust. Seejärel kehtestab riiklik pädev asutus üksikotsuse tegemiseks uue tähtaja, järgides seejuures artikli 10 lõigetes 1 ja 2 sätestatud tähtaegu.

Liikmesriigid valivad oma menetluste hõlbustamiseks ja kooskõlastamiseks esimese lõigu punktides a, b ja c osutatud kolme kava hulgast ühe, mis on vastava riigi kavandamis- ja loamenetluste erisusi silmas pidades kõige tulemuslikum. Koostöökava valimise korral teavitab liikmesriik komisjoni selle valimise põhjustest.

4. Liidu loendisse kantud maismaa- ja avamereprojektidele võivad liikmesriigid kohaldada lõikes 3 sätestatud kavasid.

5. Kui liidu loendisse kantud projekti kohta tuleb teha otsuseid vähemalt kahes liikmesriigis, võtavad asjakohased riiklikud pädevad asutused kõik vajalikud meetmed, et kindlustada tulemuslik ja tõhus koostöö ja teabevahetus, muu hulgas artikli 10 lõikes 6 osutatud etappide järgimisel. Liikmesriigid püüavad ette näha ühismenetlused, eelkõige keskkonnamõju hindamiseks.

6. Liidu loendisse kantud ja ühte I lisa 2. jaos sätestatud esmatähtsasse avamere võrgukoridoridest kuuluvasse projekti kaasatud liikmesriikide asjaomased riiklikud pädevad asutused määravad endi hulgast ühiselt projektiarendajatele iga projekti kohta ühtse kontaktpunkti, mille ülesanne on hõlbustada riiklike pädevate asutuste vahelist teabevahetust projektide loamenetluse teemal, et hõlbustada seda menetlust ja asjaomastel riiklikel pädevatel asutustel otsuste tegemist. Ühtsed kontaktpunktid võivad toimida andmekoguna, kuhu koondatakse projektidega seotud dokumendid.

Artikkel 9

Läbipaistvus ja üldsuse osalemine

1. Liikmesriik või riiklik pädev asutus avaldab asjakohasel juhul koostöös teiste asjaomaste asutustega 24. oktoobriks 2023 liidu loendisse kantud projektide loamenetluse ajakohastatud käsiraamatu, mis sisaldab vähemalt VI lisa punktis 1 täpsustatud teavet. Käsiraamat ei ole õiguslikult siduv, kuid selles viidatakse asjakohastele õigusnormidele või tsiteeritakse neid. Riiklikud pädevad asutused teevad asjakohasel juhul naaberriikide ametiasutustega koostööd ja loovad koostoimet, et vahetada häid tavasid ja hõlbustada loamenetlust, eelkõige eesmärgiga töötada välja menetluskäsiraamat.

2. Ilma et see piiraks keskkonnanõigusest ja Århusi ja Espoo konventsioonidest ning liidu asjakohasest õigusest tulenevate nõuete kohaldamist, järgivad kõik loamenetluses osalejad üldsuse osalemise põhimõtteid, mis on sätestatud VI lisa punktis 3.

3. Kolme kuu pikkuse soovitusliku tähtaja jooksul alates loamenetluse alustamisest vastavalt artikli 10 lõikele 3 koostab projektiarendaja üldsuse osalemise kontseptsiooni ja esitab selle riiklikule pädevale asutusele, järgides seejuures käesoleva artikli lõikes 1 osutatud käsiraamatus kirjeldatud menetlust ja VI lisas sätestatud suuniseid. Riiklik pädev asutus taotleb üldsuse osalemise kontseptsiooni muutmist või kiidab selle heaks kolme kuu jooksul alates kontseptsiooni saamisest, võttes seejuures arvesse igasugust enne loamenetluse algust toimunud üldsuse osalemist ja üldsusega konsulteerimist, niivõrd kui selline osalemine ja konsulteerimine vastas käesoleva artikli nõuetele.

Kui projektiarendaja kavatses teha heakskiidetud üldsuse osalemise kontseptsiooni olulisi muudatusi, teatab ta sellest riiklikule pädevale asutusele. Sellisel juhul võib riiklik pädev asutus nõuda muudatuste tegemist.

4. Enne kui projektiarendaja esitab riiklikule pädevale asutusele lõplikud ja täielikud taotlused vastavalt artikli 10 lõikele 7 korraldab projektiarendaja või – kui see on ette nähtud liikmesriigi õigusega – riiklik pädev asutus, vähemalt ühe avaliku konsultatsiooni, kui see ei ole liikmesriigi õiguse kohaste samaväärsete või rangemate normidega juba nõutud. See avalik konsultatsioon ei keela teha mis tahes avalikke konsultatsioone, mis tuleb vastavalt direktiivi 2011/92/EL artikli 6 lõikele 2 korraldada pärast teostusloa taotluse esitamist. Avaliku konsultatsiooni käigus teavitatakse VI lisa punkti 3 alapunktis a osutatud sidusrühmi projektist selle algetapis ning aidatakse välja selgitada kõige sobivam asukoht, trajektoor või tehnoloogia, võttes asjakohasel juhul projekti puhul arvesse ka kliimamuutustega kohanemist käsitlevaid kaalutlusi ning kogu liidu ja liikmesriigi õigusest tulenevat mõju, ja käsitletakse taotlusedokumentides lahendamist vajavaid küsimusi. Avalik konsultatsioon peab vastama VI lisa punktis 5 sätestatud miinimumnõuetele. Ilma et see piiraks liikmesriikide menetlus- ja läbipaistvusnormide kohaldamist, avaldab projektiarendaja käesoleva artikli lõikes 7 osutatud veebisaidil aruande selle kohta, kuidas avalikel konsultatsioonidel väljendatud arvamusi arvesse võeti, näidates ära, milliseid muudatusi tehti seoses projekti asukoha, trajektoori ja ülesehitusega, või põhjendades, miks selliseid arvamusi arvesse ei võetud.

Projektiarendaja koostab aruande, milles võtab kokku taotlusedokumentide esitamisele eelnenud üldsuse osalemise tulemused, sealhulgas tegevused enne loamenetluse algust.

Projektiarendaja esitab esimeses ja teises lõigus osutatud aruanded koos taotlusedokumentidega riiklikule pädevale asutusele. Tervikotsuses võetakse nõuetekohaselt arvesse nende aruannete tulemusi.

5. Vähemalt kaht liikmesriiki hõlmavate piiriüleste projektide korral toimub igas asjaomases liikmesriigis lõike 4 kohane avalik konsultatsioon hiljemalt kahe kuu jooksul alates esimese avaliku konsultatsiooni alustamisest.

6. Kui projektil on tõenäoliselt oluline piiriülene mõju ühes või mitmes naaberliikmesriigis, kelle suhtes kohaldatakse direktiivi 2011/92/EL artiklit 7 ja Espoo konventsiooni, tehakse asjakohane teave kättesaadavaks asjaomaste naaberliikmesriikide riiklikele pädevale asutusele. Kõnealuste naaberliikmesriikide riiklikud pädevad asutused teatavad asjakohasel juhul teavitamismenetlust kasutades, kas nemad ise või mõni teine asjaomane asutus soovib osaleda asjakohastes avalikes konsultatsioonides.

7. Projektiarendaja loob ühishuviprojekti veebisaidi, mis sisaldab projekti kohta asjakohast teavet ning mis seotakse komisjoni veebisaidi ja artiklis 23 osutatud läbipaistvusplatvormiga ning mis vastab VI lisa punktis 6 sätestatud nõuetele, ning ta ajakohastab seda korrapäraselt. Tundlikku äriteavet käsitatakse konfidentsiaalsena.

Projektiarendajad avaldavad asjakohast teavet ka muude sobivate avalike teabekanalite kaudu.

Artikkel 10

Loamenetluse kestus ja läbiviimine

1. Loamenetlus toimub kahes osas:
 - a) eeltaotlusmenetlus hõlmab ajavahemikku loamenetluse algusest kuni esitatud taotlusedokumentide heakskiitmiseni riikliku pädeva asutuse poolt ning selle soovituslik kestus on 24 kuud ning
 - b) seadusega ette nähtud loamenetlus hõlmab ajavahemikku alates esitatud taotlusedokumentide heakskiitmise kuupäevast kuni tervikotsuse vastuvõtmiseni ning kestab kuni 18 kuud.

Esimese lõigu punkti b puhul võivad liikmesriigid asjakohasel juhul ette näha alla 18 kuu pikkuse seadusjärgse loamenetluse.

2. Riiklik pädev asutus vastutab selle eest, et lõikes 1 osutatud mõlema menetluse osa kestus kokku ei ületa 42 kuud.

Kui aga riikliku pädeva asutuse arvates ei saa üht või mõlemat menetlust lõikes 1 nimetatud tähtaegade jooksul lõpule viia, võib ta enne nende tähtaegade möödumist, igal üksikjuhul eraldi, otsustada pikendada üht või mõlemat tähtaega. Riiklik pädev asutus pikendab kahe menetluse kestust kokku rohkem kui üheksa kuu võrra üksnes erakorralistel asjaoludel.

Kui riiklik pädev asutus pikendab tähtaega, teavitab ta sellest asjaomast rühma ning esitab rühmale meetmed, mis on juba võetud või võetakse selleks, et loamenetlus võimalikult lühikese aja jooksul lõpule viia. Kõnealune rühm võib paluda riiklikul pädeval asutusel sellealastest olukorrad korrapäraselt aru anda ja viivitusi põhjendada.

3. Loamenetluse alustamiseks teavitavad projektiarendajad iga asjaomase liikmesriigi riiklikku pädevat asutust projektist kirjalikult ja lisavad selle piisavalt üksikasjaliku kirjelduse.

Kolme kuu jooksul alates nimetatud teate kättesaamist kinnitab riiklik pädev asutus kirjalikult teate kättesaamise või, kui ta leiab, et projekt ei ole loamenetluse alustamiseks piisavalt küps, lükkab selle kirjalikult tagasi, sealhulgas ka teiste asjaomaste asutuste nimel. Tagasilükkamise korral põhjendab riiklik pädev asutus oma otsust, tehes seda ka teiste asjaomaste asutuste nimel. Loamenetluse alguseks loetakse kuupäev mil riiklik pädev asutus teate kättesaamise kinnituse allkirjastab. Kui projekt hõlmab vähemalt kaht liikmesriiki, loetakse loamenetluse alguseks kuupäev, mil viimane asjaomane riiklik pädev asutus kinnitas teate kättesaamist.

Riiklikud pädevad asutused tagavad, et lubade andmise protsessi kiirendatakse vastavalt käesolevale peatükile iga ühishuviprojekti kategooria puhul. Selleks kohandavad riiklikud pädevad asutused loamenetluse alustamise ja esitatud taotlusedokumentide vastuvõtmise nõudeid, et need sobiksid selliste projektide jaoks, mille puhul võib olla nende laadi, mõõtme või liikmesriigi õiguse kohase keskkonnamõju hindamise nõude puudumise tõttu vaja ehitusvalmiduse etappi jõudmiseks vähem lube ja kinnitusi. Liikmesriigid võivad otsustada, et käesolevas lõigus osutatud projektide puhul ei ole käesoleva artikli lõigetes 1 ja 6 osutatud eeltaotlusmenetlus nõutav.

4. Riiklikud pädevad asutused võtavad loamenetluses arvesse kõiki enne käesoleva artikli kohast loamenetluse alustamist konkreetse liidu loendisse kantud projekti jaoks tehtud kehtivaid uuringuid ning väljastatud lube või antud kinnitusi ning nad ei nõua topeltuuringuid, -lube ja kinnitusi.

5. Liikmesriikides, kus üksnes kavandatava projekti jaoks vajaliku objekti või trassi asukohta kindlaks määramist, sealhulgas võrgutaristu konkreetsete koridoride kavandamist, ei saa tervikotsuseni viiva menetlusega hõlmata, tehakse vastav otsus eraldi kuuekuulise ajavahemiku jooksul, mille alguseks loetakse kuupäev, mil projektiarendaja esitab lõplikud ja täielikud taotlusdokumendid.

Käesoleva lõike esimeses lõigus kirjeldatud asjaoludel, välja arvatud erandjuhul, vähendatakse lõike 2 teises lõigus osutatud pikendamist kuue kuuni, mis hõlmab käesolevas lõikes osutatud menetlust.

6. Eeltaotlusmenetlus koosneb järgmistest etappidest:

- a) nii kiiresti kui võimalik ja hiljemalt kuue kuu jooksul sellest, kui riiklik pädev asutus on vastavalt lõike 3 esimesele lõigule kinnitanud teate kättesaamist, määrab ta VI lisa punkti 1 alapunktis e osutatud kontrollnimekirja põhjal ja tihedas koostöös muude asjaomaste asutustega ja asjakohasel juhul projektiarendaja ettepaneku põhjal kindlaks tervikotsuse taotlemisel taotlusdokumentides projektiarendaja poolt esitatavate aruannete ja dokumentide ulatuse ja teabe üksikasjalikkuse määra;
- b) riiklik pädev asutus koostab tihedas koostöös projektiarendaja ja muude asjaomaste asutustega käesoleva lõike punkti a kohaste toimingute tulemusi arvesse võttes ning vastavalt VI lisa punkti 2 suunistele loamenetluse üksikasjaliku ajakava;
- c) riiklik pädev asutus palub vajaduse korral pärast taotlustoimiku kavandi kättesaamist enda või teiste asjaomaste asutuste nimel projektiarendajal esitada puuduv teave punktis a osutatud nõutud elementide kohta.

Eeltaotlusmenetlus hõlmab vajaduse korral projektiarendajate keskkonnaaruannete, sealhulgas kliimamuutustega kohanemise dokumentide koostamist.

Kolme kuu jooksul alates esimese lõigu punktis c osutatud puuduva teabe esitamisest kiidab pädev asutus taotluse läbivaatamise heaks kirjalikult või digiplatvormil ja alustab lõike 1 punktis b osutatud seadusjärgset loamenetlust. Lisateavet võib taotleda, kuid üksnes siis, kui see on põhjendatud uute asjaolude ilmnemise tõttu.

7. Projektiarendaja tagab, et taotlusdokumendid on täielikud ja asjakohased, ning küsib selle kohta riikliku pädeva asutuse arvamust võimalikult vara loataotlusprotsessi ajal. Projektiarendaja teeb riikliku pädeva asutusega igakülget koostööd, et järgida käesolevas määruses sätestatud tähtaegu.

8. Liikmesriigid püüavad tagada, et ükski muudatus nende õiguses ei tooks kaasa enne kõnealuse muudatuse jõustumist alustatud loamenetluse pikendamist. Liidu loendisse kantud projektide kiirendatud loamenetluse säilitamiseks kohandavad riiklikud pädevad asutused nõuetekohaselt käesoleva artikli lõike 6 punkti b kohaselt kehtestatud ajakava, et tagada nii palju kui võimalik, et käesolevas artiklis sätestatud loamenetluse tähtaegu ei ületataks.

9. Käesolevas artiklis sätestatud tähtajad ei mõjuta liidu ega rahvusvahelisest õigusest tulenevaid kohustusi, vaiete menetlemist ega kohtulikku õiguskaitset.

Käesolevas artiklis ühegi loamenetluse jaoks sätestatud tähtaeg ei takista liikmesriike kehtestamast lühemaid tähtaegu.

IV PEATÜKK

Sektoriülene taristu planeerimine

Artikkel 11

Kogu energiasüsteemi hõlmav kulude-tulude analüüs

1. ENTSO-E ja ENTSG koostavad terviklikud ühe sektori metoodika kavandid (sh käesoleva artikli lõikes 10 osutatud energiavõrgu ja -turu mudel) kogu energiasüsteemi kulude ja tulude ühtlustatud analüüsimiseks liidu tasandil liidu loendisse kantud projektide jaoks, mis kuuluvad II lisa punkti 1 alapunktides a, b, d ja f ning punktis 3 sätestatud energiataristu kategooriatesse.

Käesoleva lõike esimeses lõigus osutatud metoodikad koostatakse V lisa põhimõtete kohaselt, need põhinevad ühistel eeldustel, mis võimaldavad projekte võrrelda, ning on kooskõlas liidu 2030. aasta energia- ja kliimaeesmärkide ja 2050. aasta kliimanetraalsuse eesmärgiga ning samuti IV lisas sätestatud normide ja näitajatega.

Käesoleva lõike esimeses lõigus osutatud metoodikate põhjal koostavad ENTSO-E vastavalt määruse (EL) 2019/943 artiklile 30 ja ENTSG vastavalt määruse (EÜ) nr 715/2009 artiklile 8 kogu liitu hõlmavad kümneaastased võrgu arengukavad.

24. aprilliks 2023 avaldavad ja esitavad ENTSO-E ja ENTSG liikmesriikidele, komisjonile ja koostööametile oma terviklikud ühe sektori metoodika kavandid, pärast asjaomastelt sidusrühmadelt lõikes 2 osutatud konsultatsioonide käigus sisendi kogumist.

2. Enne oma metoodika kavandite esitamist liikmesriikidele, komisjonile ja koostööametile vastavalt lõikele 1 avaldavad ENTSO-E ja ENTSG esialgsed metoodika kavandid ning korraldavad ulatuslikke konsultatsioone ja küsivad soovitusi liikmesriikidelt ning vähemalt kõigi asjaomaste sidusrühmade esindusorganisatsioonidelt, sh määruse (EL) 2019/943 artikli 52 alusel asutatud Euroopa jaotusvõrguettevõtjate üksuselt (edaspidi „ELi jaotusvõrguettevõtjate üksus“), elektri-, gaasi- ja vesinikuturuga seotud ühendustelt, kütte ja jahutuse, süsinikdioksiidi kogumise ja säilitamise ning süsinikdioksiidi kogumise ja kasutamise sidusrühmadelt, sõltumatutelt energiavahendajatelt, tarbimiskaja teenuse pakkujatelt, energiatõhususe lahendustega seotud organisatsioonidelt, energiatarbijate ühendustelt, kodanikuühiskonna esindajatelt ja asjakohasel juhul riiklikelt reguleerivatelt asutustelt ning teistel riigiasutustelt.

Kolme kuu jooksul alates esimeses lõigus osutatud esialgse metoodika kavandi avaldamisest võivad kõik selles lõigus osutatud sidusrühmad esitada soovitusi.

Kliimamuutusi käsitlev Euroopa teadusnõukogu, mis loodi Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EÜ) nr 401/2009 ⁽³¹⁾ artikli 10a alusel, võib omal algatusel esitada metoodika kavandite kohta arvamuse.

Kui see on asjakohane, esitavad liikmesriigid ja esimeses lõigus osutatud sidusrühmad oma soovitusid ja teevad need üldsusele kättesaadavaks, ning kliimamuutusi käsitlev Euroopa teadusnõukogu esitab ametile ning asjakohasel juhul ENTSO-E-le või ENTSG-le oma arvamuse ja teeb selle üldsusele kättesaadavaks.

Konsulterimine on avatud, õigeaegne ja läbipaistev. ENTSO-E ja ENTSG koostavad konsulterimise kohta aruande ja avaldavad selle.

⁽³¹⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. aprilli 2009. aasta määrus (EÜ) nr 401/2009 Euroopa Keskkonnaameti ja Euroopa keskkonnateabe- ja -vaatlusvõrgu kohta (ELT L 126, 21.5.2009, lk 13).

ENTSO-E ja ENTSG esitavad põhjendused, kui nad ei ole liikmesriikide või sidusrühmade ja riigiasutuste soovitusi või kliimamuutusi käsitleva Euroopa teadusnõukogu arvamust arvesse võtnud, või on võtnud neid arvesse üksnes osaliselt.

3. Kolme kuu jooksul alates sellest, kui koostööamet saab meetoodika kavandi, konsultatsioonide tulemused ja aruande konsulteerimise kohta, esitab ta ENTSO-E-le ja ENTSG-le arvamuse. Koostööamet teatab oma arvamuse ENTSO-E-le, ENTSG-le, liikmesriikidele ja komisjonile ning avaldab selle oma veebisaidil.

4. Kolme kuu jooksul pärast meetoodika kavandite kättesaamist võivad liikmesriigid esitada oma arvamuse ENTSO-E-le ja ENTSG-le ning komisjonile. Konsulteerimise hõlbustamiseks võib komisjon korraldada rühmade erikoosolekuid, et arutada meetoodikate kavandeid.

5. Kolme kuu jooksul alates lõigetes 3 ja 4 osutatud koostööameti ja liikmesriikide arvamuse saamisest muudavad ENTSO-E ja ENTSG kumbki oma meetoodikat, võttes koostööameti ja liikmesriikide arvamusi täiel määral, ning esitavad need koos koostööameti arvamusega komisjonile heakskiitmiseks. Komisjon teeb otsuse kolme kuu jooksul alates kuupäevast, mil ENTSO-E ja ENTSG kumbki oma meetoodika esitas.

6. Kahe nädala jooksul alates komisjoni heakskiidu saamisest vastavalt lõikele 5 avaldavad ENTSO-E ja ENTSG kumbki oma meetoodika oma veebisaidil. Nad avaldavad vastavad sisendandmed ning muud asjaomased võrgu-, koormusvoogude- ja turuandmed piisavalt täpsel vormis, arvestades liikmesriigi õiguse kohaseid piiranguid ja asjaomaseid konfidentsiaalsuskokkuleppeid. Komisjon ja koostööamet tagavad, et saadud andmeid käsitlevad konfidentsiaalsetena nii nemad ise kui ka kõik osalised, kes andmeid nende jaoks analüüsivad.

7. Meetoodikaid ajakohastatakse ja täiustatakse korrapäraselt, järgides lõigetes 1–6 kirjeldatud menetlust. Eelkõige muudetakse neid pärast lõikes 10 osutatud energiavõrgu ja -turumudeli esitamist. Koostööamet võib omal algatusel või riiklike reguleerivate asutuste või sidusrühmade nõuetekohaselt põhjendatud taotluste alusel ning pärast ametlikku nõupidamist lõike 2 esimeses lõigus osutatud kõiki asjaomaseid sidusrühmi esindavate organisatsioonide ja komisjoniga taotleda sellist ajakohastamist ja täiustamist, esitades põhjendused ja ajakava. Koostööamet avaldab kõik riiklike reguleerivate asutuste või sidusrühmade taotlused ning kõik asjakohased dokumendid, mis ei sisalda tundlikku äriteavet ning millest tulenevalt koostööamet taotles meetoodika ajakohastamist või täiustamist.

8. Projektide jaoks, mis kuuluvad II lisa punkti 1 alapunktides c ja e ning punktides 2, 4, ja 5 sätestatud energiataristukategooriatesse, tagab komisjon kogu energiasüsteemi hõlmava liidu tasandi kulude-tulude analüüsi meetoodika väljatöötamise. Need meetoodikad ühilduvad tulude ja kulude osas ENTSO-E ja ENTSG väljatöötatud meetoodikatega. Koostööamet edendab riiklike reguleerivate asutuste toetusel nende meetoodikate sidusust ENTSO-E ja ENTSG väljatöötatud meetoodikatega. Meetoodikad töötatakse välja läbipaistvalt, pidades ulatuslikke konsultatsioone liikmesriikide ja kõigi asjaomaste sidusrühmadega.

9. Iga kolme aasta järel kehtestab koostööamet näitajad ja vastavad etalonväärtused, mille abil võrrelda II lisa sätestatud energiataristukategooriate omavahel võrreldavate projektide investeeringute ühikuväärtusi, ja teeb need üldsusele kättesaadavaks. Projektiarendajad esitavad riiklikele reguleerivatele asutustele ja koostööametile nõutud andmed.

Koostööamet avaldab esimesed näitajad II lisa punktides 1, 2 ja 3 sätestatud energiataristukategooriate kohta 24. aprilliks 2023, sel määral, mil andmed on usaldusväärsete näitajate ja etalonväärtuste arvutamiseks kättesaadavad. ENTSO-E ja ENTSG võivad neid etalonväärtusi kasutada järgnevate kogu liitu hõlmavate kümneaastaste võrgu arengukavade jaoks koostatavates tulude-kulude analüüsides.

Koostööamet avaldab esimesed näitajad II lisa punktides 4 ja 5 sätestatud energiataristukategooriate kohta 24. aprilliks 2025.

10. 24. juuniks 2025 ning pärast ulatuslikku konsulteerimist lõike 2 esimeses lõigus osutatud sidusrühmadega esitavad ENTSO-E ja ENTSG komisjonile ja koostööametile ühiselt elektri, gaasi ja vesiniku ülekandetaristuid ning salvestamis- ja veeldatud maagaasi rajatise ja elektrolüüsiseadmeid käsitleva sidusa ja järk-järgult lõimitud mudeli, mis tagab ühistel eeldustel põhinevate ühe sektori meetodikate sidususe ning mis hõlmab I lisa sätestatud ja V lisa põhimõtete kohaselt välja töötatud esmatahtsaid energiataristukoridore ja -alasisid.

11. Lõikes 10 osutatud mudel võtab arvesse vähemalt asjaomaste sektorite omavahelisi seoseid taristu planeerimise kõigis etappides, eelkõige stsenaariume, tehnoloogiaid ja ruumilist eraldusvõimet ning taristu puuduste tuvastamist, eeskätt seoses piiriülese võimsusega, ja projektide hindamist.

12. Pärast lõikes 10 osutatud mudeli heakskiitmist komisjoni poolt lõigetes 1–5 sätestatud korras lisatakse see lõikes 1 osutatud meetodikatesse, mida tuleb vastavalt muuta.

13. Mudelit ja terviklikke ühe sektori kulude-tulude analüüsi meetodikaid ajakohastatakse lõikes 7 osutatud korras vähemalt iga viie aasta järel alates selle heakskiitmisest kooskõlas lõikega 10 ja vajaduse korral sagedamini.

Artikkel 12

Kümneaastaste võrgu arengukavade stsenaariumid

1. 24. jaanuariks 2023 avaldab koostööamet ENTSO-E ja ENTSG poolt väljatöötatavate ühiste stsenaariumide raamsuunised, olles pidanud ulatuslikke konsultatsioone, millesse on kaasatud komisjon, liikmesriigid, ENTSO-E, ENTSG, ELi jaotusvõrguettevõtjate üksus ja vähemalt organisatsioonid, mis esindavad elektri-, gaasi- ja vesinikuturuga seotud ühendusi, kütte ja jahutuse, süsinikdioksiidi kogumise ja säilitamise ning süsinikdioksiidi kogumise ja kasutamise sidusrühmi, sõltumatuid energiavahendajaid, tarbimiskaja teenuse pakkujaid, energiatõhususe lahendustega seotud organisatsioone, energiatarbijate ühendusi ning kodanikuühiskonna esindajaid. Neid suuniseid ajakohastatakse vajaduse korral korrapäraselt.

Suunistega kehtestatakse kriteeriumid stsenaariumide läbipaistvaks, mittediskrimineerivaks ja kindlaks väljaarendamiseks, võttes arvesse taristute hindamise ja võrgu arendamise kavandamise parimaid tavasid. Suuniste eesmärk on ka tagada, et ENTSO-E ja ENTSG stsenaariumid oleksid täielikult kooskõlas energiatõhususe esikohale seadmise põhimõttega, liidu 2030. aasta energia- ja kliimaeesmärkidega ja 2050. aasta kliimanetraalsuse eesmärgiga, ning neis võetakse arvesse komisjoni viimaseid kättesaadavaid stsenaariume ja asjakohasel juhul riiklikke energia- ja kliimakavasid.

Kliimamuutusi käsitlev Euroopa teadusnõukogu võib omal algatusel anda nõu selle kohta, kuidas tagada, et stsenaariumid oleksid liidu 2030. aasta energia- ja kliimaeesmärkidega ja 2050. aasta kliimanetraalsuse eesmärgiga kooskõlas. Koostööamet võtab seda teavet esimeses lõigus osutatud raamsuunistes nõuetekohaselt arvesse.

Kui koostööamet ei ole liikmesriikide, sidusrühmade ja kliimamuutusi käsitleva Euroopa teadusnõukogu soovitusi arvesse võtnud või on võtnud neid arvesse üksnes osaliselt, põhjendab ta seda.

2. ENTSO-E ja ENTSG järgivad koostööameti raamsuuniseid, kui nad töötavad välja kogu liitu hõlmavate kümneaastaste võrgu arengukavade jaoks kasutatavaid ühiseid stsenaariume.

Ühised stsenaariumid hõlmavad ka pikaajalist perspektiivi aastani 2050 ja kui see on kohane, vaheetappe.

3. ENTSO-E ja ENTSG kutsuvad stsenaariumide väljatöötamise protsessis osalema kõiki asjaomaseid sidusrühmi, sealhulgas ELi jaotusvõrguettevõtjate üksust, elektri-, gaasi- ja vesinikuturuga seotud ühendusi, kütte ja jahutuse, süsinikdioksiidi kogumise ja säilitamise ning süsinikdioksiidi kogumise ja kasutamise sidusrühmi, sõltumatuid energiavahendajaid, tarbimiskaja teenuse pakkujaid, energiatõhususe lahendustega seotud organisatsioone, energiatarbijate ühendusi, kodanikuühiskonna esindajaid; eelkõige kutsutakse neid osalema seoses põhielementidega nagu eeldused ja nende kajastumine stsenaariumiandmetes.

4. ENTSO-E ja ENTSG avaldavad ühiste stsenaariumide aruande kavandi ning esitavad selle koostööametile, liikmesriikidele ja komisjonile arvamuse saamiseks.

Kliimamuutusi käsitlev Euroopa teadusnõukogu võib omal algatusel esitada arvamuse ühiste stsenaariumide aruande kohta.

5. Kolme kuu jooksul alates sellest, kui on esitatud ühiste stsenaariumide aruande kavand koos konsultatsiooni käigus saadud tagasisidega ja selle arvesse võtmist käsitleva aruandega, esitab koostööamet ENTSO-E-le, ENTSG-le, liikmesriikidele ja komisjonile oma arvamuse selle kohta, kas stsenaariumid on lõike 1 esimeses lõigus osutatud raamsuunistega kooskõlas, ning võimalikud muutmissoovitused.

Sama aja jooksul võib kliimamuutusi käsitlev Euroopa teadusnõukogu omal algatusel esitada arvamuse selle kohta, kas stsenaariumid on kooskõlas liidu 2030. aasta energia- ja kliimaeesmärkidega ja 2050. aasta kliimanetraalsuse eesmärgiga.

6. Kolme kuu jooksul alates lõikes 5 osutatud arvamuse saamisest kiidab komisjon koostööameti ja liikmesriikide arvamusi arvesse võttes ühiste stsenaariumide aruande kavandi heaks või palub ENTSO-E-l ja ENTSG-l seda muuta.

ENTSO-E ja ENTSG esitavad põhjendused, selgitades, kuidas on käsitletud komisjoni muudatusettepanekuid.

Kui komisjon ei kiida ühiste stsenaariumide aruannet heaks, esitab ta ENTSO-E-le ja ENTSG-le selle kohta põhjendatud arvamuse.

7. Kahe nädala jooksul alates sellest, kui ühiste stsenaariumide aruanne on lõike 6 kohaselt heaks kiidetud, avaldavad ENTSO-E ja ENTSG selle kumbki oma veebisaidil. Nad avaldavad vastavad sisend- ja väljundandmed piisavalt selges ja täpses vormis, et kolmas isik saaks tulemusi reprodutseerida, võttes igakülgset arvesse liikmesriigi õigust ja asjaomaseid konfidentsiaalsuskokkuleppeid ning tundlikku teavet.

Artikkel 13

Taristu puuduste tuvastamine

1. Kuue kuu jooksul pärast ühiste stsenaariumide aruande heakskiitmist vastavalt artikli 12 lõikele 6 ja edaspidi iga kahe aasta järel avaldavad ENTSO-E ja ENTSG kogu liitu hõlmavate kümneaastaste võrgu arengukavade raames välja töötatud taristu puudusi käsitlevad aruanded.

Taristu puuduste hindamisel tuginevad ENTSO-E ja ENTSG oma analüüsis artikli 12 alusel koostatud stsenaariumidele, rakendavad energiatõhususe esikohale seadmise põhimõtet ning kaaluvad prioriteedina kõiki asjaomaseid alternatiive uutele taristutele. Kui kaalutakse uusi taristulahendusi, võetakse taristu puuduste hindamisel arvesse kõiki asjaomaseid kulusid, sealhulgas võrgu tugevdamise kulusid.

Taristu puuduste hindamisel keskendutakse eelkõige nendele puudustele, mis võivad mõjutada liidu 2030. aasta energia- ja kliimaeesmärkide ning 2050. aasta kliimanetraalsuse eesmärgi saavutamist.

Enne aruande avaldamist peavad ENTSO-E ja ENTSG ulatuslikke konsultatsioone kõigi asjaomaste sidusrühmadega, sealhulgas ELi jaotusvõrguettevõtjate üksus, elektri-, gaasi- ja vesinikuturuga seotud ühendused, kütte ja jahutuse, süsinikdioksiidi kogumise ja säilitamise ning süsinikdioksiidi kogumise ja kasutamise sidusrühmad, sõltumatud energiava-hendajad, tarbimiskaja teenuse pakkujad, energiatõhususe lahendustega seotud organisatsioonid, energiatarbijate ühendused, kodanikuühiskonna esindajad, koostööamet ja kõik liikmesriikide esindajad, kes on seotud I lisas sätestatud asjaomaste esmatähtsate energiataristukoridoridega.

2. ENTSO-E ja ENTSG esitavad oma vastavad taristu puudusi käsitlevate aruannete kavandid koostööametile, komisjonile ja liikmesriikidele arvamuse saamiseks.

3. Kolme kuu jooksul alates sellest, kui koostööamet saab taristu puudusi käsitlevad aruanded koos konsultatsiooni käigus saadud tagasisidega ja selle arvesse võtmist käsitleva aruandega, esitab ta ENTSO-E-le või ENTSG-le ja liikmesriikidele arvamuse ning teeb selle üldsusele kättesaadavaks.
4. Kolme kuu jooksul alates lõikes 3 osutatud koostööameti arvamuse saamisest koostab komisjon – võttes arvesse koostööameti arvamust ja kasutades liikmesriikide sisendit – oma arvamuse ning esitab selle ENTSO-E-le või ENTSG-le.
5. Võttes igakülselt arvesse koostööameti arvamust ning järgides komisjoni ja liikmesriikide arvamust, ajakohastavad ENTSO-E ja ENTSG oma taristu puudusi käsitlevaid aruandeid ning teevad need üldsusele kättesaadavaks.

V PEATÜKK

Avamerevõrgud taastuenergia lõimimiseks

Artikkel 14

Avamerevõrgu kavandamine

1. 24. jaanuariks 2023 sõlmivad liikmesriigid mittesiduva kokkuleppe, teha komisjoni toetusel koostööd oma konkreetsetes esmatähtsates avamere võrgukoridorides, mis on kindlaks määratud I lisa 2. jaos, ning iga piirkonna eripära ja arengut arvesse võttes igas merepiirkonnas 2050. aastal kasutatava avamere taastuenergia eesmärkide osas koos 2030. ja 2040. aasta vaheetappidega, järgides oma riiklike energia- ja kliimakavasid ning arvestades iga merepiirkonna avamere taastuenergia potentsiaali.

Mittesiduv kokkulepe sõlmitakse kirjalikult liikmesriikide territooriumiga seotud iga merepiirkonna kohta ning see ei piira liikmesriikide õigust arendada projekte oma territoriaalmerel ja majandusvööndis. Komisjon annab suuniseid tööks rühmades.

2. 24. jaanuariks 2024 ja seejärel iga kümneaastase võrgu arengukava osana töötab ENTSO-E asjaomaste ülekandevõrguettevõtjate, riiklike reguleerivate asutuste, liikmesriikide ja komisjoni osalusel ning kooskõlas käesoleva artikli lõikes 1 osutatud mittesiduva kokkuleppega välja ja avaldab – eraldi aruandena kogu liitu hõlmava kümneaastase arengukava raames – kõrgetasemelised strateegilised lõimitud avamerevõrgu arengukavad iga merepiirkonna kohta kooskõlas I lisa osutatud esmatähtsate avamere võrgukoridoridega, võttes arvesse keskkonnakaitset ja muid merkasutusviise.

Lõikes 1 osutatud tähtsate raames kõrgetasemelisi strateegilisi lõimitud avamerevõrgu arengukavasid välja töötades võtab ENTSO-E arvesse lõikes 1 osutatud mittesiduvaid kokkuleppeid kogu liitu hõlmavate kümneaastaste võrgu arengukavade stsenaariumide koostamiseks.

Kõrgetasemelistes strateegilistes lõimitud avamerevõrgu arengukavades esitatakse põhjalik ülevaade avamere potentsiaalsetest tootmisvõimsustest ning sellest tulenevatest avamerevõrkude vajadustest, sealhulgas sellest, millised võivad olla vajadused võrkudevaheliste ühenduste, hübriidprojektide, radiaalühenduste, tugevdamise ja vesinikutaristu järele.

3. Kõrgetasemelised strateegilised lõimitud avamerevõrgu arengukavad on kooskõlas määruse (EL) 2019/943 artikli 34 lõike 1 kohaselt avaldatud piirkondlike investeerimiskavadega ning on lõimitud kogu liitu hõlmavatesse kümneaastastesse võrgu arengukavadesse, et tagada maismaa- ja avamerevõrgu planeerimise sidus arendamine ning vajalik tugevdamine.

4. 24. detsembriks 2024 ja seejärel iga kahe aasta järel ajakohastavad liikmesriigid oma käesoleva artikli lõikes 1 osutatud mittesiduvat kokkulepet, muu hulgas tulemuste osas, mida on andnud kulude-tulude kohaldamine ja kulude jagamise kohaldamine esmatähtsatele avamere võrgukoridoridele, siis kui nimetatud tulemused kättesaadavaks muutuvad.

5. Iga kord pärast iga merepiirkonna mittesiduvate lepingute ajakohastamist kooskõlas lõikega 4 ajakohastab ENTSO-E lõikes 2 osutatud kõrgetasemelist strateegilist lõimitud avamerevõrgu arengukava kogu liitu hõlmava kümneaastase arengukava raames.

Artikkel 15

Avamerevõrgud taastuenergia kulude piiriüleseks jagamiseks

1. 24. juuniks 2024 töötab komisjon koos liikmesriikide, asjaomaste ülekandevõrguettevõtjate, koostööameti ja riiklike reguleerivate asutustega välja suunised konkreetse kulude-tulude ning kulude jagamise kohta artikli 14 lõikes 2 osutatud merepiirkonna lõimitud avamerevõrgu arengukava kasutuselevõtuks kooskõlas artikli 14 lõikes 1 osutatud mittesiduvate kokkulepetega. Suunised peavad olema kooskõlas artikli 16 lõikega 1. Komisjon ajakohastab asjakohasel juhul oma suuniseid, võttes arvesse nende rakendamise tulemusi.

2. 24. juuniks 2025 esitab ENTSO-E asjaomaste ülekandevõrguettevõtjate, koostööameti, riiklike reguleerivate asutuste ja komisjoni osalusel esmatähtsate avamere võrgukoridoride kulude-tulude arvestamise ja kulude jagamise kohaldamise tulemused.

VI PEATÜKK

Õigusraamistik

Artikkel 16

Piiriülese mõjuga investeeringute võimaldamine

1. II lisa punkti 1 alapunktides a, b, c, d ja f ning II lisa punktis 3 sätestatud energiataristukategooriasse kuuluvate selliste ühishuviprojektide puhul, mis kuuluvad igas asjaomas liikmesriigis riiklike reguleerivate asutuste pädevusse, kannavad tegelikult tehtud investeerimiskulud, mis ei sisalda hoolduskulusid, selliste liikmesriikide asjakohased ülekandevõrguettevõtjad või ülekandetaristu projektiarendajad, kellele projekt avaldab positiivset puhasmõju, ning selles ulatuses, mis ei ole kaetud ülekoormuse ajal kasutamise eest saadud tulu või muude tasudega, katavad kulud võrgu kasutajad võrgule juurdepääsu tariifide kaudu selles liikmesriigis või nendes liikmesriikides.

2. Käesoleva artikli sätteid kohaldatakse II lisa punkti 1 alapunktides a, b, c, d ja f ning punktis 3 sätestatud energiataristukategooriasse kuuluva ühishuviprojekti suhtes, kui vähemalt üks projektiarendaja taotleb asjakohastelt riiklikult asutustelt selle kohaldamist projekti kulude suhtes.

II lisa punkti 1 alapunktis e ja punktis 2 sätestatud energiataristukategooriasse kuuluvate projektide suhtes võib kohaldada käesoleva artikli sätteid, kui vähemalt üks projektiarendaja taotleb käesoleva artikli kohaldamist asjaomastelt riiklikelt asutustelt.

Kui projektil on mitu projektiarendajat, paluvad asjaomased riiklikud reguleerivad asutused viivitamata kõigil projektiarendajatel esitada investeerimistaotlus ühiselt vastavalt lõikele 4.

3. Sellise ühishuviprojekti korral, mille suhtes kohaldatakse lõiget 1, hoiavad projektiarendajad kõiki asjaomaseid riiklike reguleerivaid asutusi korrapäraselt – vähemalt kord aastas ja kuni projekti käikulaskmiseni – kursis projekti arengu ning väljaselgitatud kulude ja mõjuga.

4. Niipea kui selline ühishuviprojekt on piisavalt välja arendatud ja on hinnanguliselt valmis ehitusetaipiks järgmise 36 kuu jooksul, esitavad projektiarendajad pärast konsulteerimist nende liikmesriikide ülekandevõrguettevõtjatega, kellele projekt avaldab märkimisväärset positiivset netomõju, investeerimistaotluse. Nimetatud investeerimistaotlus sisaldab taotlust kulude piiriülese jaotamise kohta ning see esitatakse kõigile asjaomastele riiklikele reguleerivatele asutustele koos kõige järgmisega:

- a) ajakohastatud projektipõhine kulude-tulude analüüs, mis vastab artikli 11 kohaselt koostatud metoodikale ja milles võetakse arvesse kasu väljaspool nende liikmesriikide piire, kelle territooriumil projekt asub, võttes arvesse vähemalt võrgu arengu kavandamiseks koostatud ühiseid stsenaariume, millele on osutatud artiklis 12. Kui kasutatakse lisastsenaariume, peavad need olema kooskõlas liidu 2030. aasta energia- ja kliimaeesmärkidega ning 2050. aasta kliimaneutraalsuse eesmärgiga ning nende suhtes tuleb kohaldada samal tasemel konsulteerimist ja kontrolli kui artiklis 12 sätestatud protsessi puhul. Koostööameti ülesanne on hinnata võimalikke muid stsenaariume ja tagada, et need oleks käesoleva lõikega kooskõlas;
- b) äriplaan, milles on hinnatud projekti rahalist elujõudu ja märgitud muu hulgas valitud rahastamislahendus, ning II lisa punktis 3 osutatud energiataristu kategooriasse kuuluva projekti puhul turu-uuringute tulemused;
- c) kui projektiarendajad selles kokku lepivad, siis põhjendatud ettepanek kulude piiriülese jaotamise kohta.

Kui projekti arendab mitu projektiarendajat, esitavad nad oma investeerimistaotluse ühiselt.

Asjaomased riiklikud reguleerivad asutused edastavad pärast kättesaamist koostööametile teavitamise eesmärgil viivitamata iga investeerimistaotluse koopia.

Asjaomased riiklikud reguleerivad asutused ja koostööamet tagavad tundliku äriteabe konfidentsiaalsuse.

5. Kuue kuu jooksul alates kuupäevast, mil viimane asjaomane riiklik reguleeriv asutus sai kätte investeerimistaotluse, võtavad nad pärast asjaomaste projektiarendajatega nõupidamist vastu ühised kooskõlastatud otsused, mis käsitlevad selliste tegelikult tekkinud investeerimiskulude jaotamist, mida iga võrguettevõtja seoses projektiga kannab, ning nende kulude arvesse võtmist tariifides, või investeerimistaotluse täielikku või osalist tagasilükkamist, kui riiklike reguleerivate asutuste ühises analüüsis jõutakse järeldusele, et projekt või selle osa ei too mõnes asjaomaste reguleerivate asutuste liikmesriigis märkimisväärset puhaskasu. Riiklikud reguleerivad asutused lisavad asjakohased tegelikult tekkinud investeerimiskulud tariifidesse, nagu on määratletud lõikes 11 osutatud soovitusel, kooskõlas iga võrguettevõtja poolt projekti jaoks kantavate investeerimiskulude jaotusega. Seejärel hindavad riiklikud reguleerivad asutused oma riigi territooriumi projektide puhul asjakohasel juhul, kas seoses investeerimiskulude lisamisega tariifidesse võivad tekkida probleemid seoses hinna taskukohasusega.

Kulude jaotamisel võtavad asjaomased riiklikud reguleerivad asutused arvesse tegelikke või hinnangulisi

- a) ülekoormuse tasusid või muid tasusid;
- b) tulusid, mis tulenevad määruse (EL) 2019/943 artikli 49 alusel loodud põhivõrguettevõtjate vahelisest hüvitamismehhanismist.

Kulude piiriülesele jaotamisele võetakse arvesse asjaomaste liikmesriikide projektide majanduslikke, sotsiaalseid ja keskkonnaalaseid kulusid ja tulusid ning vajadust tagada ühishuviprojektide arendamiseks stabiilne rahastamisraamistik, minimeerides samal ajal vajadust rahalise toetuse järele.

Kulude piiriülesele jaotamisele üritavad riiklikud reguleerivad asutused saavutada asjaomaste ülekandevõrguettevõtjatega konsulteerides vastastikuse kokkuleppe, mis põhineks muu hulgas käesoleva artikli lõike 4 esimese lõigu punktides a ja b nimetatud teabel. Hindamisel võtavad nad arvesse kõiki artiklis 12 osutatud asjakohaseid stsenaariume ja muid võrgu arengu kavandamise stsenaariume, mis võimaldavad põhjalikult analüüsida ühishuviprojekti panust liidu energiapoliitikasse, milleks on CO₂ heite vähendamine, turgude lõimimine, konkurents, kestlikkus ja energiavarustuskindlus. Kui kasutatakse lisastsenaariume, peavad need olema kooskõlas liidu 2030. aasta energia- ja kliimaeesmärkidega ning 2050. aasta kliimaneutraalsuse eesmärgiga ning nende suhtes kohaldatakse samal tasemel konsulteerimist ja kontrolli kui artiklis 12 sätestatud protsessi puhul.

Kui ühishuviprojekt leevendab sellist negatiivset välismõju nagu ringvood, ja seda ühishuviprojekti rakendatakse liikmesriigis, kust negatiivne välismõju pärineb, ei loeta sellist leevendamist piiriüleseks kasuks ning seetõttu ei võeta seda aluseks kulude jaotamisel nende liikmesriikide ülekandevõrguettevõtjate vahel, keda see negatiivne välismõju mõjutab.

6. Asjaomased riiklikud reguleerivad asutused võtavad direktiivi 2009/73/EÜ artikli 41 lõike 1 punkti a ja direktiivi (EL) 2019/944 artikli 59 lõike 1 punkti a kohasel tariifide kindlaksmääramisel ja kinnitamisel käesoleva artikli lõikes 5 osutatud kulude piiriülese jaotamise alusel arvesse ülekandevõrguettevõtja või muu projektiarendaja tegelikke investeerimiskulusid, niivõrd kui need kulud vastavad tõhusa ja võrreldava struktuuriga ettevõtja kuludele.

Asjaomased riiklikud reguleerivad asutused teatavad kulude jaotamise otsusest viivitamata koostööametile, lisades kogu nimetatud otsusega seotud asjakohase teabe. Kulude jaotamise otsuses esitatakse eelkõige üksikasjalikud põhjendused kulude jaotamiseks liikmesriikide vahel, sealhulgas järgmine:

- a) hinnang igale asjaomasele liikmesriigile avaldunud mõjule, sealhulgas võrgutariife käsitlevale mõjule;
- b) hinnang lõike 4 esimese lõigu punktis b osutatud äriplaanile;
- c) projektist tulenevad piirkondlikud või kogu liitu hõlmavad positiivsed välismõjud, nagu energiavarustuskindlus, süsteemi paindlikkus, solidaarsus või innovatsioon;
- d) asjaomaste projektiarendajatega peetud nõupidamise tulemus.

Kulude jaotamise otsus avaldatakse.

7. Kui asjaomased riiklikud reguleerivad asutused ei ole jõudnud investeerimistaotluse osas kokkuleppele kuue kuu jooksul alates kuupäevast, mil viimane asjaomane riiklik reguleeriv asutus sai kätte kõnealuse investeerimistaotluse, teavitavad nad viivitamata koostööametit.

Sellisel juhul või asjaomaste riiklike reguleerivate asutuste ühise taotluse korral teeb koostööamet kolme kuu jooksul alates tema poole pöördumisest otsuse investeerimistaotluse kohta, sealhulgas lõikes 5 osutatud kulude piiriülese jaotamise kohta.

Enne sellise otsuse tegemist konsulteerib koostööamet asjaomaste riiklike reguleerivate asutuste ja projektiarendajatega. Kui koostööamet soovib lisateavet, võib teises lõigus osutatud kolmekuulist ajavahemikku pikendada kahe kuu võrra. Kõnealune lisatähtaeg algab täieliku teabe kättesaamisele järgnevast päevast.

Koostööameti tehtav hindamine võtab arvesse kõiki asjakohaseid artikli 12 alusel loodud stsenaariume ja teisi võrgu arengukavade stsenaariume, mis võimaldab põhjalikult analüüsida ühishuviprojekti panust liidu energiapoliitika CO₂ heite vähendamise, turgude lõimimise, konkurentsi, kestlikkuse ja energiavarustuskindlustuse eesmärkidesse. Kui kasutatakse lisastsenaariume, peavad need olema kooskõlas liidu 2030. aasta energia- ja kliimaeesmärkidega ning 2050. aasta kliimaneutraalsuse eesmärgiga ning nende suhtes kohaldatakse samal tasemel konsulteerimist ja kontrolli kui artiklis 12 sätestatud protsessi puhul.

Koostööamet jätab seoses otsusega, kuidas investeerimiskulud lisatakse tariifidesse kooskõlas kulude piiriülese jaotamisega, asjaomastele riiklikele asutustele otsuse rakendamise ajal tegutsemisruumi selle kindlaksmääramiseks kooskõlas liikmesriigi õigusega.

Investeerimistaotluse kohta tehtud otsus, sealhulgas kulude piiriülene jaotamine, avaldatakse. Kohaldatakse määruse (EL) 2019/942 artikli 25 lõiget 3 ning artikleid 28 ja 29.

8. Koostööamet edastab komisjonile viivitamata kõikide kulude jaotamise otsuste koopiad koos kogu igat otsust käsitleva asjakohase teabega. Selle teabe võib esitada kokkuvõtlikult. Komisjon tagab tundliku äriteabe konfidentsiaalsuse.

9. Kulude jaotamise otsused ei mõjuta ülekandevõrguettevõtjate õigust kohaldada võrgule juurdepääsu tasusid ega riiklike reguleerivate asutuste õigust neid kinnitada vastavalt määruse (EÜ) nr 715/2009 artiklile 13, määruse (EL) 2019/943 artikli 18 lõigetele 1 ja 3–6, direktiivi 2009/73/EÜ artiklile 32 ja direktiivi (EL) 2019/944 artiklile 6.

10. Käesolevat artiklit ei kohaldata selliste ühishuviprojektide suhtes, millele on antud vabastus:
- a) direktiivi 2009/73/EÜ artiklitest 32, 33 ja 34 ning artikli 41 lõigetest 6, 8 ja 10 vastavalt sama direktiivi artiklile 36;
 - b) määruse (EL) 2019/943 artikli 19 lõigetest 2 ja 3 või direktiivi (EL) 2019/944 artiklist 6, artikli 59 lõikest 7 ja artikli 60 lõikest 1 vastavalt määruse (EL) 2019/943 artiklile 63;
 - c) eraldamisest või kolmanda isiku juurdepääsunormidest vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EÜ) nr 714/2009⁽³²⁾ artiklile 17 või määruse (EL) 2019/943 artiklile 64 ja direktiivi (EL) 2019/944 artiklile 66.
11. 24. juuniks 2023 võtab koostööamet vastu soovitusel määrata kindlaks ühishuviprojektide investeerimistaotluste käsitlemise head tavad. Soovitud ajakohastatakse korrapäraselt vastavalt vajadusele, eelkõige selleks, et tagada sidusust põhimõtetega avamere energiavõrkude kulude piiriüleseks jagamiseks, nagu on osutatud artikli 15 lõikes 1. Soovitusel vastuvõtmisel või muutmisel peab koostööamet ulatuslikke konsultatsioone, millesse on kaasatud kõik asjaomased sidusrühmad.
12. Käesolevat artiklit kohaldatakse *mutatis mutandis* kõigi vastastikust huvi pakkuvate projektide suhtes.

Artikkel 17

Regulatiivsed stiimulid

1. Kui projektiarendajale kaasneb riiklike reguleerivate asutuste pädevusse kuuluva ühishuviprojekti arendamise, ehitamise, haldamise või hooldamisega suurem risk kui tavaliselt kaasneks võrreldava taristuprojektiga, võivad liikmesriigid ja riiklikud reguleerivad asutused pakkuda projekti teostamiseks asjakohaseid stiimuleid kooskõlas määruse (EÜ) nr 715/2009 artikliga 13, määruse (EL) 2019/943 artikli 18 lõikega 1 ja artikli 18 lõigetega 3–6, direktiivi 2009/73/EÜ artikli 41 lõikega 8 ning direktiivi (EL) 2019/944 artikliga 58 punktiga f.

Esimest lõiku ei kohaldata, kui ühishuviprojektile on antud vabastus:

- a) direktiivi 2009/73/EÜ artiklitest 32, 33 ja 34 ning artikli 41 lõigetest 6, 8 ja 10 vastavalt kõnelause direktiivi artiklile 36;
- b) määruse (EL) 2019/943 artikli 19 lõigetest 2 ja 3 või direktiivi (EL) 2019/944 artiklist 6, artikli 59 lõikest 7 ja artikli 60 lõikest 1 vastavalt määruse (EL) 2019/943 artiklile 63;
- c) vastavalt direktiivi 2009/73/EÜ artiklile 36;
- d) vastavalt määruse (EÜ) nr 714/2009 artiklile 17.

2. Kui riiklikud reguleerivad asutused võtavad vastu otsuse pakkuda lõikes 1 osutatud stiimuleid, võtavad nad arvesse artikli 11 kohaselt koostatud meetodika abil tehtud kulude-tulude analüüsi tulemusi ja eelkõige projekti positiivset välismõju piirkondadele või kogu liidule. Lisaks analüüsivad riiklikud reguleerivad asutused projektiarendaja kantavaid spetsiifilisi riske, nende vähendamiseks võetud meetmeid ja kõnealuse riskiprofiili põhjuseid, pidades silmas projekti positiivset puhasmõju võrreldes riskivabama alternatiiviga. Stiimuleid pakutakse eelkõige seoses maismaa ja avamere uue ülekandetehnoloogia ja kulude katmatajätmise riskide ning arendusriskidega.

3. Otsuse tegemisel stiimulite pakkumise kohta võetakse arvesse projektiga kaasneva riski laadi ning otsusega võidakse pakkuda muu hulgas üht või mitut järgmistest meetmetest:

- a) ennetava investeerimise reeglid;
- b) projekti käikulaskmisele eelnenud tõhusate investeerimislahenduste kajastamise reeglid;

⁽³²⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. juuli 2009. aasta määrus (EÜ) nr 714/2009, milles käsitletakse võrkudele juurdepääsu tingimusi piiriülese elektrikaubanduses ning millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 1228/2003 (ELT L 211, 14.8.2009, lk 15).

- c) projekti investeeritud kapitalilt lisakasumi võimaldamise reeglid;
- d) muud vajalikuks ja asjakohaseks peetavad meetmed.

4. 24. jaanuariks 2023 esitavad kõik riiklikud reguleerivad asutused koostööametile metoodika ja kriteeriumid, mille alusel hinnatakse energiataristu projektidesse tehtavaid investeeringuid ning nimetatud projektidega kaasnevaid suuremaid riske ning mida on ajakohastatud vastavalt viimastele seadusandlikele, poliitilistele, tehnoloogilistele ja turusuundumustele. Sellised metoodikad ja kriteeriumid käsitlevad sõnaselgelt ka konkreetseid riske, mis kaasnevad II lisa punkti 1 alapunktis f osutatud avamere taastuenergia võrkude ja projektidega, millel on küll väikesed kapitalikulud, kuid millega kaasnevad märkimisväärsed tegevuskulud.

5. Võttes igakülgsest arvesse käesoleva artikli lõike 4 kohaselt saadud teavet, hõlbustab koostööamet heade tavade vahetamist ja esitab 24. juuniks 2023 kooskõlas määruse (EL) 2019/942 artikli 6 lõikega 2 soovitud järgmise kohta:

- a) lõikes 1 osutatud stiimulid riiklike reguleerivate asutuste parimate tavade võrdluse põhjal;
- b) energiataristu projektidesse investeerimisega kaasnevate suuremate riskide hindamise ühtne metoodika.

6. Kõik riiklikud reguleerivad asutused avaldavad 24. septembriks 2023 energiataristu projektidesse tehtavate investeeringute ning nendega kaasnevate suuremate riskide hindamise metoodika ja kriteeriumid.

7. Kui lõigetes 5 ja 6 osutatud meetmetest ühishuviprojektide õigeaegse rakendamise tagamiseks ei piisa, võib komisjon esitada suunised käesolevas artiklis sätestatud stiimulite kohta.

VII PEATÜKK

Rahastamine

Artikkel 18

Liidu finantsabi tingimustele vastavad projektid vastavalt määrusele (EL) 2021/1153

1. Artiklis 24 ja II lisa sätestatud energiataristu kategooriatesse kuuluvatele ühishuviprojektidele võib anda liidu rahalist abi uuringutoetuste ja rahastamisvahendite kaudu.

2. Artiklis 24 ja II lisa punkti 1 alapunktides a, b, c, d ja f ning punktis 3 sätestatud energiataristu kategooriatesse kuuluvatele ühishuviprojektidele antakse liidu rahalist abi ka tööde tegemise toetuste kujul, kui need projektid vastavad kõikidele järgmistele kriteeriumidele:

- a) projekti kulude ja tulude analüüsis, mis on koostatud artikli 16 lõike 4 punkti a kohaselt, tõendatakse olulist positiivset välismõju, nt varustuskindlus, süsteemi paindlikkus, solidaarsus või innovatsioon;
- b) projekti kohta on tehtud artikli 16 kohane kulude piiriülese jaotamise otsus või ühishuviprojektide puhul, mis kuuluvad II lisa punkti 3 kohasesse energiataristu kategooriasse ja mis ei kuulu riiklike reguleerivate asutuste pädevusse ning mille kohta seetõttu ei tehta kulude piiriülese jaotamise otsust, on projekti eesmärk pakkuda piiriüleselt teenuseid, ajendada tehnoloogilisi uuendusi ja tagada võrgu piiriülese toimimise ohutus;
- c) projekti ei saa äriplaani või muude hinnangute, eelkõige potentsiaalsete investorite, võlausaldajate või riiklike reguleeriva asutuse koostatud hinnangute järgi rahastada turu vahenditest ega reguleeriva raamistiku kaudu; kui hinnatakse projekti vajadust liidu finantsabi järele, võetakse arvesse artikli 17 lõikes 2 osutatud stiimuleid käsitlevat otsust ja selle põhjendust.

3. Ühishuviprojektidele, mida teostatakse artikli 5 lõike 7 punktis d osutatud menetluse kohaselt, antakse liidu rahalist abi ka tööde tegemise toetuste kujul, kui need vastavad käesoleva artikli lõikes 2 sätestatud kriteeriumidele.

4. II lisa punkti 1 alapunktis e ning punktides 2 ja 5 sätestatud energiataristu kategooriatesse kuuluvatele ühishuviprojektidele antakse samuti liidu rahalist abi tööde tegemise toetuste kujul, kui asjaomased projektiarendajad suudavad asjaomase riikliku asutuse või võimaluse korral riikliku reguleeriva asutuse läbi viidud hindamisel selgelt tõendada projekti olulist positiivset välismõju, milleks on näiteks varustuskindlus, süsteemi paindlikkus, solidaarsus või innovatsioon, ja selle ärilise tasuvuse puudumist vastavalt kulude-tulude analüüsile, äriplaanile ja muudele hinnangutele, mille on koostanud eelkõige potentsiaalsed investorid või võlausaldajad või võimaluse korral riiklik reguleeriv asutus.

5. Käesolevat artiklit kohaldatakse *mutatis mutandis* kõigi vastastikust huvi pakkuvate projektide suhtes.

Vastastikust huvi pakkuvatele projektidele võib anda liidu rahalist abi vastavalt määruse (EL) 2021/1153 artikli 5 lõikes 2 sätestatud tingimustele. Mis puudutab tööde tegemise toetusi, võib vastastikust huvi pakkuvatele projektidele anda liidu rahalist abi tingimusel, et need vastavad käesoleva artikli lõikes 2 sätestatud kriteeriumidele ning projekt aitab kaasa liidu energia- ja kliimapolitiika üldeesmärkide saavutamisele.

Artikkel 19

Suunised liidu finantsabi andmise kriteeriumide kohta

Käesoleva määruse artikli 4 lõikes 3 sätestatud erikriteeriumide ja artikli 4 lõikes 5 sätestatud parameetrite alusel kehtestatakse liidu finantsabi andmise kriteeriumid, mis on ette nähtud määrusega (EL) 2021/1153. Käesoleva määruse artikli 24 kohaste ühishuviprojektide suhtes kohaldatakse turgude lõimimise, energiavarustuskindluse, konkurentsivõime ja kestlikkuse kriteeriume.

VIII PEATÜKK

Lõppsätted

Artikkel 20

Delegeeritud volituste rakendamine

1. Komisjonile antakse õigus võtta vastu delegeeritud õigusakte käesolevas artiklis sätestatud tingimustel.
2. Artikli 3 lõikes 4 osutatud õigus võtta vastu delegeeritud õigusakte antakse komisjonile seitsmeks aastaks alates 23. juunist 2022. Komisjon esitab delegeeritud volituste kohta aruande hiljemalt üheksa kuud enne seitsmeaastase tähtaja möödumist. Volituste delegeerimist pikendatakse automaatselt samaks ajavahemikuks, välja arvatud juhul, kui Euroopa Parlament või nõukogu esitab selle suhtes vastuväite hiljemalt kolm kuud enne iga ajavahemiku lõppemist.
3. Euroopa Parlament ja nõukogu võivad artikli 3 lõikes 4 osutatud volituste delegeerimise igal ajal tagasi võtta. Tagasivõtmise otsusega lõpetatakse otsuses nimetatud volituste delegeerimine. Otsus jõustub järgmisel päeval pärast selle avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas* või otsuses nimetatud hilisemal kuupäeval. See ei mõjuta juba jõustunud delegeeritud õigusaktide kehtivust.
4. Enne delegeeritud õigusakti vastuvõtmist konsulteerib komisjon kooskõlas 13. aprilli 2016. aasta institutsioonidevahelises parema õigusloome kokkuleppes sätestatud põhimõtetega iga liikmesriigi määratud ekspertidega.
5. Niipea kui komisjon on delegeeritud õigusakti vastu võtnud, teeb ta selle samal ajal teatavaks Euroopa Parlamendile ja nõukogule.

6. Artikli 3 lõike 4 alusel vastu võetud delegeeritud õigusakt jõustub üksnes juhul, kui Euroopa Parlament ega nõukogu ei ole kahe kuu jooksul pärast õigusakti teatavakstegemist Euroopa Parlamendile ja nõukogule esitanud selle suhtes vastuväidet või kui Euroopa Parlament ja nõukogu on enne selle tähtaja möödumist komisjonile teatanud, et nad ei esita vastuväidet. Euroopa Parlamendi või nõukogu algatusel pikendatakse seda tähtaega kahe kuu võrra.

Artikkel 21

Aruandlus ja hindamine

30. juuniks 2027 avaldab komisjon aruande liidu loendisse kantud projektide rakendamise kohta ning esitab selle Euroopa Parlamendile ja nõukogule. Aruandes hinnatakse järgmist:

- a) liidu loendisse kantud projektide kavandamisel, arendamisel, ehitustööde tegemisel ja käikulaskmisel tehtud edusammud ning asjakohasel juhul viivitused rakendamisel ja muud kogetud raskused;
- b) vahendid, mida liit on liidu loendisse kantud projektide jaoks eraldanud ja välja maksnud, võrreldes liidu loendisse kantud rahastatud projektide koguväärtusega;
- c) edusammud, mida on liidu loendisse kantud projektide kavandamisel, arendamisel, ehitamisel ja kasutuselevõtmisel tehtud taastuvate energiaallikate (sh avamere taastuvatel energiaallikate) lõimimisel ja kasvuhoonegaaside heitkoguste vähendamisel;
- d) elektrisektori ning taastuvatest energiaallikatest toodetud või vähese CO₂ heitega gaaside, sealhulgas vesinikusektori puhul liikmesriikidevaheliste ühenduste loomise areng, sellega seotud energiahindade areng ning energiavõrgu tõrgete arv, nende põhjused ja majanduskulu;
- e) loamenetlus ja üldsuse osalemine, eelkõige:
 - i) liidu loendisse kantud projektide loamenetluste keskmine ja maksimaalne kestus, sh menetluse iga etapi kestus, võrreldes artikli 10 lõikes 6 osutatud algsete oluliste vahe-eesmärkide saavutamise ajakavaga;
 - ii) vastuseis liidu loendisse kantud projektidele (eelkõige avaliku konsultatsiooni käigus saadud kirjalike vastuväidete ja õiguskaitsemenetluste arv);
 - iii) parimad ja uuenduslikud tavad seoses sidusrühmade kaasamisega;
 - iv) parimad ja uuenduslikud tavad seoses keskkonnamõjude leevendamisega, sealhulgas kliimamuutustega kohanemisega, loamenetluste ja projektide rakendamise käigus;
 - v) artikli 8 lõikes 3 ette nähtud kavade tulemuslikkus pidades silmas artikli 10 lõiget 1 ja 2 sätestatud tähtaegadest kinnipidamist;
- f) regulatiivne kohtlemine, eelkõige:
 - i) selliste ühishuviprojektide arv, mille kohta on tehtud artikli 16 kohane kulude piiriülese jaotamise otsus;
 - ii) selliste ühishuviprojektide arv ja laad, mille jaoks on tagatud artikli 17 kohased konkreetsed stiimulid;
- g) käesoleva määruse tõhusus liidu 2030. aasta kliima- ja energiaeesmärkide saavutamisel ning kliimanetraalsuse saavutamisel hiljemalt 2050. aastaks.

Artikkel 22

Läbivaatamine

30. juuniks 2027 vaatab komisjon käesoleva määruse läbi, võttes aluseks määruse artiklis 21 sätestatud aruandluse ja hindamise tulemused, samuti määruse (EL) 2021/1153 artiklite 22 ja 23 kohaselt tehtud seire, aruandluse ja hindamise tulemused.

*Artikkel 23***Teave ja avalikustamine**

Komisjon loob läbipaistvusplatvormi, mis on üldsusele interneti kaudu kergesti juurdepääsetav, ja haldab seda. Platvormi ajakohastatakse korrapäraselt teabega, mis pärineb artikli 5 lõikes 4 osutatud aruannetest ja artikli 9 lõikes 7 osutatud veebisaidilt. Platvorm sisaldab järgmist teavet:

- a) ajakohastatud üldteave (sh geograafiline teave) iga liidu loendisse kantud projekti kohta;
- b) artikli 5 lõikes 1 sätestatud rakenduskava iga liidu loendisse kantud projekti kohta, mis on esitatud viisil, mis võimaldab hinnata rakendamise edenemist igal ajal;
- c) projektide peamine eeldatav kasu ja panus artikli 1 lõikes 1 osutatud eesmärkide saavutamisse ning kulud, välja arvatud tundlik äriteave;
- d) liidu loend;
- e) liidu poolt iga liidu loendisse kantud projekti jaoks eraldatud ja väljamakstud vahendid;
- f) lingid artiklis 9 osutatud riiklikule menetluskäsiraamatule;
- g) olemasolevad merepiirkonna uuringud ja kavad iga esmatahtsa avamerevõrgu koridori kohta, ilma et see rikuks intellektuaalomandi õigusi.

*Artikkel 24***Erandid Küprose ja Malta võrkudevahelise ühenduse jaoks**

1. Küprose ja Malta puhul, mis ei ole üleeuroopalise gaasivõrguga ühendatud, kohaldatakse erandit artiklist 3, artikli 4 lõike 1 punktides a ja b, artikli 4 lõikest 5, artikli 16 lõike 4 punktist a ning I, II ja III lisast, ilma et see piiraks artikli 32 lõike 2 kohaldamist. Kummagi liikmesriigi üks võrkudevaheline ühendus säilitab ühishuviprojekti staatuse vastavalt käesolevale määrusele koos kõigi sellest tulenevate õiguste ja kohustustega, tingimusel et see on:

- a) 23. juunil 2022 arendamise või kavandamise etapis;
- b) saanud ühishuviprojekti staatuse vastavalt määrusele (EL) nr 347/2013 ning
- c) vajalik selleks, et tagada nende liikmesriikide alaline ühendus üleeuroopalise gaasivõrguga.

Nende projektidega tagatakse tulevikus juurdepääs uutele energiaturgudele, sealhulgas vesinikuturule.

2. Projektarendajad esitavad piisavad tõendid selle kohta, kuidas võimaldavad lõikes 1 osutatud ühendused juurdepääsu uutele energiaturgudele, sh vesinikuturule, kooskõlas liidu energia- ja kliimapoliitika üldesmärkidega. Selline tõendamine hõlmab saastevaba või vähese CO₂ heitega vesiniku pakkumise ja nõudluse hindamist, samuti projektiga võimaldatud kasvuhoonegaaside heite vähendamise arvutamist.

Komisjon kontrollib regulaarselt nimetatud hindamist ja arvutamist, samuti projekti õigeaegset rakendamist.

3. Lisaks artiklis 19 sätestatud liidu finantsabi erikriteeriumidele kavandatakse käesoleva artikli lõikes 1 osutatud ühendused selliselt, et need tagaksid juurdepääsu tulevastele energiaturgudele, sh vesinikuturule, ei pikendaks maagaasi rajatiste kasutust ja kindlustaksid koostalitlusvõime piiriüleste naabervõrkudega. Liidu finantsabi saamise kõlblikkus artikli 18 alusel lõppeb 31. detsembril 2027.

4. Liidu finantsabi taotluses tööde tegemiseks näidatakse konkreetsete tähtaegadega tegevuskavas selgelt ära eesmärk muuta rajatised 2036. aastaks sihtotstarbelisteks vesinikurajatisteks, kui turutingimused seda võimaldavad.
5. Lõikes 1 sätestatud erandit kohaldatakse seni, kuni Küpros ja Malta on vahetult ühendatud üleeuroopalisse gaasivõrku või kuni 31. detsembrini 2029, olenevalt sellest, kumb kuupäev on varasem.

Artikkel 25

Määruse (EÜ) nr 715/2009 muutmise

Määruse (EÜ) nr 715/2009 artikli 8 lõike 10 esimene lõik asendatakse järgmisega:

„10. ENTSOG võtab iga kahe aasta järel vastu kogu ühendust hõlmava võrgu arengukava, millele on osutatud lõike 3 punktis b, ning avaldab selle. Kogu ühendust hõlmava võrgu arengukava sisaldab lõimitud võrgu mudelit, sh vesinikuvõrke, stsenaariumide arendamist, Euroopa tootmise piisavuse prognoosimist ning hinnangut süsteemi paindlikkuse kohta.“

Artikkel 26

Määruse (EL) 2019/942 muutmise

Määruse (EL) 2019/942 artikli 11 punktid c ja d asendatakse järgmisega:

- „c) täita Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2022/869 (*) artiklis 5, artikli 11 lõikes 3 ja lõigetes 6–9, artiklites 12, 13 ja 17 ning III lisa 2. jao punktis 12 sätestatud kohustusi;
- d) võtta vastu otsuseid investeerimistaotluste, sealhulgas piiriülese kulude jaotamise kohta vastavalt määruse (EL) 2022/869 artikli 16 lõikele 7.

(*) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 30. mai 2022. aasta määrus (EL) 2022/869 üleeuroopalise energiataristu suuniste kohta ja millega muudetakse määrusi (EÜ) nr 715/2009, (EL) 2019/942 ja (EL) 2019/943 ning direktiive 2009/73/EÜ ja (EL) 2019/944 ning tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) nr 347/2013 (ELT L 152, 3.6.2022, lk 45).“

Artikkel 27

Määruse (EL) 2019/943 muutmise

Määruse (EL) 2019/943 artikli 48 lõike 1 esimene lõik asendatakse järgmisega:

„1. Kogu liitu hõlmava võrgu arengukava, millele osutatakse artikli 30 lõike 1 punktis b, sisaldab integreeritud võrgu mudelit, võimalikke stsenaariume ning süsteemi paindlikkuse hinnangut. Modelleerimisel kasutatavad asjakohased sisendparameetrid, näiteks prognoosid kütuse- ja süsinikuhindade kohta või taastuvenergia seadmete paigaldamise kohta on täielikult kooskõlas artikli 23 kohaselt välja töötatud Euroopa ressursside piisavuse hinnanguga.“

Artikkel 28

Direktiivi 2009/73/EÜ muutmise

Direktiivi 2009/73/EÜ artikli 41 lõikesse 1 lisatakse järgmine punkt:

„v) täita Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2022/869 (*) artiklis 3, artikli 5 lõikes 7 ja artiklites 14–17 sätestatud kohustusi.

(*) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 30. mai 2022. aasta määrus (EL) 2022/869 üleeuroopalise energiataristu suuniste kohta ja millega muudetakse määrusi (EÜ) nr 715/2009, (EL) 2019/942 ja (EL) 2019/943 ning direktiive 2009/73/EÜ ja (EL) 2019/944 ning tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) nr 347/2013 (ELT L 152, 3.6.2022, lk 45).“

Artikkel 29

Direktiivi (EL) 2019/944 muutmine

Direktiivi (EL) 2019/944/EL artikli 59 lõikesse 1 lisatakse järgmine punkt:

„aa) täita Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2022/869 (*) artiklis 3, artikli 5 lõikes 7 ja artiklites 14–17 sätestatud kohustusi.

(*) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 30. mai 2022. aasta määrus (EL) 2022/869 üleeuroopalise energiataristu suuniste kohta ja millega muudetakse määrusi (EÜ) nr 715/2009, (EL) 2019/942 ja (EL) 2019/943 ning direktiive 2009/73/EÜ ja (EL) 2019/944 ning tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) nr 347/2013 (ELT L 152, 3.6.2022, lk 45).“

Artikkel 30

Üleminekusätted

Käesolev määrus ei mõjuta sellise finantsabi andmist, jätkamist ega muutmist, mida komisjon annab vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EL) nr 1316/2013 ⁽³³⁾.

III peatükki ei kohaldata ühishuviprojektidele, mille suhtes on alustatud loamenetlust ja mille kohta on projektiarendaja esitanud taotluse enne 16. novembrit 2013.

Artikkel 31

Üleminekuperiood

1. Üleminekuperioodil, mis lõpeb 31. detsembril 2029, võib maagaasist sihtotstarbelisteks vesinikurajatisteks ümber kujundatud rajatisi, mis kuuluvad II lisa punktis 3 sätestatud energiataristu kategooriasse, kasutada eelnevalt kindlaks määratud vesiniku ja maagaasi või biometaanu segu transportimiseks või ladustamiseks.

2. Lõikes 1 osutatud üleminekuperioodil teevad projektiarendajad projektide kavandamisel ja rakendamisel tihedat koostööd, et tagada naabervõrkude koostalitlusvõime.

3. Projektiarendaja esitab piisavalt tõendeid (sh ärilepingutega) selle kohta, kuidas käesoleva artikli lõikes 1 osutatud rajatised ei ole üleminekuperioodi lõpus enam maagaasiga seotud, vaid on saanud sihtotstarbeliseks vesinikurajatisteks, nagu on sätestatud II lisa punktis 3, ning selle kohta, kuidas üleminekuperioodi jooksul võimaldatakse suuremat vesiniku kasutamist. Selline tõendamine hõlmab saastevaba või vähese CO₂ heitega vesiniku pakkumise ja nõudluse hindamist, samuti projekti poolt võimaldatud kasvuhoonegaaside heite vähendamise arvutamist. Ühishuviprojektide rakendamise edusammude seire kontekstis kontrollib koostööamet projekti õigeaegset üleminekut sihtotstarbelistele vesinikurajatistele, nagu on sätestatud II lisa punktis 3.

⁽³³⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. detsembri 2013. aasta määrus (EL) nr 1316/2013, millega luuakse Euroopa ühendamise rahastu ja muudetakse määrust (EL) nr 913/2010 ning tunnistatakse kehtetuks määrused (EÜ) nr 680/2007 ja (EÜ) nr 67/2010 (ELT L 348, 20.12.2013, lk 129).

4. Lõikes 1 osutatud projektide kõlblikkus liidu finantsabi saamiseks artikli 18 alusel lõppeb 31. detsembril 2027.

Artikkel 32

Kehtetuks tunnistamine

1. Määrus (EL) nr 347/2013 tunnistatakse kehtetuks alates 23. juunist 2022. Käesolevast määrusest ei tulene õigusi määruse (EL) nr 347/2013 lisades loetletud projektide suhtes.
2. Olenemata käesoleva artikli lõikest 1, jäävad määruse (EL) nr 347/2013 (mida on muudetud komisjoni delegeeritud määrusega (EL) 2022/564)⁽³⁴⁾ VII lisa (mis sisaldab viendat liidu ühishuviprojektide loetelu), samuti määruse (EL) nr 347/2013 artiklid 2–10, 12, 13 ja 14 ning lisad I–IV ja lisa VI viiendasse liidu ühishuviprojektide loetellu kantud projektide suhtes jõusse ja avaldavad neile mõju, senikaua kuni jõustub käesoleva määruse kohane esimene liidu ühishuviprojektide ja vastastikust huvi pakkuvate projektide loend.
3. Ilma et see piiraks käesoleva artikli lõiget 2, saavad projektid, mis on kantud määruse (EL) nr 347/2013 kohaselt koostatud liidu ühishuviprojektide viiendasse loendisse ja mille taotlustoimiku on pädev asutus läbivaatamiseks vastu võtnud, kasutada käesoleva määruse III peatükist tulenevaid õigusi ja kohustusi nelja aasta jooksul alates käesoleva määruse jõustumise kuupäevast.

Artikkel 33

Jõustumine

Käesolev määrus jõustub kahekümnendal päeval pärast selle avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas*.

Käesolev määrus on tervikuna siduv ja vahetult kohaldatav kõikides liikmesriikides.

Brüssel, 30. mai 2022

Euroopa Parlamendi nimel
president
R. METSOLA

Nõukogu nimel
eesistuja
B. LE MAIRE

⁽³⁴⁾ Komisjoni 19. novembri 2021. aasta delegeeritud määrus (EL) 2022/564, millega muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) nr 347/2013 seoses liidu ühishuviprojektide loendiga (ELT L 109, 8.4.2022, lk 14).

I LISA

ESMATÄHTSAD ENERGIATARISTUKORIDORID JA -ALAD

(millele on osutatud artikli 1 lõikes 1)

Käesolevat määrust kohaldatakse üleeuroopaliste esmatähtsate energiataristukoridoride ja -alade suhtes.

1. ESMATÄHTSAD ELEKTRIKORIDORID

- 1) Põhja-lõuna ühendatud elektrivõrgud Lääne-Euroopas (NSI West Electricity): kõnealuse piirkonna liikmesriikide võrkude vahelised ühendused ja ühendused Vahemere-äärse piirkonnaga, sealhulgas Pürenee poolsaarega, eelkõige selleks, et lõimida võrku taastuvatest energiaallikatest toodetud elekter, täiustada riigisiseseid võrgutaristuid turgude tõhusamaks lõimimiseks piirkonnas ja lõpetada Iirimaa eraldatus ning tagada taastuenergia avamerevõrkude vajalik pikendamine maismaal ja riigisisese võrgu tugevdamine, mis on vajalik selleks, et tagada piisav ja usaldusväärne ülekandevõrk ning tarnida avamerel toodetud elektrienergia sisemaa liikmesriikidesse.

Asjaomased liikmesriigid: Belgia, Taani, Saksamaa, Iirimaa, Hispaania, Prantsusmaa, Itaalia, Luksemburg, Malta, Madalmaad, Austria, ja Portugal.

- 2) Põhja-lõuna ühendatud elektrivõrgud Ida-Euroopa kesk- ja lõunaosas (NSI East Electricity): põhja-lõuna ja ida-lääne suunalised ühendused ja siseliinid, et viia lõpule siseturu väljakujundamine, lõimida võrku taastuvatest energiaallikatest toodetud elekter, et lõpetada Küprose eraldatus, ning tagada taastuenergia avamerevõrkude vajalik pikendamine maismaal ja riigisisese võrgu tugevdamine, mis on vajalik selleks, et tagada piisav ja usaldusväärne ülekandevõrk ning tarnida avamerel toodetud elektrienergia sisemaa liikmesriikidesse.

Asjaomased liikmesriigid: Bulgaaria, Tšehhi Vabariik, Saksamaa, Horvaatia, Kreeka, Küpros, Itaalia, Ungari, Austria, Poola, Rumeenia Sloveenia ja Slovakkia.

- 3) Läänemere energiaturu elektrivõrkude ühendamise kava (BEMIP Electricity): liikmesriikidevahelised ühendused ja Läänemere piirkonna siseliinid, et soodustada turgude lõimimist, samal ajal integreerides kasvava taastuenergia osakaalu piirkonnas.

Asjaomased liikmesriigid: Taani, Saksamaa, Eesti, Läti, Leedu, Poola, Soome ja Rootsi.

2. ESMATÄHTSAD AVAMEREVÕRGU KORIDORID

- 4) Põhjamere avamerevõrgud (NSOG): Põhjameres, Iiri meres, Keldi meres ja La Manche'i väinas ja neid ümbritsevates vetes paikneva avamere elektrivõrgu, lõimitud avamere elektrivõrgu ning asjakohasel juhul vesinikuvõrgu arendamine ja sellega seotud võrkudevahelised ühendused elektri või asjakohasel juhul vesiniku transportimiseks taastuvatest avamere energiaallikatest tarbimiskeskustesse ja salvestuskohtadesse või piiriülese taastuenergiakaubanduse laiendamiseks.

Asjaomased liikmesriigid: Belgia, Taani, Saksamaa, Iirimaa, Prantsusmaa, Luksemburg, Madalmaad ja Rootsi.

- 5) Läänemere energiaturu avamerevõrkude ühendamise tegevuskava (BEMIP offshore): Läänemeres ja seda ümbritsevates vetes paikneva avamere elektrivõrgu, lõimitud avamere elektrivõrgu, asjakohasel juhul ka vesinikuvõrgu arendamine ja sellega seotud võrkudevahelised ühendused elektri või asjakohasel juhul korral vesiniku transportimiseks taastuvatest avamere energiaallikatest tarbimiskeskustesse ja salvestuskohtadesse või piiriülese taastuenergiakaubanduse laiendamiseks.

Asjaomased liikmesriigid: Taani, Saksamaa, Eesti, Läti, Leedu, Poola, Soome ja Rootsi.

- 6) Lõuna- ja Lääne-Euroopa avamerevõrgud (SW offshore): Vahemeres (sealhulgas Cadizi lahes) ja seda ümbritsevates vetes paikneva avamere elektrivõrgu, lõimitud avamere elektrivõrgu, asjakohasel juhul ka vesinikuvõrgu arendamine ja sellega seotud võrkudevahelised ühendused elektri või asjakohasel juhul vesiniku transportimiseks taastuvatest avamere energiaallikatest tarbimiskeskustesse ja salvestuskohtadesse või piiriülese taastuenergiakaubanduse laiendamiseks.

Asjaomased liikmesriigid: Kreeka, Hispaania, Prantsusmaa, Itaalia, Malta ja Portugal.

- 7) Lõuna- ja Ida-Euroopa avamerevõrgud (SE offshore): Vahemeres, Mustas meres ja neid ümbritsevates vetes paikneva avamere elektrivõrgu, lõimitud avamere elektrivõrgu, asjakohasel juhul ka vesinikuvõrgu arendamine ja sellega seotud võrkudevahelised ühendused elektri või asjakohasel juhul vesiniku transportimiseks taastuvatest avamere energiaallikatest tarbimiskeskustesse ja salvestuskohtadesse või piiriülese taastuenergiakaubanduse laiendamiseks.

Asjaomased liikmesriigid: Bulgaaria, Horvaatia, Kreeka, Itaalia, Küpros, Rumeenia ja Sloveenia.

- 8) Atlandi ookeani avamerevõrgud: Atlandi ookeani põhjaosa vetes paikneva avamere elektrivõrgu ja lõimitud avamere elektrivõrgu arendamine ning sellega seotud võrkudevahelised ühendused elektri transportimiseks taastuvatest avamere energiaallikatest tarbimiskeskustesse ja salvestuskohtadesse ning piiriülese elektrikaubanduse laiendamiseks.

Asjaomased liikmesriigid: Iirimaa, Hispaania, Prantsusmaa ja Portugal.

3. ESMATÄHTSAD VESINIKUKORIDORID JA ELEKTROLÜÜSISEADMED

- 9) Ühendatud vesinikuvõrgud Lääne-Euroopas (HI West): vesinikutaristu ja gaasile uue kasutusotstarbe andmise taristu, mis võimaldab luua lõimitud vesinikumagistraali, mis otseselt või kaudselt (kolmanda riigi kaudu) ühendab piirkonna riike ja rahuldab nende konkreetseid vesinikuga seotud taristuvajadusi, toetades kogu liitu hõlmava vesinikutranspordivõrgu teket, ning lisaks saarte ja saaresüsteemide puhul vähendab energiasüsteemide eraldatust, toetab uuenduslikke ja muid lahendusi, mis hõlmavad vähemalt kahte liikmesriiki ning millel on märkimisväärne positiivne mõju liidu 2030. aasta energia- ja kliimaeesmärkide ja 2050. aasta kliimanetraalsuse eesmärgi saavutamisele, ning aitab märkimisväärselt kaasa saarte ja liidu energiasüsteemi kestlikkusele.

Elektrolüüsiseadmmed: selliste elektrienergiast gaasi tootmise rakenduste kasutuselevõtu toetamine, mille eesmärk on võimaldada kasvuhoonegaaside vähendamist ning aidata kaasa süsteemi turvalisele, tõhusale ja usaldusväärsele toimimisele ning arukale energiasüsteemi lõimimisele, ning lisaks saarte ja saaresüsteemide puhul uuenduslikke ja muude lahenduste toetamine, mis hõlmavad vähemalt kahte liikmesriiki ja millel on märkimisväärne positiivne mõju liidu 2030. aasta energia- ja kliimaeesmärkide ja 2050. aasta kliimanetraalsuse eesmärgi saavutamisele, ning märkimisväärne kaasaaitamine saarte ja liidu energiasüsteemi kestlikkusele.

Asjaomased liikmesriigid: Belgia, Tšehhi Vabariik, Taani, Saksamaa, Iirimaa, Hispaania, Prantsusmaa, Itaalia, Luksemburg, Malta, Madalmaad, Austria ja Portugal.

- 10) Ida-Euroopa kesk- ja lõunaosa ühendatud vesinikuvõrgud (HI East): vesinikutaristu ja gaasile uue kasutusotstarbe andmise taristu, mis võimaldab luua lõimitud vesinikumagistraali, mis otseselt või kaudselt (kolmanda riigi kaudu) ühendab piirkonna riike ja rahuldab nende konkreetseid vesinikuga seotud taristuvajadusi, toetades kogu liitu hõlmava vesinikutranspordivõrgu tekkimist, ning lisaks saarte ja saaresüsteemide puhul vähendab energiasüsteemide eraldatust, toetab uuenduslikke ja muid lahendusi, mis hõlmavad vähemalt kahte liikmesriiki ning millel on märkimisväärne positiivne mõju liidu 2030. aasta energia- ja kliimaeesmärkide ja 2050. aasta kliimanetraalsuse eesmärgi saavutamisele, ning aitab märkimisväärselt kaasa saarte ja liidu energiasüsteemi kestlikkusele.

Elektrolüüsiseadmmed: selliste elektrienergiast gaasi tootmise rakenduste kasutuselevõtu toetamine, mille eesmärk on võimaldada kasvuhoonegaaside vähendamist ning aidata kaasa süsteemi turvalisele, tõhusale ja usaldusväärsele toimimisele ning arukale energiasüsteemi lõimimisele, ning lisaks saarte ja saaresüsteemide puhul uuenduslike ja muude lahenduste toetamine, mis hõlmavad vähemalt kahte liikmesriiki ja millel on märkimisväärne positiivne mõju liidu 2030. aasta energia- ja kliimaeesmärkide ja 2050. aasta kliimanetraalsuse eesmärgi saavutamisele, ning märkimisväärne kaasaaitamine saarte ja liidu energiasüsteemi kestlikkusele.

Asjaomased liikmesriigid: Bulgaaria, Tšehhi Vabariik, Saksamaa, Kreeka, Horvaatia, Itaalia, Küpros, Ungari, Austria, Poola, Rumeenia, Sloveenia ja Slovakkia.

- 11) Läänemere energiaturu vesinikuvõrkude ühendamise tegevuskava (BEMIP Hydrogen): vesinikutaristu ja gaasile uue kasutusotstarbe andmise taristu, mis võimaldab luua lõimitud vesinikumagistraali, mis otseselt või kaudselt (kolmanda riigi kaudu) ühendab piirkonna riike ja rahuldab nende konkreetseid vesinikuga seotud taristuvajadusi, toetades kogu liitu hõlmava vesinikutranspordivõrgu tekkimist, ning lisaks saarte ja saaresüsteemide puhul vähendab energiasüsteemide eraldatust, toetab uuenduslikke ja muid lahendusi, mis hõlmavad vähemalt kahte liikmesriiki ning millel on märkimisväärne positiivne mõju liidu 2030. aasta energia- ja kliimaeesmärkide ja 2050. aasta kliimaneutraalsuse eesmärgi saavutamisele, ning aitab märkimisväärselt kaasa saarte ja liidu energiasüsteemi kestlikkusele.

Elektrolüüsiseadmed: selliste elektrienergiast gaasi tootmise rakenduste kasutuselevõtu toetamine, mille eesmärk on võimaldada kasvuhooonegaaside vähendamist ning aidata kaasa süsteemi turvalisele, tõhusale ja usaldusväärsele toimimisele ning arukale energiasüsteemi lõimimisele, ning lisaks saarte ja saaresüsteemide puhul uuenduslike ja muude lahenduste toetamine, mis hõlmavad vähemalt kahte liikmesriiki ja millel on märkimisväärne positiivne mõju liidu 2030. aasta energia- ja kliimaeesmärkide ja 2050. aasta kliimaneutraalsuse eesmärgi saavutamisele, ning märkimisväärne kaasaaitamine saarte ja liidu energiasüsteemi kestlikkusele.

Asjaomased liikmesriigid: Taani, Saksamaa, Eesti, Läti, Leedu, Poola, Soome ja Rootsi.

4. ESMATÄHTSAD TEEMAVALDKONNAD

- 12) Arukate elektrivõrkude kasutuselevõtt: nutivõrgu tehnoloogia kasutuselevõtt kogu liidus, et tõhusalt lõimida kõigi elektrivõrguga ühendatud kasutajate käitumine ja tegevus, eelkõige suurte elektrikoguste tootmine taastuvatest või hajutatud energiaallikatest ja tarbimiskaja, energia salvestamine, elektrisõidukid ja muud paindlikkuse allikad, ning lisaks saarte ja saaresüsteemide puhul vähendada energiasüsteemide eraldatust, toetada uuenduslikke ja muid lahendusi, mis hõlmavad vähemalt kahte liikmesriiki ning millel on märkimisväärne positiivne mõju liidu 2030. aasta energia- ja kliimaeesmärkide ja 2050. aasta kliimaneutraalsuse eesmärgi saavutamisele, ning märkimisväärne kaasaaitamine saarte ja liidu energiasüsteemi kestlikkusele.

Asjaomased liikmesriigid: kõik.

- 13) Piiriülene CO₂ võrk: CO₂ transpordi- ja säilitustaristu arendamine liikmesriikide vahel ning ümbritsevate kolmandate riikidega tööstuskäitistest püsiva geoloogilise säilitamise eesmärgil kogutud CO₂ kogumiseks ja säilitamiseks ning CO₂ kasutamiseks sünteetiliste kütuste puhul, mis viib CO₂ püsiva neutraliseerimiseni.

Asjaomased liikmesriigid: kõik.

- 14) Arukad gaasivõrgud: arukate gaasivõrkude tehnoloogia kasutuselevõtt kogu liidus, et tõhusalt lõimida gaasivõrku palju vähese CO₂ heitega ja eelkõige taastuvaid gaasiallikaid, toetada uuenduslike ja digilahenduste kasutuselevõttu võrgu haldamiseks ning hõlbustada arukat energiasüsteemide lõimimist ja tarbimiskaja, sealhulgas teha sellega seotud füüsilisi uuendusi, kui see on vähese CO₂ heitega ja eelkõige taastuvatest energiaallikatest toodetud gaaside lõimimise seadmete ja paigaldiste toimimiseks hädavajalik.

Asjaomased liikmesriigid: kõik.

II LISA

ENERGIATARISTUKATEGOORIAD

I lisas loetletud energiataristu prioriteetide elluviimiseks tuleb arendada järgmistesse kategooriatesse kuuluvaid energiataristuid.

1) Elekter:

- a) kõrgepinge- ja ülikõrgepinge-õhuliinid, mis ületavad piiri või asuvad liikmesriigi territooriumil, sealhulgas majandusvööndis, kui need on projekteeritud pingele 220 kV või rohkem, ning maa- ja merealused ülekandekaablid, kui need on projekteeritud pingele 150 kV või rohkem. Liikmesriikide ja väikeste eraldatud võrkude puhul, mille üldise ülekandesüsteemi pinge on madalam, on need pingekünnised võrdsed nende vastavate elektrisüsteemide kõrgeima pingetasemega;
- b) punktis a osutatud energiataristukategooriasse kuuluvad seadmed või paigaldised, mis võimaldavad avamere tootmiskohtadest pärit avamere taastuvelektri ülekandmist (avamere taastuvelektri energiataristu);
- c) energiasalvestusüksused eraldi või agregeeritud kujul energia alaliseks või ajutiseks salvestamiseks maapealsesse või maa-alusesse taristusse või geoloogiliselt, tingimusel et need on vahetult ühendatud kõrgepinge õhuliinidega ja jaotusliinidega, mis on projekteeritud pingele 110 kV või rohkem. Liikmesriikide ja väikeste eraldatud võrkude puhul, mille üldise ülekandesüsteemi pinge on madalam, on need pingekünnised võrdsed nende vastavate elektrisüsteemide kõrgeima pingetasemega;
- d) punktides a, b ja c osutatud süsteemide ohutuks, kindlaks ja tõhusaks tööks vajalikud seadmed või paigaldised, sh kaitse-, seire- ja kontrollisüsteemid kõigi pingetasemete juures ning alajaamad;
- e) arukad elektrivõrgud: seadmed või paigaldised, digitaalsed süsteemid ja komponendid, mis ühendavad toimivate digiplatvormide kaudu info- ja kommunikatsioonitehnoloogiat, kontrollisüsteeme ja anduritehnoloogiaid nii ülekande- kui ka kesk- ja kõrgpingejaotuse tasandil ning mille eesmärk on tõhusam ja arukam elektrienergia ülekande- ja jaotusvõrk, suurem võimsus uute tootmis-, energia salvestamis- ja tarbimisvormide lõimimiseks ning uute ärimudelite ja turustruktuuride soodustamine, sealhulgas investeringud saartesse ja saaresüsteemidesse, et vähendada energiasüsteemide eraldatust, toetada uuenduslikke ja muid lahendusi, mis hõlmavad vähemalt kahte liikmesriiki ning millel on märkimisväärne positiivne mõju liidu 2030. aasta energia- ja kliimamae märkide ja 2050. aasta kliimanetraalsuse eesmärgi saavutamisele, ning aidata märkimisväärselt kaasa saarte ja liidu energiasüsteemi kestlikkusele;
- f) punktis a osutatud energiataristukategooriasse kuuluvad seadmed või paigaldised, millel on kaks funktsiooni: ühendamine ja avamere võrguühendussüsteem avamere taastuenergia tootmiskohtadest kahte või enamasse liikmesriiki ning liidu loendisse kantud projektides osalevatesse kolmandatesse riikidesse, sealhulgas kõnealuste seadmete pikendused maismaal kuni maismaa ülekandesüsteemi esimese alajaamani, samuti kõik avamerel asuvad külgnevad seadmed või paigaldised, mis on hädavajalikud võrgu ohutuks, turvaliseks ja tõhusaks käitamiseks, sealhulgas kaitse-, seire- ja kontrollisüsteemid, ning vajalikud alajaamad, kui need tagavad ka tehnoloogia koostalitlusvõime, muu hulgas eri tehnoloogiat kasutavate liideste ühilduvuse (taastuenergia avamerevõrgud).

- 2) Arukad gaasivõrgud: kõik järgmised seadmed või paigaldised, mille eesmärk on võimaldada ja hõlbustada mitmesuguste vähese CO₂ heitega ja eelkõige taastuvatest energiaallikatest toodetud gaaside (sealhulgas biometaan või vesinik) lõimimist gaasivõrku: digitaalsed süsteemid ja komponendid, mis ühendavad info- ja kommunikatsioonitehnoloogiat, kontrollisüsteeme ja anduritehnoloogiat, et võimaldada gaasivõrgus gaasi tootmise, ülekandmise, jaotamise, hoiustamise ja tarbimise interaktiivset ja arukat seiret, mõõtmist, kvaliteedikontrolli ja juhtimist. Lisaks võivad sellised projektid hõlmata ka seadmeid, mis võimaldavad vastassuunavoogusid jaotustasandilt ülekandetasandini, sealhulgas sellega seotud füüsilisi uuendusi, kui see on vähese CO₂ heitega ja eelkõige taastuvatest energiaallikatest toodetud gaaside lõimimise seadmete ja paigaldiste toimimiseks hädavajalik.

3) Vesinik:

- a) vesiniku transportimise, peamiselt kõrgel survel, ülekandetorustikud, sealhulgas uue kasutusotstarbega maagaasitaristu, mis annavad läbipaistvatel ja mittediskrimineerivatel alustel juurdepääsu paljudele võrgu kasutajatele;
- b) punktis a osutatud kõrgsurve-vesinikutorustikega ühendatud hoidlad;
- c) muudes keemilistes ainetes sisalduva vesiniku või veeldatud vesiniku vastuvõtu-, hoiustamis- ja taasgaasistamis- või rõhulangetamisseadmed, mille ülesanne on vesiniku juhtimine võrku, kui see on kohaldatav;
- d) kõik seadmed või paigaldised, sh kompressorjaamad, mis on vajalikud vesinikusüsteemi ohutuks, kindlaks ja tõhusaks tööks või kahesuunaliste voogude läbilaske võimsuse tagamiseks;
- e) kõik seadmed või paigaldised, mis võimaldavad kasutada vesinikku või vesinikust saadavaid kütuseid transpordisektoris TEN-T põhivõrgus, mis on kindlaks määratud kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1315/2013 ⁽¹⁾ III peatükiga.

Kõik punktides a–d loetletud rajatised võivad olla uued ehitatud rajatised või maagaasist vesiniku jaoks ümber kujundatud rajatised või nende kahe kombinatsioon.

4) Elektrolüüsirajatised:

- a) elektrolüüsiseadmed:
 - i) mille võimsus on vähemalt 50 MW, mille annab üks elektrolüüsiseade või mitu elektrolüüsiseadet, mis moodustavad ühe koordineeritud projekti;
 - ii) mille tootmine vastab direktiivi (EL) 2018/2001 artikli 25 lõikes 2 ja V lisas sätestatud nõudele vähendada kasvuhoonegaaside heidet olelusringi jooksul 70 % võrreldes fossiilkütusega, mille võrdlusväärtus on 94 g CO₂ e/MJ. Olelusringi jooksul tekkivate kasvuhoonegaaside heite vähenemise arvutamiseks kasutatakse direktiivi (EL) 2018/2001 artikli 28 lõikes 5 osutatud meetodikat või standardit ISO 14067 või ISO 14064-1. Olelusringi jooksul tekkiv kasvuhoonegaaside heide peab hõlmama kaudset heidet. Kasvuhoonegaaside heite kvantifitseeritud vähenemist olelusringi jooksul tõendatakse, kui see on kohaldatav, kooskõlas direktiivi (EL) 2018/2001 artikliga 30 või sõltumatu kolmanda isiku poolt, ja
 - iii) millel on ka võrguga seotud funktsioon, eelkõige selleks, et tagada süsteemi üldine paindlikkus ning süsteemi üldine tõhusus elektri- ja vesinikuvõrkude jaoks;
- b) seotud seadmed, sealhulgas torujuhtmete ühendus võrguga.

5) Süsinikdioksiid:

- a) spetsiaalne torustik, v.a tootmisetapi torustik, mille kaudu transporditakse CO₂, mis on pärit mitmest allikast, selle püsivaks geoloogiliseks säilitamiseks vastavalt direktiivile 2009/31/EÜ;
- b) CO₂ veeldamise püsirajatised, puhverhoidlad ja konverterid selle edasi transportimiseks torujuhtmete kaudu ja spetsiaalsetes transpordivahendites, näiteks laevad, praamid, veokid ja rongid;
- c) ilma et see piiraks CO₂ geoloogilise säilitamise keelamist liikmesriigis, geoloogilises formatsioonis paikneva taristuga seotud maapealsed rajatised ja sissejuhtimisseadmed, mida kooskõlas direktiiviga 2009/31/EÜ kasutatakse CO₂ püsivaks geoloogiliseks säilitamiseks, kui need ei hõlma CO₂ kasutamist süsivesinike tõhustatud tootmiseks ning on vajalikud CO₂ piiriüleseks transportimiseks ja säilitamiseks;
- d) kõnealuse süsteemi nõuetekohaseks, kindlaks ja tõhusaks tööks vajalikud seadmed või paigaldised, sh kaitse-, seire- ja juhtimissüsteemid.

⁽¹⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. detsembri 2013. aasta määrus (EL) nr 1315/2013 üleeuroopalise transpordivõrgu arendamist käsitlevate liidu suuniste kohta ja millega tunnistatakse kehtetuks otsus nr 661/2010/EL (ELT L 348, 20.12.2013, lk 1).

III LISA

PROJEKTIDE PIIRKONDLIKUD LOENDID

1. RÜHMI KÄSITLEVAD REEGLID

- 1) Riiklike reguleerivate asutuste pädevusse kuuluva energiataristu puhul koosneb iga rühm liikmesriikide, riiklike reguleerivate asutuste ja ülekandevõrguettevõtjate, samuti komisjoni, koostööameti, ELi jaotusvõrguettevõtjate üksuse ning kas ENTSO-E või ENTSOE esindajatest.

Muude energiataristikategooriate puhul koosneb iga rühm komisjoni ja liikmesriikide esindajatest ning iga I lisas sätestatud asjaomase prioriteediga seotud projektiarendajatest.

- 2) Olenevalt liidu loendisse kantavate projektide arvust, piirkondlike taristute puudustest ja turu arengust võivad rühmad ja rühmade otsuseid tegevad organid vajaduse korral jaguneda, ühineda või kohtuda eri koosseisudes, et arutada küsimusi, mis on ühised kõigile rühmadele või puudutavad üksnes konkreetseid piirkondi. Sellised küsimused võivad hõlmata piirkondadevahelise sidususega seotud teemasid või piirkondlike loendite kavandisse lisatud selliste kavandatavate projektide arvu, mis võivad muutuda haldamatuks.
- 3) Iga rühm korraldab oma tööd kooskõlas piirkondliku koostööga, mida tehakse määruse (EÜ) nr 715/2009 artikli 12, määruse (EL) 2019/943 artikli 34, direktiivi 2009/73/EÜ artikli 7 ja direktiivi (EL) 2019/944 artikli 61 kohaselt ning muude olemasolevate piirkondlike koostööstruktuuridega.
- 4) Kui see on I lisas kindlaks määratud asjaomaste energiataristu esmatähtsate koridoride ja alade rakendamiseks asjakohane, kutsub iga rühm osalema sellise projekti arendajaid, mida võib pidada ühishuviprojektiks, ning riikide haldusasutuste, reguleerivate asutuste, kodanikuühiskonna ja kolmandate riikide ülekandevõrguettevõtjate esindajaid. Otsus kutsuda kolmanda riigi esindajaid põhineb konsensusel.
- 5) I lisa 2. jaos sätestatud esmatähtsate energiataristikoridoride puhul kutsub iga rühm asjakohasel juhul osalema sisemaa liikmesriikide, pädevate asutuste, riiklike reguleerivate asutuste ja ülekandevõrguettevõtjate esindajaid.
- 6) Iga rühm kutsub asjakohasel juhul asjaomaseid sidusrühmi esindavaid organisatsioone, sealhulgas kolmandate riikide esindajaid, ja kui seda peetakse kohaseks, sidusrühmi otse, sh tootjaid, jaotusvõrguettevõtjaid, tarnijaid, tarbijaid, kohalikku elanikkonda ja liidus asuvaid keskkonnakaitseorganisatsioone väljendama oma eriteadmisi. Rühmad korraldavad oma ülesannete täitmiseks kuulamisi või konsultatsioone.
- 7) Komisjon avaldab sidusrühmadele kättesaadaval platvormil rühmade koosolekute kodukorra, liikmesorganisatsioonide ajakohastatud nimekirja, korrapäraselt ajakohastatud teabe töö edenemise kohta, koosolekute päevakorrad ning koosolekute protokollid, kui need on kättesaadavad. Rühmade otsuseid tegevate organite arutelud ja projektide paremusjärjestus vastavalt artikli 4 lõikele 5 on konfidentsiaalsed. Kõik piirkondlike rühmade tegevust ja tööd käsitlevad otsused tehakse liikmesriikide ja komisjoni konsensuse alusel.
- 8) Komisjon, koostööamet ja rühmad püüavad saavutada rühmade sidusus. Selleks tagavad komisjon ja koostööamet, kui see on asjakohane, kogu piirkondadevahelist huvi pakkuvat tööd hõlmava teabe vahetamise asjaomaste rühmade vahel.
- 9) Riikide reguleerivate asutuste ja koostööameti osalus rühmades ei sea ohtu nende ülesannete ja kohustuste täitmist, mis on nendele asutustele pandud käesoleva määrusega või määrusega (EL) 2019/942, direktiivi 2009/73/EÜ artiklitega 40 ja 41 ning direktiivi (EL) 2019/944 artiklitega 58, 59 ja 60.

2. PIIRKONDLIKE LOENDITE KOOSTAMISE KORD

- 1) Sellise projekti, mida võib pidada liidu loendisse kantavaks projektiks, arendaja, kes soovib saada seda staatust, esitab rühmale liidu loendi projektiks valimise avalduse, mis sisaldab järgmist:
 - a) hinnang selle kohta, kuidas projekt aitab rakendada I lisas sätestatud prioriteete;
 - b) viide II lisas sätestatud vastavale projektikategooriale;
 - c) artiklis 4 sätestatud asjakohaste kriteeriumide täitmise analüüs;
 - d) piisavalt välja arendatud projektide puhul projektipõhine kulude-tulude analüüs, mis on kooskõlas artikli 11 kohaselt koostatud meetodikaga;
 - e) vastastikust huvi pakkuvate projektide puhul otseselt mõjutatud riikide valitsuste toetuskirjad, milles väljendatakse toetust projektile, või muud mittesiduvad kokkulepped;
 - f) muu teave, mis on projekti hindamiseks asjakohane.
- 2) Kõik taotluse saajad tagavad tundliku äriteabe konfidentsiaalsuse.
- 3) Käesoleva määruse II lisa punkti 1 alapunktides a, b, c, d ja f sätestatud energiataristukategooriatesse kuuluvad kavandatavad elektri ülekandmise ja salvestamise ühishuviprojektid on osa elektrivõrgu viimasest olemasolevast kogu liitu hõlmavast kümneaastasest arengukavast, mille ENTSO-E on koostanud vastavalt määruse (EL) 2019/943 artiklile 30. Käesoleva määruse II lisa punkti 1 alapunktides b ja f sätestatud energiataristukategooriatesse kuuluvad kavandatavad elektri ülekandmise ühishuviprojektid tulenevad käesoleva määruse artikli 14 lõikes 2 osutatud lõimitud avamerevõrgu kavandamisest ja tugevdamisest ning on sellega kooskõlas.
- 4) Alates 1. jaanuarist 2024 on käesoleva määruse II lisa punktis 3 sätestatud energiataristukategooriatesse kuuluvad kavandatavad vesiniku ühishuviprojektid projektid, mis on osa gaasivõrgu viimasest olemasolevast kogu liitu hõlmavast kümneaastasest arengukavast, mille ENTSG on koostanud vastavalt määruse (EÜ) nr 715/2009 artiklile 8.
- 5) 30. juuniks 2022 ja seejärel iga kogu liitu hõlmava kümneaastase võrgu arengukava kohta esitavad ENTSO-E ja ENTSG ajakohastatud suunised projektide lisamiseks punktides 3 ja 4 osutatud kogu liitu hõlmavasse kümneaastasest võrgu arengukavasse, et tagada võrdne kohtlemine ja protsessi läbipaistvus. Kõigi sel ajal kehtivasse liidu loendisse kantud projektide puhul kehtestatakse suunistes kogu liitu hõlmavatesse kümneaastasest võrgu arengukavadesse lisamise lihtsustatud menetlus, võttes arvesse eelmise kogu liitu hõlmava kümneaastase võrgu arengukava protsesside käigus juba esitatud dokumente ja andmeid, tingimusel et juba esitatud dokumendid ja andmed jäävad kehtima.

ENTSO-E ja ENTSG konsulteerivad enne lõplike suuniste avaldamist komisjoni ja koostööametiga oma vastavate suuniste kavandi üle, mis käsitlevad projektide lisamist kogu liitu hõlmavatesse kümneaastasest võrgu arengukavadesse, ning võtavad nõuetekohaselt arvesse komisjoni ja koostööameti soovitusi.
- 6) II lisa punktis 5 sätestatud energiataristukategooriatesse kuuluvad kavandatavad CO₂ transpordi ja säilitamise projektid on osa vähemalt kahe liikmesriigi poolt riikidevahelise CO₂ transpordi ja säilitamise taristu arendamiseks koostatud kavast, mille asjaomased liikmesriigid või nende määratud üksused esitavad komisjonile.
- 7) ENTSO-E ja ENTSG annavad rühmadele teavet selle kohta, kuidas nad kohaldasid suuniseid, et hinnata nende lisamist kogu liitu hõlmavatesse kümneaastasest võrgu arengukavadesse.

- 8) Nende pädevusse kuuluvate projektide puhul kontrollivad riiklikud reguleerivad asutused ja vajaduse korral koostööamet, võimaluse korral piirkondliku koostöö raames (vastavalt direktiivi 2009/73/EÜ artiklile 7 ja direktiivi (EL) 2019/944 artiklile 61), kriteeriumide ja kulude-tulude analüüsi meetodika ühtset kohaldamist ning hindavad nende piiriülest asjakohasust. Nad esitavad oma hinnangu rühmale. Komisjon tagab, et käesoleva määruse artiklis 4 ja IV lisas osutatud kriteeriume ja meetodikaid kohaldatakse ühtlustatud viisil, et tagada piirkondlike rühmade sidusus.
- 9) Kõigi projektide puhul, mis ei ole hõlmatud käesoleva lisa punktiga 8, hindab komisjon käesoleva määruse artiklis 4 sätestatud kriteeriumide kohaldamist. Komisjon võtab samuti arvesse projektide tulevase laiendamise võimalusi muude liikmesriikide kaasamiseks. Komisjon esitab oma hinnangu rühmale. Vastastikust huvi pakkuva projekti staatust taotlevate projektide puhul kutsutakse hindamisele kolmandate riikide esindajad ja reguleerivad asutused.
- 10) Iga liikmesriik, kelle territooriumiga ei ole kavandatav projekt seotud, kuid kellele kavandatav projekt võib avaldada positiivset puhasmõju või olulist mõju, näiteks keskkonnale või energiataristu toimimisele tema territooriumil, võib esitada rühmale arvamuse, kirjeldades oma mureküsimusi.
- 11) Rühm analüüsib rühma kuuluva liikmesriigi taotlusel liikmesriigi poolt vastavalt artikli 3 lõikele 3 esitatud põhjendusi, miks tema territooriumiga seotud projekti mitte heaks kiita.
- 12) Rühm võtab arvesse seda, kas piirkondliku taristu vajaduste kindlaksmääramisel ja iga kandidaatprojekti puhul kohaldatakse energiatõhususe esikohale seadmise põhimõtet. Rühm käsitleb esmatähtsate lahendustena eelkõige selliseid lahendusi nagu nõudluse juhtimist, turukorralduslahendusi, digilahenduste rakendamist ja hoonete renoveerimist, kui neid peetakse kogu süsteemi perspektiivist kulutõhusamaks kui uue taristu ehitamist pakkumise poolel.
- 13) Rühm tuleb kokku, et kavandatud projekte projektide läbipaistva hindamise ja artiklis 4 sätestatud kriteeriumide alusel analüüsida ja need paremusjärjestusse seada, võttes arvesse reguleerivate asutuste hinnangut või komisjoni hinnangut projektide kohta, mis ei kuulu riiklike reguleerivate asutuste pädevusse.
- 14) Riiklike reguleerivate asutuste pädevusse kuuluvate kavandatavate projektide piirkondlike loendite kavandid, mille rühmad on koostanud, koos kõigi käesoleva jao punktis 10 täpsustatud arvamustega esitatakse koostööametile kuus kuud enne liidu loendi vastuvõtmise kuupäeva. Koostööamet hindab piirkondlike loendite kavandeid ja nendega kaasas olevaid arvamusi kolme kuu jooksul alates kättesaamise kuupäevast. Koostööamet esitab oma arvamuse piirkondlike loendite kavandite kohta, eelkõige kriteeriumide ja kulude-tulude analüüsi ühtse kohaldamise kohta kõigis piirkondades. Koostööameti arvamus võetakse vastu kooskõlas määruse (EL) 2019/942 artikli 22 lõikes 5 osutatud menetlusega.
- 15) Ühe kuu jooksul alates koostööameti arvamuse kättesaamise kuupäevast võtab iga rühma otsuseid tegev organ artikli 3 lõike 3 sätteid järgides vastu oma lõpliku kavandatavate projektide piirkondliku loendi, lähtudes rühmade ettepanekust ning võttes arvesse koostööameti arvamust ja punkti 8 kohaselt esitatud riiklike reguleerivate asutuste hinnangut või punkti 9 kohaselt esitatud komisjoni hinnangut nende projektide kohta, mis ei kuulu riiklike reguleerivate asutuste pädevusse, ning komisjoni nõuannet, mille eesmärk on hoida liidu loendisse kantud projektide koguarv hallatavates piirides, eelkõige piiridel, seoses konkureerivate või potentsiaalselt konkureerivate projektidega. Rühmade otsuseid tegevad organid esitavad lõplikud piirkondlikud loendid koos kõigi punktis 10 täpsustatud arvamustega komisjonile.
- 16) Kui piirkondlike loendite kavanditest lähtudes ja koostööameti arvamust arvesse võttes muutuks kavandatavate projektide koguhulk liidu loendis haldamatuks, soovib komisjon igale asjaomasele rühmale jätta piirkondlikust loendist välja projektid, mille asjaomane rühm oli seadnud artikli 4 lõike 5 alusel koostatud järjestuses viimastele kohtadele.

IV LISA

PROJEKTIDE KRITERIUMIDEGA SEOTUD NORMID JA NÄITAJAD

- 1) Olulise piiriülese mõjuga ühishuviprojekt on liikmesriigi territooriumil elluviidav projekt, mis vastab järgmistele tingimustele:
 - a) elektriülekanne: projekti kaudu suurendatakse võrgu ülekandevõimsust või kaubanduslikeks elektrivoogudeks kättesaadavat võimsust asjaomase liikmesriigi ja ühe või mitme teise liikmesriigi piiril, mille tulemusena suureneb piiriülese võrgu ülekandevõimsus selle liikmesriigi ja ühe või mitme teise liikmesriigi piiril vähemalt 500 megavati (MW) võrra võrreldes olukorraga, kui projekt jäetaks käiku laskmata, või projekti kaudu vähendatakse omavahel ühendamata energiasüsteemide eraldatust ühes või mitmes liikmesriigis ning suurendatakse piiriülese võrgu ülekandevõimsust kahe liikmesriigi vahelisel piiril vähemalt 200 MW võrra;
 - b) elektri salvestamine: projekti installeeritud võimsus on vähemalt 225 MW ja sellega luuakse salvestamisvõimsus, mis võimaldab vähemalt 250 GW-tunni suurust elektri netotoodangut aastas;
 - c) arukad elektrivõrgud: projekt on seotud kõrge- ja keskpingseseadmete ja -paigaldistega, mis on projekteeritud kõrge- ja keskpingele, ning see hõlmab ülekandevõrguettevõtjaid, ülekande- ja jaotusvõrguettevõtjaid või jaotusvõrguettevõtjaid vähemalt kahest liikmesriigist. Projekt võib hõlmata ainult jaotusvõrguettevõtjaid, tingimusel et nad on pärit vähemalt kahest liikmesriigist ja et on tagatud koostalitlusvõime. Projekt vastab vähemalt kahele järgmistest kriteeriumidest: see hõlmab 50 000 elektri kasutajat, tootjat, tarbijat või tootvat tarbijat, see hõlmab piirkonda, kus tarbitakse vähemalt 300 GW-tundi aastas, vähemalt 20 % projektiga seotud tarbitavast elektrist pärineb muutlikest taastuvatest energiaallikatest või selle kaudu vähendatakse omavahel ühendamata energiasüsteemide eraldatust ühes või mitmes liikmesriigis. Projekt ei pea olema seotud ühise füüsilise piiriga. Projektide puhul, mis on seotud direktiivi (EL) 2019/944 artikli 2 punktis 42 määratletud väikeste eraldatud võrkudega sealhulgas saared, peavad need pingetasemed võrduma asjaomase elektrisüsteemi kõrgeima pingetasemega;
 - d) vesiniku ülekandmine: projekt võimaldab vesiniku ülekandmist üle asjaomaste liikmesriikide piiride või suurendab olemasolevat piiriülest vesinikustranspordivõimsust kahe liikmesriigi vahelisel piiril vähemalt 10 % võrreldes olukorraga enne projekti käivitamist ning projekt näitab piisavalt, et on kavandatud piiriülese vesinikuvõrgu oluline osa, ning esitab piisavad tõendid olemasolevate kavade ja koostöö kohta naaberriikide ja võrguettevõtjatega, või projekti kaudu vähendatakse omavahel ühendamata energiasüsteemide eraldatust ühes või mitmes liikmesriigis ning projekti eesmärk on tarnida otse või kaudselt vähemalt kahte liikmesriiki;
 - e) II lisa punktis 3 osutatud vesinikuhooldlad või vesiniku vastuvõtukohad: projekti eesmärk on tarnida otse või kaudselt vähemalt kahte liikmesriiki;
 - f) elektrolüüsiseadmed: projekt tagab vähemalt 50 MW ülesseatud võimsuse, mille annab üks elektrolüüsiseadet või mitu elektrolüüsiseadet, mis moodustavad ühe koordineeritud projekti, ja toob otseselt või kaudselt kasu vähemalt kahele liikmesriigile, ning eelkõige saarte ja saaresüsteemidega seotud projektide puhul toetab uuenduslikke ja muid lahendusi, mis hõlmavad vähemalt kahte liikmesriiki ja millel on märkimisväärne positiivne mõju liidu 2030. aasta energia- ja kliimaeesmärkide ja 2050. aasta kliimanetraalsuse eesmärgi saavutamisele, ning aitab märkimisväärselt kaasa saarte ja liidu energiasüsteemi kestlikkusele;
 - g) arukad gaasivõrgud: projekt hõlmab ülekandevõrguettevõtjaid, ülekande- ja jaotusvõrguettevõtjaid või jaotusvõrguettevõtjaid vähemalt kahest liikmesriigist. Jaotusvõrguettevõtjaid võib kaasata, kuid ainult siis, kui seda toetavad vähemalt kahe liikmesriigi ülekandevõrguettevõtjad, kes on projektiga tihedalt seotud ja tagavad koostalitlusvõime;
 - h) avamere taastuvatest energiaallikatest toodetud elektrienergia ülekandmine: projekt on kavandatud selleks, et kanda üle elektrit avamere tootmiskohtadest, mille võimsus on vähemalt 500 MW, ning võimaldab elektrienergia ülekandmist konkreetse liikmesriigi maismaavõrku, suurendades nõnda siseturul kättesaadava taastuvallikatest toodetud elektrienergia kogust. Projekti arendatakse piirkondades, kus avamere taastuvelektri kasutamine on väike, ning sellel peab olema märkimisväärne positiivne mõju liidu 2030. aasta energia- ja kliimaeesmärkide ja 2050. aasta kliimanetraalsuse eesmärgi saavutamisele ning see aitab märkimisväärselt kaasa energiasüsteemi kestlikkusele ja turgude lõimimisele, takistamata samal ajal piiriülest võimsust ja vooge;
 - i) CO₂ projektid: projekti kasutatakse vähemalt kahest liikmesriigist pärit inimtekkelise CO₂ transportimiseks ja kui see on kohane, säilitamiseks.

- 2) Vastastikkust huvi pakkuv projekt, millel on märkimisväärne piiriülene mõju, on projekt, mis vastab järgmistele tingimustele:
- a) II lisa punkti 1 alapunktides a ja f sätestatud kategooriasse kuuluvate vastastikkust huvi pakkuvate projektide puhul suurendab projekt võrgu ülekandevõimsust või kaubavoogude jaoks kättesaadavat võimsust selle liikmesriigi ja ühe või mitme kolmanda riigi piiril ning toob kas otseselt või kaudset (kolmanda riigiga ühenduse kaudu) märkimisväärset kasu artikli 4 lõikes 3 loetletud erikriteeriumide alusel liidu tasandil. ENTSO-E arvutab liikmesriikide kasu kogu liitu hõlmava kümneaastase võrgu arengukava raames ja avaldab selle;
 - b) II lisa punktis 3 sätestatud kategooriasse kuuluvate vastastikkust huvi pakkuvate projektide puhul võimaldab vesinikuprojekt vesiniku ülekandmist liikmesriigi ja ühe või mitme kolmanda riigi piiril ning tõestab, et toob kas otseselt või kaudset (kolmanda riigiga ühenduse kaudu) märkimisväärset kasu artikli 4 lõikes 3 loetletud erikriteeriumide alusel liidu tasandil. ENTSO-G arvutab liikmesriikide kasu kogu liitu hõlmava kümneaastase võrgu arengukava raames ja avaldab selle;
 - c) II lisa punktis 5 sätestatud kategooriasse kuuluvate vastastikkust huvi pakkuvate projektide puhul võib projekti kasutada inimtekkelise CO₂ transportimiseks ja säilitamiseks vähemalt kahe liikmesriigi ja kolmanda riigi poolt.
- 3) II lisa punkti 1 alapunktides a, b, c, d ja f sätestatud kategooriatesse kuuluvate projektide puhul hinnatakse artiklis 4 sätestatud kriteeriume järgmiselt:
- a) taastuvenergia ülekandmist suurimatesse tarbimiskeskustesse ja salvestamiskohtadesse mõõdetakse elektrivõrgu uusima kättesaadava kogu liitu hõlmava kümneaastase arengukava raames tehtud analüüsi kohaselt, tehes eelkõige järgmist:
 - i) elektri ülekandmisega seoses hinnatakse projekti tulemusel ühendatavat ja ülekantavat taastuvatest energiaal-likatest toodetavat elektrikogust (tehnoloogialiikide kaupa ja MWdes) võrreldes nimetatud taastuvatest energiaal-likatest toodetava elektri kavandatud üldkogusega asjaomases liikmesriigis 2030. aastal vastavalt lõimitud riiklikele energia- ja kliimakavadele, mille liikmesriigid on esitanud kooskõlas määrusega (EL) 2018/1999;
 - ii) energia salvestamisega seoses võrreldakse projektist tulenevat uut salvestusvõimsust sama salvestustehnoloogia olemasoleva koguvõimsusega V lisa sätestatud analüüsipiirkonnas;
 - b) turgude lõimimist, konkurentsi ja süsteemi paindlikkust mõõdetakse elektrivõrgu uusima kättesaadava kogu liitu hõlmava kümneaastase arengukava raames tehtud analüüsi kohaselt, tehes eelkõige järgmist:
 - i) piiriüleste projektide, sealhulgas reinvesteeringiprojektide puhul arvutatakse nende mõju mõlemasuunaliste elektrivoogude ülekande võimsusele võrgus, mõõdetuna elektrikogustes (MWdes), ning nende panus sellesse, et saavutada vähemalt minimaalne, 15 % ühendatuse eesmärk, ja olulise piiriülese mõjuga projektide puhul nende mõju võrgu ülekandevõimsusele asjaomaste liikmesriikide vahelistel piiridel, asjaomaste liikmesriikide ja kolmandate riikide vahelistel piiridel või asjaomastes liikmesriikides ning mõju pakkumise ja nõudluse tasakaalustamisele ja võrgu toimimisele asjaomastes liikmesriikides;
 - ii) V lisa sätestatud analüüsipiirkonnas hinnatakse projekti mõju kogu energiasüsteemi tootmis- ja ülekandekuludele ning turuhindade arengule ja ühtlustumisele eri planeerimisstsenaariumide korral, võttes eelkõige arvesse tootmisvõimsuste koormamisjärjestuse muutumist;
 - c) Varustuskindlust, koostalitlusvõimet ja süsteemi talitluskindlust mõõdetakse elektrivõrgu viimase olemasoleva kogu liitu hõlmava kümneaastase arengukava raames tehtud analüüsi kohaselt, hinnates eelkõige, kuidas projekt mõjutab V lisa sätestatud analüüsipiirkonnas piisava tootmise ja ülekandmisega seotud hinnangulist tootmispuudujääki teatavatel iseloomulikel koormusperioodidel, võttes arvesse kliimaga seotud äärmuslikke ilmastikunähtusi ja nende mõju taristu vastupidavusele. Kui see on kohaldatav, mõõdetakse, millist mõju avaldab projekt süsteemi toimimise ja teenuste sõltumatule ja usaldusväärsele kontrollile.

- 4) II lisa punkti 1 alapunktis e sätestatud energiataristukategooriasse kuuluvate projektide puhul hinnatakse artiklis 4 sätestatud kriteeriume järgmiselt:
- kestlikkuse taseme mõõtmiseks hinnatakse, mil määral on võrgud võimelised ühendama ja transportima muutlikku taastuvenergiat;
 - energiavarustuskindluse mõõtmiseks hinnatakse elektrikao määra jaotus- või ülekandevõrkudes või mõlemas, elektrivõrguosade protsentuaalset kasutamist (st keskmine koormus), võrguosade kättesaadavust (seotud ettekavandatud ja ettekavandamata hooldustöödega) ja selle mõju võrgu toimimisele ning katkestuste, sealhulgas kliimaga seotud häirete, kestust ja sagedust;
 - turgude lõimimise mõõtmiseks hinnatakse uuenduslikke lahenduste kasutuselevõttu süsteemi toimimises, energiasüsteemide eraldatuse vähenemist ja omavahelist ühendatust, samuti muude sektorite lõimimise taset ning uute ärimudelite ja turu struktuuride hõlbustamist;
 - talituskindluse, paindlikkuse ja tarne kvaliteedi mõõtmiseks hinnatakse uuenduslikku lähenemisviisi süsteemi paindlikkusele, küberturvalisusele, võrgu tõhusale talitlusele ülekande- ja jaotusvõrguettevõtjate tasandil, suutlikkust hõlmata tarbimiskaja, salvestamist, energiatõhususe meetmeid, digivahendite ja IKT kulutõhusat kasutamist seire ja kontrolli eesmärgil, elektrisüsteemi stabiilsust ja pingekvaliteeti.
- 5) II lisa punktis 3 sätestatud energiataristukategooriasse kuuluva vesinikutaristu puhul hinnatakse artiklis 4 sätestatud kriteeriume järgmiselt:
- kestlikkust mõõdetakse projekti panusena kasvuhoonegaaside heite vähendamise eri lõppkasutusala puhul sektorites, kus seda on raske teha, näiteks tööstuses või transpordis; taastuvatest energiaallikatest elektri tootmise paindlikkusele ja sesoonse salvestamise võimalustesse; või taastuvallikatest toodetud ja vähese CO₂ heitega vesiniku lõimimisele, et võtta arvesse turu vajadusi ja edendada taastuvallikatest toodetud vesinikku;
 - turgude lõimimise ja koostalitlusvõime mõõtmiseks arvutatakse projekti lisaväärtus turupiirkondade lõimimisele, hindade lähenemisele ning süsteemi üldisele paindlikkusele;
 - energiavarustuskindluse ja paindlikkuse mõõtmiseks arvutatakse projekti lisaväärtus vesiniku varustuskindluse vastupidavusele, mitmekesisusele ja paindlikkusele;
 - konkurentsi mõõtmiseks hinnatakse projekti panust tarnete mitmekesistamise, sealhulgas juurdepääsu hõlbustamise omamaistele vesinikuallikatele.
- 6) II lisa punktis 2 sätestatud energiataristukategooriasse kuuluvate aruka gaasivõrgu projektide puhul hinnatakse artiklis 4 sätestatud kriteeriume järgmiselt:
- kestlikkuse taseme mõõtmiseks hinnatakse gaasivõrku lõimitud taastuvatest energiaallikatest toodetud ja vähese CO₂ heitega gaaside osakaalu, sellega seotud kasvuhoonegaaside heite vähenemist kogu süsteemi CO₂ heite vähendamiseks ja lekete piisavat avastamist;
 - kvaliteedi ja energiarustuskindluse mõõtmiseks hinnatakse kindlalt olemasoleva gaasivarustuse ja tippnõudluse suhet, impordi osa, mida asendavad kohalikud taastuvatest energiaallikatest toodetud ja vähese CO₂ heitega gaasid, süsteemi toimimise stabiilsust, häirete kestust ja sagedust tarbija kohta;
 - selleks et mõõta niisuguste paindlikkusteenuste nagu tarbimiskaja ja salvestamise võimaldamist, millega hõlbustatakse energiasüsteemide arukat lõimimist ühenduste loomise kaudu teiste energiakandjate ja sektoritega, hinnatakse ühendatud energiasektorites ja -süsteemides, näiteks kütte- ja energiasüsteemis, transpordis ja tööstuses saavutatavat kulude kokkuhoidu.
- 7) II lisa punktis 4 sätestatud energiataristukategooriasse kuuluvate elektroliisiprojektide puhul hinnatakse artiklis 4 sätestatud kriteeriume järgmiselt:
- kestlikkuse mõõtmiseks hinnatakse, kui suur osakaal on võrku lõimitud saastevabal või vähese CO₂ heitega vesinikul, eelkõige taastuvallikatest toodetud vesinikul, mis vastab II lisa punkti 4 alapunkti a alapunktis ii määratletud kriteeriumidele, või nendest allikatest toodetud sünteetiliste kütuste kasutuselevõtul ja sellega seotud kasvuhoonegaaside heite vähenemist;
 - energiavarustuskindluse mõõtmiseks hinnatakse selle panust võrgu talitluse ohutusse, stabiilsusse ja tõhususse, sealhulgas hinnates taastuvatest energiaallikatest toodetava elektrienergia tootmise välditud vähendamist;

- c) selleks et mõõta niisuguste paindlikkusteenuste nagu tarbimiskaja ja salvestamise võimaldamist, millega hõlbustatakse energiasüsteemide arukat lõimimist ühenduste loomise kaudu teiste energiakandjate ja sektoritega, hinnatakse ühendatud energiasektorites ja -süsteemides, näiteks gaasi-, vesiniku-, energia- ja küttevõrgud, transpordi- ja tööstussektoris saavutatavat kulude kokkuhoidu.
- 8) II lisa punktis 5 sätestatud energiataristukategooriasse kuuluva CO₂ taristu puhul hinnatakse artiklis 4 sätestatud kriteeriume järgmiselt:
- a) kestlikkuse mõõtmiseks hinnatakse projekti kasvuhoonegaaside heite eeldatavat koguvähendamist projekti kasutustsükli jooksul ja alternatiivsete tehnoloogiliste lahenduste puudumist, nagu energiatõhusus ja elektrifitseerimine taastuvate energiaallikate lõimimise teel, mille abil saavutada kasvuhoonegaaside heite vähendamine tasemel, mis vastab ühendatud tööstuskäitistes kogutava CO₂ kogusega võrreldavate kuludega võrreldava aja jooksul, võttes arvesse CO₂ kogumiseks, transpordiks ja säilitamiseks vajalikust energiast tulenevat kasvuhoonegaaside heidet, kui see on asjakohane, arvestades taristut, sealhulgas, kui see on kohaldatav, muid võimalikke tulevasi kasutusviise;
- b) vastupidavuse ja turvalisuse mõõtmiseks hinnatakse taristu turvalisust;
- c) keskkonnakoormuse ja -riski vähendamine CO₂ püsiva neutraliseerimise kaudu.
-

V LISA

KOGU ENERGIASÜSTEEMI HÖLMAV KULUDE-TULUDE ANALÜÜS

ENTSO-E ja ENTSGi välja töötatud kulude-tulude analüüsi meetodikad peavad olema sidusad, võttes ühtlasi arvesse valdkondlikke eripärasid. Liidu loendisse kantud projektide kogu energiasüsteemi hõlmava ühtlustatud ja läbipaistva kulude-tulude analüüsi meetodikad on ühtsed kõigi taristukategooriate puhul, välja arvatud juhul, kui erisused on põhjendatud. Meetodikates käsitletakse kulusid laiemas tähenduses, sealhulgas väliskulusid, pidades silmas liidu 2030. aasta energia- ja kliimaeesmärke ning 2050. aastaks kliimaneutraalsuse saavutamise eesmärki, ning need vastavad järgmistele põhimõtetele.

- 1) Iga projekti analüüsipiirkond hõlmab kõiki liikmesriike ja kolmandaid riike, kelle territooriumil projekt asub, kõiki vahetus naabruses asuvaid liikmesriike ning kõiki muid liikmesriike, kus on projektil märkimisväärne mõju. Selleks teevad ENTSO-E ja ENTSG koostööd kõigi asjakohaste kolmandate riikide asjakohaste võrguettevõtjatega. II lisa punktis 3 sätestatud energiataristukategooriasse kuuluvate projektide puhul teevad ENTSO-E ja ENTSG projektiarendajaga koostööd ka juhul, kui tegemist ei ole süsteemihalduriga.
- 2) Iga kulude-tulude analüüs sisaldab tundlikkuse analüüsi lähteandmete kohta, mis hõlmavad tootmise ja kasvuhoonegaasidega seotud kulusid, samuti eeldatavat nõudlust ja pakkumise arengut, sealhulgas seoses taastuvate energiaallikatega, muu hulgas mõlema paindlikkuse osas, ning salvestusvõimaluste kättesaadavust, samas analüüsipiirkonnas elluviidavate projektide käikulaskmise kuupäeva, kliimamõju ja muid asjakohaseid parameetreid.
- 3) Nendes tehakse kindlaks läbiviidav analüüs, mis tehakse asjaomaste mitut sektorit hõlmavate lähteandmete põhjal, määrates kindlaks mõju iga projekti olemasolu ja puudumise korral, ning need sisaldavad asjaomaseid vastastikkuseid seoseid muude projektidega.
- 4) Nendes antakse suunised kulude-tulude analüüsiks vajalikuks energiavõrgu ja turu modelleerimise koostamiseks ja kasutamiseks. Modelleerimine võimaldab täielikult hinnata majanduslikku kasu (sealhulgas turgude lõimimine, energiavarustuskindlus ja konkurents, samuti energiaisolatsiooni lõpetamine), sotsiaalset ning keskkonna- ja kliimamõju, sealhulgas sektoriülest mõju. Meetodika peab olema täiel määral läbipaistev ning sisaldama üksikasju selle kohta, millist kasu ja kulu arvutatakse ning miks ja kuidas seda tehakse.
- 5) Need hõlmavad selgitust selle kohta, kuidas energiatõhususe esikohale seadmise põhimõtet kogu liitu hõlmavate kümneaastaste võrgu arengukavade kõigis etappides rakendatakse.
- 6) Nendes selgitatakse, et projekt ei takista taastuenergia arendamist ja kasutuselevõttu.
- 7) Nendega tagatakse, et tuvastatakse liikmesriigid, kellele projekt avaldab positiivset puhasmõju, kasusaajad, liikmesriigid, kellele projekt avaldab negatiivset puhasmõju ning kulukandjad, kes võivad olla muud liikmesriigid kui need, kelle territooriumile taristu on ehitatud.
- 8) Selles võetakse arvesse vähemalt kapitalikulusid, haldamis- ja hoolduskulusid, samuti seonduva süsteemi kulusid projekti kogu tehnilise eluea jooksul, näiteks kasutusest kõrvaldamise ja jäätmekäitluse kulusid, sealhulgas väliskulusid. Meetodikates antakse juhiseid kulude-tulude arvutamisel kasutatavate diskontomäärade, tehnilise eluea ja jääkväärtuse kohta. Lisaks sisaldavad need kohustuslikku meetodikat tulude ja kulude suhte ning nüüdispuhasväärtuse arvutamiseks ning hüvitiste diferentseerimist vastavalt nende hindamismeetodite usaldusväärsuse tasemele. Samuti võetakse arvesse projektide kliima- ja keskkonnamõjude arvutamise meetodeid ning panust liidu energiaeesmärkide saavutamisse, nagu taastuenergia kasutuselevõtt, energiatõhusus ja süsteemidevahelise ühendatuse eesmärgid.
- 9) Need tagavad, et iga projekti puhul võetud kliimamuutustega kohanemise meetmeid ja kasvuhoonegaaside heitega seotud kulusid hinnatakse usaldusväärsetl ning kooskõlas liidu muude poliitikatega, et võimaldada võrdlust muude lahendustega, mis ei nõua uute taristute ehitamist.

VI LISA

LÄBIPAISTVUSE JA ÜLDSUSE OSALEMISE SUUNISED

- 1) Artikli 9 lõikes 1 osutatud loamenetluse käsiraamat sisaldab vähemalt järgmist:
 - a) asjakohaste (sh keskkonnaalaste) õigusaktide kirjeldused, mille alusel tehakse otsused ja esitatakse arvamused eri liiki asjakohaste ühishuviprojektide kohta;
 - b) asjakohaste vajaminevate otsuste ja arvamuste loetelu;
 - c) pädeva asutuse, muude asjaomaste ametiasutuste ja tähtsaimate asjaomaste sidusrühmade nimed ja kontaktandmed;
 - d) tööde käik, kusjuures märgitud on kõik tööetapid ja ligikaudne ajakava, ning lühiülevaade otsuste tegemise protsessist eri liiki asjakohaste ühishuviprojektide puhul;
 - e) teave otsuse taotlusele lisatavate dokumentide ulatuse, ülesehituse ja üksikasjalikkuse kohta, sh kontrollnimekiri;
 - f) millistes etappides ja kuidas osaleb protsessis üldsus;
 - g) kord, mille kohaselt pädev asutus, muud asjaomased asutused ja projektiarendajad tõendavad, et avaliku konsultatsiooni käigus avaldatud arvamusi on arvesse võetud, näiteks selgitades, milliseid muudatusi tehti projekti asukohas ja ülesehituses, või põhjendades, miks selliseid arvamusi ei ole arvesse võetud;
 - h) selle sisu tõlgitakse koostöös asjaomaste naaberliikmesriikidega võimalikult suures ulatuses kõikidesse naaberliikmesriikide keeltesse.
- 2) Artikli 10 lõike 6 punktis b osutatud üksikasjalikus ajakavas määratakse kindlaks vähemalt järgmine:
 - a) vajaminevad otsused ja arvamused;
 - b) ametiasutused, sidusrühmad ja üldsus, keda projekt tõenäoliselt puudutab;
 - c) menetluse üksiketapid ja nende kestus;
 - d) tervikotsuse tegemiseks olulised vahe-eesmärgid ja nende saavutamise tähtajad;
 - e) ametiasutuste kavandatud vahendid ja võimalike lisavahendite vajadus.
- 3) Ilma et see piiraks keskkonnaõigusest tuleneva avaliku konsultatsiooni nõude kohaldamist, selleks et suurendada üldsuse osalemist loamenetluses ning tagada eelnev teavitamine ja dialoog üldsusega, kohaldatakse järgmisi põhimõtteid:
 - a) ühishuviprojektist mõjutatud sidusrühmi, sh asjakohaseid riigi, piirkonna ja kohaliku tasandi ametiasutusi, maaomanikke ja projekti lähiümbruses elavaid inimesi, üldsust ja nende ühendusi, organisatsioone või rühmi teavitatakse põhjalikult ning nendega peetakse igakülgset nõu varajases etapis kaasaval viisil, kui üldsuse võimalikke muresid saab veel arvesse võtta, ning seda tehakse avatud ja läbipaistval viisil. Asjakohasel juhul toetab pädev asutus aktiivselt projektiarendaja tegevust;
 - b) pädevad asutused tagavad, et ühishuviprojektidega seotud avalikud konsultatsioonid korraldatakse võimaluse korral koondatult, koos liikmesriigi õiguse kohaselt juba nõutavate avalike konsultatsioonidega. Igas avalikus konsultatsioonis käsitletakse kõiki teatava menetlusetapiga seotud küsimusi ja ühte teatava menetlusetapiga seotud küsimust ei käsitleta rohkem kui ühes avalikus konsultatsioonis; üks avalik konsultatsioon võib siiski toimuda rohkem kui ühes geograafilises asukohas. Avalikul konsultatsioonil käsitletavad teemad märgitakse avaliku konsultatsiooni teates selgelt ära;
 - c) märkused ja vastuväited on lubatud üksnes avaliku konsultatsiooni algusest kuni selle lõppemise tähtpäevani;
 - d) projektiarendajad tagavad, et konsultatsioonid toimuvad niisuguse perioodi jooksul, mis võimaldab üldsuse avatud ja kaasavat osalemist.

- 4) Üldsuse osalemise kontseptsioon sisaldab vähemalt teavet järgmise kohta:
 - a) asjaomased sidusrühmad, kelle poole pöörduetakse;
 - b) kavandatavad meetmed, sealhulgas erikoosolekute kavandatavad üldised toimumiskohad ja kuupäevad;
 - c) ajakava;
 - d) mitmesuguste ülesannete täitmiseks ette nähtud inimressursid.
- 5) Enne taotlusdokumentide esitamist korraldatava avaliku konsultatsiooniga seoses teevad asjaomased osalised vähemalt järgmist:
 - a) avaldavad elektroonilisel ja asjakohasel juhul trükitud kujul kuni 15-leheküljelise teabelehe, milles esitavad selgelt ja lühidalt ülevaate projekti kirjeldusest, eesmärgist ja arendusetappide esialgselt ajakavast ning andmed riikliku võrguarenduskava ja võimalike alternatiivtrasside, võimaliku mõju liigi ja karakteristikute (sh piiriülene või riikidevaheline laad) ning võimalike negatiivse mõju leevendamise meetmete kohta, selline teabeleht avaldatakse enne konsultatsiooni algust ning selles esitatakse artikli 9 lõikes 7 osutatud ühishuviprojekti veebisaidi, käesoleva lisa artiklis 23 osutatud läbipaistvusplatvormi ja käesoleva lisa punktis 1 osutatud loamenetluse käsiraamatu veebiaadressid;
 - b) avaldavad teavet konsulteerimise kohta artikli 9 lõikes 7 osutatud ühishuviprojekti veebisaidil, kohalike haldusasutuste büroode teadetetahvliel ja vähemalt ühes, või kui see on asjakohane, kahes kohalikus meediakanalis;
 - c) kutsuvad kirjalikult või elektroonilisel teel kõik asjaomased mõjutatud sidusrühmad, ühendused, organisatsioonid ja rühmad erikoosolekutele, mille käigus arutatakse mureküsimusi.
- 6) Artikli 9 lõikes 7 osutatud projekti veebisaidil avaldatakse vähemalt järgmine teave:
 - a) projekti veebisaidi viimase ajakohastamise kuupäev;
 - b) projekti sisu tõlked kõikide nende liikmesriikide keeltesse, mida projekt puudutab või millele projektil on märkimisväärne piiriülene mõju vastavalt IV lisa punktile 1;
 - c) punktis 5 osutatud teabeleht, mida on ajakohastatud projekti uusimate andmetega;
 - d) üldarusaadav ja korrapäraselt ajakohastatav kokkuvõte projekti hetkeseisust, sealhulgas geograafiline teave, kusjuures ajakohastamisel on eelmistesse versioonidesse tehtud muudatused selgelt märgitud;
 - e) artikli 5 lõikes 1 sätestatud rakenduskava, mida on ajakohastatud projekti uusimate andmetega;
 - f) rahalised vahendid, mille liit on projekti jaoks eraldanud ja välja maksnud;
 - g) projekti ja avalike konsultatsioonide ajakava, milles on selgelt märgitud avalike konsultatsioonide ja kuulamiste kuupäevad ja toimumiskohad ning nende kuulamiste kavandatud temadering;
 - h) kontaktandmed lisateabe või -dokumentide saamiseks;
 - i) kontaktandmed avalike konsultatsioonide käigus märkuste ja vastuväidete esitamiseks.